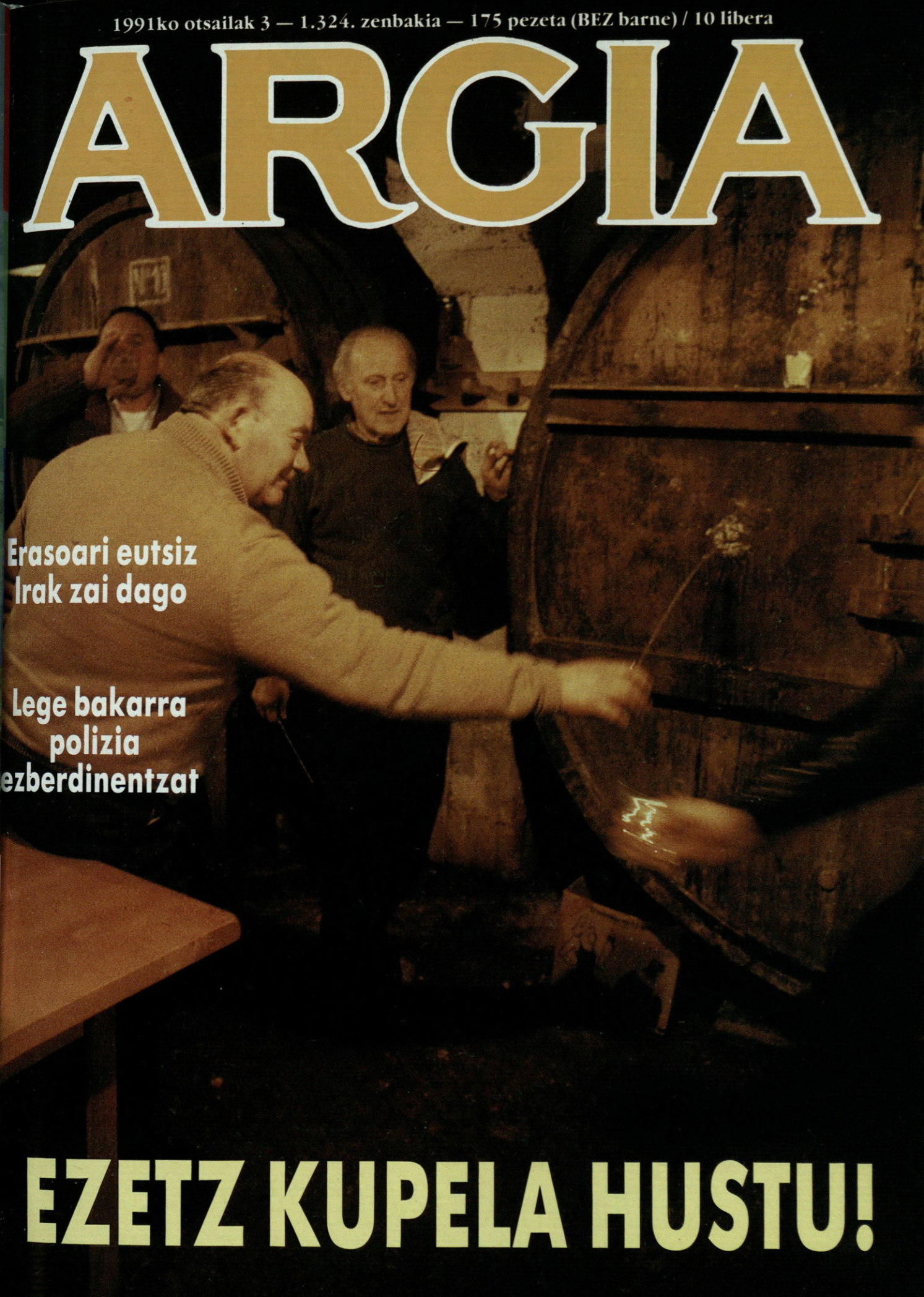

1991ko otsailak 3 — 1.324. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Erasoari eutsiz
Irak zai dago**

**Lege bakarra
polizia
ezberdinentzat**

EZETZ KUPELA HUSTU!

APIKA

INFORMATIKA

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaikezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

Estalkeriak apurtzen

BAZEGOEN mutil bat oso nahastuta drogekin ibili izan zena, baina programak egi-
nez, hamaika terapia eta
tratamendu burutuz gero
bere onera itzuli zena, bera
maite zutenen poza eta
alaitasunerako. Baina jakina
da, behin ibiliz gero bide
bat, gero errezago da pauso
bereberak ematea, eta
kontuz eta ardura berezi ba-
tekin ibili behar da. Lehen-
go ohitura ihesitiak bihurtuz.

Eta gabon jaiak ziren, eta
kolonia edo lurrin bat opa-
ritu zioten. Bere ilusioa libu-
ru batean zegoen eta hura
ikusiz mingainean trabarik
gabe esan zuen:

— Ez zait hau gehiegi gus-
tatzten baina...

— Bueno, bueno, horrela
eskertzen duzu oparia?

— Ba bai, sentitzen dudán
moduan nire pentsamendua
azalduz. Honela eskertzen
dut.

Hona hemen itxurazko
ekilibrio usteletik nola ho-
nek zintzotasunean zuen
aurkitua benetan saneatu-
tako ekilibrio edo oreka be-
rria. Drogetara itzultzeko

bideak moztu egiten zituen
egiari lotzen zen bakoi-
tzean. Nahiz eta honek ez-
tabaidak suposatu...

Iputargi (Soraluze)

Ez da posible, Ruper

BOST urte diskarik kale-
ratu gabe egon ondoren,
Ruper Ordorikak beste bat
eskaini digu egunotan bere
jarraitzaileoi, «Ez da posible»
izenekoa. Horrelako ger-
taera gutxitan ematen da eta
korrika joan ginen saltokira
abeslari onatiarraren letrak
eta musikak eskuratzerá
etxeko bakartasunaren pa-
txadan dastatzeko.

Diska jarri eta Ruperren
kantik jarraitzeko letren
papera hartu behar genu-
nean... Ez da posible!!! Le-
trarik ez. Dendara joan eta
beste diska guztiak ere ho-
rrrela iritsi zirela esan zigut-
en. Banatzaileari galdetu
ondoren, diska batzuk le-
trekin eta beste batzuk, be-
rriz, letrarik gabe atera di-
rela esan zioten saltzaileari.
Aukera bakarra izan ge-
nuen: letren ale bat zuten

dendan, eta hura fotoko-
piatu.

Erruduna ez dakigu zein
izango den: produzitzailea,
diskaetxea, banatzailea...?
Baina Ruperren musikan
letrak garrantzi handia dute
eta ez da posible hori ger-
tatzea. Konpon dezala
behar duenak!

Tolosako Rupertarrak

Zerga eragozpenaz

GIPUZKOAKO Zerga
Eragozle Taldea gara. Esta-
tuak Aurrekontu Orokorrak
onartzen dituenean egiten
duen banaketa jakin arazten
eta zerga eragozpenerako
kontzientziazioa zuzper-
tzen ikusiko gintuzun noiz-
bait. Desobedientzia zibila
proposatzen dugu, gure
errenta aitorpenetik defen-
tsa ministeritzari dagokion
portzentaia kentzen dugu,
eta helburu eraginkor ba-
tetara bideratzen dugu.

Gure bizitzako zazpi ur-
teetan Hego Euskal Herrian
600 bat pertsonak burutu
dute zerga eragozpena. Es-
tatu osoan eragotzitako di-

ria 15998000 pezeta izan
da. Eragotzitako diruak
Helburu Eraginkor moduan
izendatu diren egitasmoei
eskaini dizkiegu. Lehenen-
goa SOC-eko Lurra eta As-
katasuna deitzen den koo-
petaribaren abeltzaintza
aterpe baten finantziaketa
Cadizen. Bigarrena Lesot-
hon eginga izan da, Ur Eran-
korren Hornidura eta Osa-
sun Hezkuntzari buruz
gauzatu dena.

Gure ustez errenta aitor-
penean gauza oker asko
daude eta zuen gogoia
hausnarketera bultzá nahi-
ko genuke. Gero aurrera
egin nahi baduzue, izan
zaitezte zerga eragozle!
Zuen zerbitzura gaude.

Antonio Majo Trecu
(Gipuzkoako Zerga
Eragozleak)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

BANKU/ AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTURAREN ZENBAKIA

TEL

D.P.

ARGIA

1.324. alea.

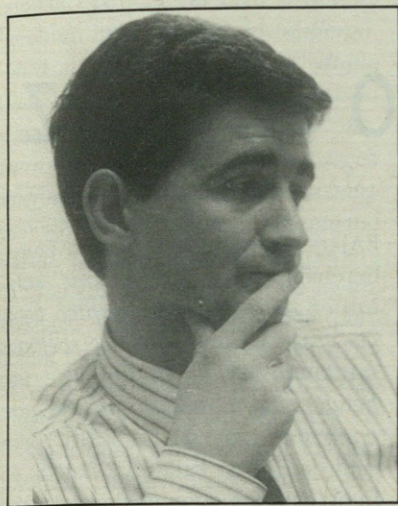
6. Politika kronika. N. ARRASTOA.
8. Lege bakarra polizia ezberdinentzat. B. ARTOLA
12. Politika ttanttaka.
14. Nazioarteko kronika. P.SASTRE
16. Erasoari eutsiz Irak zai dago. XABIER LETONA.
19. Independentziaren sua itzali nahian Baltikoan. XABIER LETONA.
22. Nazioartea ttanttaka.
24. Estatuarekin uniformitate bidean. PATXI LARRION.
27. Euskaraz irakasteko gaitasunik ez. MYRIAM GARTZIA.
31. Puntaren puntan. M.GARTZIA
35. Ezetz kupela hustu! PABLO SASTRE.
43. Manu Castilla: «Ikuslearentzat ETB da onena, baina TVE piztu arazten du». EDORTA ARANA, XABIER LETONA.
48. Kultur kronika. JOSU LANDA.
50. Irudiaren bilakuntza poesiaren funts. IÑAKI CAMINO.
52. Pastoralaren bertsio estilizatu sortu nahi du Agerre Teatroak. GARBIÑE UBEDA.
56. Mende erdia pinturari emana. IXABEL ETXEBERRIA.
58. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
60. Kultura ttanttaka.
62. Aste giroa.
71. TXT.
74. Azkena: Parisen Antigona eta Kreon buruz buru direlarik... LUZIEN ETXEZHARRETA.

POLIZIA: Euskal Autonomi Elkarteko zenbait epailek hartutako erabakiaren arabera, udaltzainen konpetentziak trafiko mailara mugatu dituzte. Polizia Judizial moduko lanak debekatzen dien lege berri honek aurkako altxamentu ugari piztu du. «Bai Gasteizek eta bai Madrilek bere poliziak indartu nahi dituela» eta, Udaltzaingoa armarik gabe aurkitzen da, legea eta beste polizien artean./8

BALTIKOA: Mundu guztiko begiak Golko Gerraren gainean daudenean Kremlina ederto asko baliatu da egoeraz Baltikoko herrialdeen subiranotasun egarriak indarrez ito erazteko. Lituania eta Letoniako sarraskien ondoren Estoniarrek beraien txandaren zai daude beldurrez. Eta ez zaie arrazoirik falta tamalez, areago Moskuk bere armadaren jokaera ez omen duenean kontrolatzen./19

MANU CASTILLA: la hiru urte hasi zela ETBn lanean, eta dagoeneko Ikerketa eta Komunikazio Saileko buru dugu bertan. Publikoarekiko komunikazioaz eta jende kopurua neurtzen duten ikerketen datu kualitatibo eta kuantitatiboez, besteak beste, egin diogu galde. ETB-1 eta ETB-ren arteko kompetentzia, bien gora-beherez eta pribatuek erakarritako erronkaz ere mintzatu zaigu./ **43**

ACONCAGUA: Nerea Ariz, 14 urteko neskato euskalduna da Amerikako gailurrera iritsi den emakumerik gazteena. Gregorio Arizek, aitak, eta Mari Abregok, amak, txikitatik ondo erakutsi diete bai Nereari, eta bai Arantxa 17 urteko ahizpari mendian ibilitzen. Mont Blanc, Monte Rosa, Peruko Andeak eta Afrikako Tuckal... Gailur asko urte gutxitan./ **31**

AGERRE TEATROA: Euskal erroetara hurbildu nahian, «Pantzar» pastoralara, ihauterietako trajikomedia lantzen hasi da lehen Maite Agirre Kolektiboa zena. Euren hasierako estiloari uko egin gabe, gorpuntz espresioa eta inprobisazioak erabiliz, pastoralaren bertsio «teatrala» sortu asmotan dabilta. Antzeslanak ia dena prest duen honetan, taldearen etorkizunaz hitz egin dugu./ **52**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Juan Jose Petrikorena, Iñigo Makazaga, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda, Alberto Irazu, Eñaut Apaolaza, Patxi Sarriegi, Rikardo Lizartza.

Bilbon: Xabier Letona, Myriam Garcia, Ermiñe Madariaga, Xabier Zabaleta, Jon Olaizola, Jose Mari Egaña, Amaia Nabaskues, Sabino Madariaga.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Gorka

Arrese, Xabier Lekuona, Iñaki Uri, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Josu Landa, Imanol Murua, Luis Fernandez, Mikel Arrieta, Joxan Oiz, Andres Gostin, Joxemi Saizar, Itsaso Fernandez, Arantxa Gutierrez, R.M. Sabaris, Patxi Azpillaga, Edorta Arana, Jon Sarasua, Mattin, Enbido, Bota Punttuba, Fermin Muguruza, Jimu Iturralde, Amaia Lasa Alegria, Mikel Antza, Kike Amonarriz, Xabier Oleaga, Jean Louis Davant, Nerea Azurmendi, Carlos Santamaria, Xipri Arbelbide, Emilio Lopez Adan, Xarlo Etxezaharreta, Elhuyar, Eva Olaizola, Juan Mari Arzak, Juan Jose Lapitz, Karlos Argiñano, Txillardeg, Tala, Mikel Asurmendi.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Xabier Ubeda, Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Fotomekanika: Eneko Abrego, Agus Barandiaran.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tfnoa: (943)37545, (94)4244663.

Faxa: (943)365493.

Inprimategia: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria: 7.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria: 465 libera.

Estatu Espainola: 7.000 pezeta.

Beste atzerriak: 9.300 pezeta.

Airez: 14.000 pezeta.

Gerraren hondarraz ito nahi ez

MUNDUKO gerra hau inoiz amaituko ez dela dirudi. Munduko gerra, baina ez Hirugarren Munduko Gerra. Oraingo Golkoko gerra besterik ez den hori, Ekialde Hurbileko gerra bilaka omen daiteke, edo arabeen gerra edo auskalo. Baina dena den eta dagoeneko guztioi dagokigun gerra. Beronek nazioarteko ordena deitzen den hori alda bait dezake, ekonomia astindu... baina baita ere, dagoeneko gu ere zuzenki gerran inplikatuak gaudelako. OTANen daudelako bi Estatuak, Frantzia gerran parte hartzen ari delako, Espainia zeharka, baina batik bat nahi ez dugun gerrara joatera behartzen gaituztelako. Gerra hau guri ere badagokigula gero eta nabarmenago bihurtzen hasi da, eta zorionez Euskal Herrian oraindik zutitu eta protestatzeko indarra gordezten dugu.

Manifestaldiak izan dira, Euskal Herriko biztanle asko bildu dituztenak, bai Iparraldeko eta baita Hegoaldekoak. Gure herri txiki honetan gerrak sortzen duen erretxazoa bikoitza dela kaleratu da. Gerrari ezetza, gorrotoa. Gerrara joatera behartzeari ezetza, ukoa. Manifestaldietan «Gerrari ez, intsumisioa» oihukatzen zen. Nahi ez dugun soldadutzaren arazoa dago oinarrian, gainean ditugun bi Estatuak zerbitzura joan nahi ez dugula. Zenbait alderdik, sindikatu eta taldek indarrezko betebeharrak horren aurrean desertzioa luzatu du. Estatu espainoleko Fiskal Orokorra den

Leopoldo Torresek, *«legearen aurka doana egitera (intsumisiora edo desertatzera) bultzatzen duten guztienganako neurriak»* hartuko dituztela esan du. Desertatu duenentzako batek aipatu duenez, *«ejerzitoak aberriarekiko traidoretzat jo gaitu, baina gu harro gaude gure ideiekin koherente izateaz»*. Funtsen alderdi politiko (bai Euskal Herriko bai kanpoko) bat baino gehiago beldurtuko duen arazoa dago. Nahi ez dugun zerbait inposatzen digutela eta, horren aurrean zer egin? Legearen aurka egiteak beldurtzen ditu batzuk baina herri guztia kaleratzen dela ikusteak beldurra gainditzeko lagun dezake.

ZAILA da, gero eta zailagoa, Arzalluzen alderdiak Euskal Autonomi Elkartean (EAEn) egin nahi duen jokoa asmatzea. *«PSErekin edo PSE gabe gai autonomikoa itxita dago. Ez dut transferentzia bat gehiago ere espero lau aurte hauetarako»*. Hitz hauek, Arzalluzenak dira. *«Beraiekin joango bagina ez nuke esperoko garapen autonomikorik»*. Jauregi sozialistak esandakoa egia dela frogatzen dezake; *«Gobernu hau aurretik hartutako erabaki politiko baten ondorio da»*. Agian eta esandakoak hala badira, honela uler daiteke PSE gobernutik kanpo geratzea, baina eta orain zer? *«Ez da gobernu frentista izango»* adierazi dute EE, EA eta

EAJko bozeramaileek. Baina Jauregi berehala abiatu da *«gobernu honek ez du estabilitate nabiko egongo»* esatera. Garaikoetxeak, *«helburu nazionalistak duela lau urte jarri behar zituen lekuan jartzea errekonozitu»* egiten dio EAJri. Beraz zein da EAJren kalkulua? Batetik enfrontamendua egon ahal izateko moduko egoera bideratu, bestetik *«programa nazionalista eta autodeterminazioetara jotzea errealitateetik kanpo dago»* esan. *«Ezin dugu zartadaka egin aurrera»*. Kontrazio hau Arzalluzen esaldi honekin uler daiteke beharbada, *«frentismoa agiannorbaitek kanpotik sortu nahi du»*. Hala baldin bada aspalditik aurreikusitako jokoa dateke: PSOEren esku uztea aukera, enfrontamendua gertatu dadin ala ez. Beraiekin batera zerbait lortzeko modurik ez badago, formula aldatu, baina ez erabat. Aukera Madrilen esku utzi nahi du. Frentismoa sortzekotan, abertzaletasun bien artean sortuko litzateke eta sozialistek eta jeltzaleek badakite honen nori egingo liokeen mesede EAJk EAEko udal hauteskundeak sakonki prestatu nahi ditu. Txikitu egin nahi du. Gero PSOE har dezakeen erabakia, aukeraren arabera, agian EAEko hauteskunde berriak lau urte baino askoz azkarrago izan daitezke.

BAINA EAJren bidea modu honetan joaten bada, EEk eta EAK ere badaukate zeresanik. Eusko Alkartasunak hasiera-hasieratik proposatutakoa lortu dela ahaztu da. Politika munduan benetako garailea nor izan den bat datoz denak, eta alderdi jeltzaleak EA barrutik lotuko duela pentsatzen da. Baina Garaikoetxeak argi adierazi

— EAEko gobernuak frentismoa eragin dezakeela eta, alderdi jeltzaleak PSOEren esku utzi nahi du aukera, enfrontamendua gerta dadin ala ez

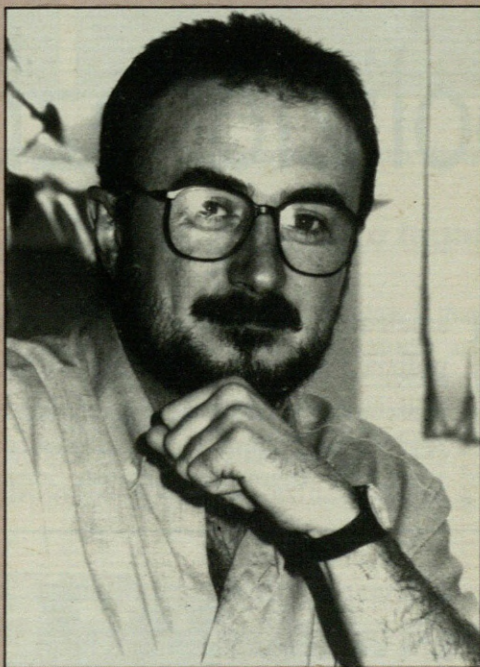
du, «gure nortasuna edukitzen jarraitu abal izango dugu». Eusko Alkartasunak gustora hartu du EAJk eskainitako papera eta hala jarraituko duenaren itxura guztia du. *Lidergo politikoa planteatu behar dugu, Madrilén eskuetan dauden trasferentziak lortzeko. Frentismo moduan ulertzen bada Estatutoak legez dioena lortu abal izatea, ez da bala* esan du Inaxio Oliberik. Frentismo kutsua duena kaleratzeko papera EAk hartzea biei komeni zaie agian, oraingoz. Euskadiko Ezkerrak bere aldetik izendatu ditu kontseilari izateko bi kideak. Momentuz eta trapoak kongresuan garbitu arte, boterea erdibanatu dute, Añamendik eta Renovacion Democratikak bana. Gero ikusiko da nola geratzen den gauza, bai alderdian bai gobernuan. EAEn itxaropenaz jarraitzeko arrazoiak daudela dirudi. Gehienbat Poliziaren Legea, hezkuntz sisetimari buruzko akordioa eta modu honetako beste urrats garrantzitsuekin aurrera egin eta eztabaidatzeko prestotasuna da goela dirudi eta. Mesede abertzale guztiontzat.

Abertzaleon ikusmira Parisen eta Iruñean ere bada, zer gertatuko denaren zain. Parisen hamasei euskaldunen aurka egiten ari den epaiketak aurrera jarraitzen du eta IKren aurkakotzat jo den epaiketa hau, Iparraldeko mugimendu abertzalearen aurkako dela argitzen hasi da. Pelikuletan ez bezala, epaiketetan amaiera noiz iritsi zain dago ikuslegoa. Zine honetan gainera luze daramagu. Beste hainbeste Nafarroan. UPN alderdian abertzale mugimenduaren aurka hain beligerante ez den sektorea nagusitu dela ematen du. Juan Cruz Alli izendatu dute UPNn Nafar Gobernurako Lehendakariaitzarako hautagai. Eta PP alderdiarekin batera ez joatea ere onartu da. Hauteskundeetan, eta PSNk eta UPNk lortutako emaitzen ostean, abertzaletasunak etorkizunean nola jokatu behar duen ikusiko da.

N. Arrastoa

Ustelkeriak?

E **GUNOTAN** bertan euskal gazte bat hospitalean dago, komisaldegitik pasa ondoren. Hobeto esateko hiru aldiz eraman dute hospitalera komisaldegitik, eta azkenean bertan utzi behar izan dute. Mundu mendebaldear guztia, orde, Bushekin lerrokaturik, piloto iparramerikar, britainiar, italiar eta kuwaitarren irudiez eskandalizatu da bertoko gazteari buruz gaitzespen hitz bat ere jaurti gabe. Pilotoak, eta Saddam Husseinen Armadak egingo dituen prisionero guztiak, eskutu bezala erabiliko omen ditu erasogai izan daitezkeen puntuetan. ONUko giza eskubideen batzordeak gaitzetsi egin du neurri hau. Baina baita ere objetibo zibilak erasotzea ere. Mendebaldeko indarrak, komunikabideak batez ere, kezka bizian ageri dira eta lehenengo neurri hori gaitzetsi dute, bigarrenaz, hau da, objetibo zibilak

XABIER OLEAGA
«Egin»eko zuzendaria

erasotzeaz, ez dute fitxik esan. Zergaitik lehenengo pekatua Saddam Husseinari erantzen zaiolako eta bigarrena lehenengo praktikatu zutenak Bushen pilotoak izan zirelako. Mendebaldeko pentsamolde honek gaitzetsi egiten du piloto aliatu bat haurtzaindegi batetan eskutu bezala erabiltzea, baina ez, ordea, haurtzaindegia bera leherkatzea.

ETXEAN bertan bestalde, ukatu egiten da eraso armaturik egitea askapenezko kausaren defentsan, beti ere printzipio etikoen izenean. Printzipio horiek, orde, ez dira aipatu ere egiten Golkoko gerra defendatzeko. Ustelkeria larregi gerra honek agerian uzten duena.

Udaltzainek polizia judizial lanak egin ezin dituztela diote epaileek

Lege bakarra polizia ezberdinentzat

Hamairu dira polizia mota ezberdinak Euskal Herrian, biztanleko polizia kopuru handiena duen Europako herri honetan. Hainbat polizia mota egoteak arazoak sortu ditu Euskal Autonomi Elkartearen eta epaileek zenbait konpetentzia kendu nahi dizkiete udaltzainei. Arazoa, antza denez, ez da koordinazioa, politikoa baizik.

Nafarroako Foruzaingoak ez du inolako konpetentziarik judizial arloan.

DONOSTIAKO

epaileek hartutako aurreko erabaki bati jarraituz Eduardo Ruiz Moreno Barakaldoko epaile dekanok, «Udaltzaingoak hemendik aurrera trafikoa zuzentzea besterik ezin izango du har-

tu bere gain» zioen erabakia kaleratu zuen. Honen arabera, beste lan asko egitea galera izango zitzaien, batez ere polizia judizial lanak (delituen jarraipena, prebentzio eta ikerketak eta orohar botere judizialarekin

harreman zuzena edukitzea) Polizia ezberdinen arteko konpetentziak eta bakoitzaren esparrua zein den argi ez egoteak sortutako iskanbila. Polizia gorputz ezberdinen artean betekizun bera egiteak koordina-

zio arazoak sortzen dituela onartzen dute sindikatu, alkate eta epaileek.

Gaur egun hamairu polizia mota ezberdin daude Euskal Herrian. Iparraldean zazpi dira; Lurraldearen Seguritatearen Defentsa poliziak, Renseignement Generaux, polizia judiziala, Aire eta Mugetako poliziak, Polizia Nazionalea, Gendarmek eta udaltzainak. Nafarroako Foru Komunitatean Goardia Zibila, Polizia Nazionalea, Udaltzaingoa eta Foruzaingoa daude eta Euskal Autonomi Elkartearen Goardia Zibila, Polizia Nazionalea, Ertzaintza, Udaltzaingoa eta gainera Araban Miñoiak aurkitzen dira. Iparraldeko poliziaren arteko koordinazioa Roger Boslé Prefet-Poliziaren gain dago, armadaren menpe dagoen Gendarmeria eta zuzenean Barne Ministeritzak zuzentzen dituen zerbitzu sekretuak izan ezik. Udaltzaingoa oso urria da, herri handietara mugaturik

Gendarmeak, udaltzainak, bi estatuetako, Polizia Nazionalak, ertzainak, miñoiak... hamairu polizia mota ezberdin ditugu.

batez ere, eta herri txikietan dagoen poliziak gendarmeak dira batez ere. Udaltzainen lana trafikoa zuzentzera mugatzen da.

Nafarroan Foruzaingoak dituen konpetentzia bakarra trafikoko mailakoak eta zenbait instituzioen zaintzea dira. Udaltzainen betebeharra Euskal Autonomi Elkarteko antzekoa da eta orohar hauen arazo berdintsuekin aurkitzen dira. Baina benetako arazoa EAeko Udaltzaingoarekin sortu da, ez omen dagozkien lanak egin eta beste polizien konpetentziak direnak bere gain hartzeagatik. Afera honen inguruan eritzi ezberdinak ez ezik konponbide ere kontrajarririk kaleratu dira. Gutxitan bezala, zenbait udaletxetan bat etorri dira alderdi politiko guztiak, PSE, EAJ, EE, HB eta EAK Udaltzaingoaren aldeko idatzitako baterakoiak sinatu dituzte. EAeko udaltxeak biltzen dituen EUDEL erakundearen ustez «udaltzainak behartuta daude polizia judizial moduan lan egitera». Honetan epai-

leek hartutako erabakian udaletxetako konpetentziak ere kontutan hartu beharra azpimarratzen du. EAeko hiru herrialdetan osatuta dauden Polizia Judizialaren Batzordeen bilera berezia proposatu dute, beraiek present izan daitezen eskatuz.

Polizia Judizialaren Batzordea

Epai-lek Udaltzaingoaren konpetentziak murrizten dituen erabakiak jasotako kritika gogorrek direla eta, epaile beraiek erabakia bertan behera utzi dute. «Gure aldetik bildu eta erizpideak bateratutakoan, agintari polizial eta herriko boterearen ordezkartzarekin elkartzeko garelako onartu zuten. Elisabet Huertasengana jo dugun arren «gaiak hitz egiteko prest ez» dagoela adierazi du baina Donostiako entzute-giko dekanok den Joaquín Gimenezek, urtarilaren 30ean herrialdekako Polizia

Judizialaren Batzordeen bilera bat egitean erizpideei buruzko erabaki bat hartuko dela aipatu zigen. Epaileak dagoeneko erabakia hartuta daukate eta «Batzordeko beste kideei proposamen gisara aurkeztuaz, fiskal eta poliziei, akordio bat lortuko da».

Baina Joaquín Gimenezek onartzen duenez, «Batzordeak erabaki bat hartzen badu ere, ez dut uste arazoa konpon-

duko duenik, egingo duen bakarra, erizpide batzuk ezartzea besterik ez da izango». Donostiako dekanoren ustetan erizpideok malguak behar dute izan, «legea egun dagoen bezala udaletxe bakoitzak bere erizpidea hartzen du, eta erabakia bateratu beharra dago». Dena den eta poliziaren legea aldatzearen komenigarritasunaz galdetuz, «hori esatera ausartzen ez dela» dio.

Marko legalik ez

Polizia ezberdinak batzen dituen sindikatuen artean ere kritikak agertu dira gailaz. ELA sindikatuak «epaileen erabakiak Udaltzaingoa ezereztatu nahi

«Polizia Judizialaren Batzordeak erabaki bat hartzen badu ere, ez dut uste arazoa konponduko duenik»●

duela eta udaltzainak Goardia Zibila eta Polizia Nazionalaren konfidente ordainduak izan daitezen nahi duela» prentsatu du. Gasteizko Gobernua burutzen ari den Polizia Legeaz, Udaltzaingoak duen ordezkartza mugatua kritikatu eta honen eta Ertzaintzaren arteko elkarlanaren alde egiten du apostu. «Hala ere beldur gara Ertzaintza berdantzen denean, egun udaltzainek daukaten arazo

berari aurre egin beharko ez ote dioten». Eudelen jarraz, «Udaltzaingoa baztertua utzi dutela eta koherentzi eza» aipatu dute. Hala ere deklarazio hauek sortu duten istilua- rekin, isilik egotea erabaki du ELAK. «Ez daukagu zeresanik polizia judiziala- ren kasuan, arazo politiko bat da hori», dio Santi Ugartek. Konpetentzien arazoaz ere isiltasuna. «Hauek norenak diren esatea gai politikoa da eta ez gara horretan sartuko. Esan dezakegun bakarra, marko legalik ez dagoela da. Orain estatuko legea besterik ez dago eta butsu- ne hau bete behar du Gas- teizko Polizia Legeak».

Joseba Gomez Ertzantza- ren ERNEeko idazkari na- gusiak aditzera eman digu- nez polizia judizialaren arazoa kezka ikusten dute. «Herriarregandik burbi- len dagoen poliziaren alde egin eta Udaltzaingoa bul- tza behar da», Gomezek dioenez. Honen ustez, «ga- koa udaltzainak prestatu- rik egotearen arabera da- go, hori da lortu beharre- koa, hala bada mota guz- tietako lanak egin bait di- tzakete, judiziala barne. Egoera polizial ez lojiko- a bizi dugu herri honetan, hainbat gorputz polizial ditugulako». Honen au- rrean Gasteizko Polizia Le- geak konponbidea emango dioenaren itxaropena ager- tzen du. «Bi polizien arteko koordinazio on bat lortu behar da (Ertzantza eta Udaltzaingoa) eta bitar- tean beste poliziak ere ba- daudenez, koordinazio

orokor on bat eduki behar dugu. Dena den eta esta- tuko poliziaren legeak Udaltzaingoa bazterturik utzi badu ere, Gasteizko legeak halaegingo ez duela espero dugu», adierazten du ERNEko idazkari nagi- siak.

Donostiako udaltzain den Manu Aranburuk «interes politikoen arabera herriko polizia baztertu nahi dela» dio, «Madrilek Estatuko Seguritasun Indarrak (ESI) bultzatzeko borondatea duelako eta Gasteizek al- diz Ertzantza. Eta tartean Udaltzaingoa da galtzaile ateratzen dena». LAB sin- dikatuko ordezkari den arren bere eritzia pertsonal mailan ematen dituela argi- tu du Aranburuk. Berak pentsatzen duenez, «go- bernu guztiak ohartzen di- ra zein garrantzitsua den polizia kontrolpean eduki- tzea eta bakoitzak kon- trolatzen duenaren alde egiten du apostu». Udal- tzaingoa benetan indar- tzearen alde agertzen da Aranburu, erregimen loka- laren legeak udaletxeari zenbait konpetentzia onar- tzen dizkiola eta. «Beraz he- rri bakoitzak erabaki behar du noraino iritsi nahi duen bere herriko poliziarekin. Udaltzainak ongi presta- tzeke borondatea badago lan ona egin daitete, hain- bat herritan frogatu beza- la. Gero Polizia Naziona- lak ipurdibistan geratzen dira askotan zer eginik ez dutelako. ESIk kontraesa- nean geratu dira beraien eginkizunak zein diren garbi geratu ez direlako». Hau dela eta «epaileek pre-

Gotzon Oteo, Santurtziko Udaltzaingoa nagusia

«Egoera grabea da

ARGIA. Zein egoeratan dago Santurtziko polizia?

G. OTEO. Herriko poli- zia bakarrak geu eta Polizia Nazionala dira. Azken hauek lau dira eta kotxe bat daukate. Gu aldiz 65 kide- tako taldea gara, baina go- goratu behar da 52 mila biztanle daudela Santurtzin. Dena den Polizia Naziona- lak guri pasatzen dizkigu berari iristen zaizkion ka- suak, arraroa dirudi baina hala da. Beraz guk mota

guztietako lanak egiten di- tugu, polizia judizialaren- tartean.

Horrez gain beste polizia guztiakin kolaborazio ha- rremanak ditugu, eskatuta- ko informazio guztia ema- ten dugu.

A. ta nola sortu da arazo- a Barakaldoko epaileare- kin?

G.O. Erabaki horrek guri trafikoa zaintzea besterik ez dagokigula esan zuen. Era- bakia harritzekoa da, pre-

sio politikoak jasan dituz- te, udaltzainen konpeten- tziak murriztu ditzaten. Horregatik izan dira lege beraren irakurketa hain ez- berdinak», argitzen digu.

Herriko polizia baztertu

Polizia judizialaren legea 1987an onartu zuen Esta- tuak eta Manu Aranburuk gogoratzen duen bezala

«berezko polizia judizial gorputzean parte hartzen duten poliziak, Polizia Nazionalak dira soilik». Polizia hauek, fiskalek eta epaileek osatzen duten Po- lizia Judizialaren Batzor- deetako bilerak ez dira pu- blikoak bestalde. Hala eta guztiz ere Gasteiz osatzen ari den Eusko Poliziaren Legearen zirriborroan, Poli- ziaren Koordinazio Batzor- dean herrietako polizia ere present egongo denaren

■ «Epaileek presio politikoak jasan dituzte Udaltzaingoa- ren konpetentziak murriztu ditzaten» ●

berehala konpondu beharrekoa»

hartua esango nuke eta gero ikusi denez sortu duen iskanbilarekin, erabakia momentuz bertan behera utzi behar izan dute. Udal ba-koitzaren egoera eta arazoak ezagutu beharrean, objetiboki, guri deitu ere egin gabe presaka hartu dute erabakia. Agian zenbait presiok eragina izan da, zenbait Gobernadore edo Polizia Nazionalen koartelatik.

Orain berriz erabakia presazkoa izan ez dadin, kontsultatuko dutela espero dut.

A. *Nola ulertzen duzu lege batek baina irakurketa ezberdinak izatea?*

G.O. Bai, epaile batzuk orain egiten ari garena legez kanpo dagoela diote eta beste batzuk berriz, hala egingo ez bagenu gure lanari ekingo ez geniokeela, eta legez kanpo arituko ginatkeela azaldu dute. Egoera hau grabea da, argitu behar da lehen bait lehen.

A. *Badirudi bai Madrilek*

eta baita Gasteizek ere, Udaltzaingoa baztertzeko borondatea dutela.

G.O. Gu profesionalki galtzen aterako gara eta noski moralki, baina benetako galtzaile bakarra herri-tarra da. Herriko polizia baztertzea eta kasu askotan honek betetzen duena beste inork ez betetzea, herritarrek pairatuko duten egoera izango da.

A. *Gaur egungo legedia Estatu mailakoa da, baina Euskal Autonomi Elkarte-ko Polizi Legea martxan dela dirudi.*

G.O. EAEk Segurtasun Batzorde lokalak osatzeko gaitasuna dauka, baina ez da halakorik egin, orokorrak besterik ez. Agian Gasteizek gai honi benetan eusteko ordua iritsi da. Epaileekin gertatu bezala, kontsultarik gabe eta nahiko ezkutuan egin da lege proposamen hau baina alkateekin hitz egin ez izana ez zait kasu honetan hain garrantzitsua iruditzen. Nire ustez he-

mengo bi polizien arteko koordinazio on bat lortu behar da, Ertzantza eta Udaltzaingoarean artean, eta agian duela urte batzuk aipatu bezala udaltzainak Ertzantzan sartzea ez litzateke txarra izango. Baina edonola ere eta lege honi buruz alde batera edo bestera egin beharko banu, ontzat joko nuke. Gainera entzun dudanez zirriborro hau behingoz nahiko definitiboa izango omen da.

A. *Baina EAE ez daude bi polizia soilik...*

G.O. Egia da, egungo egoera nahaste bat da. Gasteizen adibidez bost polizia ezberdin batzen dira. Argi dago hainbeste polizia egotea ez dela ona, batez ere Euskal Herrian dagoen arazoarekin. Baina hau konpontzen hasteko, Gasteizko Polizia Legea martxan jarri behar da. Eta gero Ertzantza beste herrietara iristen denean, Udaltzaingoa bere lanekin jarraitu egin behar du.

bemen, erregional mailan ere badugu indarririk». Azaltzen duenez, «Barakaldoko epaileak hartutako erabakiaren arabera, udaltzainei zenbait kompetentzia kentzen bazaizkie Polizia Nazionalari emateko dira, ez beste inori. Demokraziaren aurreko garaietara itzultzea da». Renobalesek Udaltzaingoa Autoritatearen agente, izateagatik soilik, mota guztietako polizia dela uste du. Baita judiziala ere. Hala ere «botere judizialak legea beste era batetara ulertzen du eta errespetatu behar, baina irakurketa ezberdina egin ahal izateak agian legea aldatu behar dela adierazten du». Gasteizko Exekutibak lege berria egin beharra azpimarratzen du Renobalesek baina legearen zirriborroa dagoen bezala onartu behar bada ez onartzea hobe dela deritzo; «leben baino baztertuagoak geratuko ginatke eta gainera hobe gaude koordinatu gabe, gaizki koordinatuta baino». Bilboko udaletxeko udaltzain honek pentsatzen duenez polizia ezberdin ugari egoteak ez du inolako arazorik suposatzen, koordinazio on bat lortzea dela gakoa eta horreterako borondatea behar omen da. «Denok dakigu gai honetan arazo politiko bat dagoela eta bakoitzak bere polizia defendatzen duela. European polizia kopuru handiena dugu baina gero ez dakit kopuruaren araberrako emaitzik lortzen ote dugun. Herri-tarrei berdin zaie zein poliziak egiten dien zerbitzu, eta orain botere judiziala 3.500 poliziari (udaltzainei) trabak jartzen ari da».

B. Artola

itxaropena azaldu digu. «Egungo Estatu legearen arabera lokal edo herri mailako Segurtasun Batzordeak osatu daitezke eta ez da halakorik egiten baina hala ere Poliziaren Legea oraindik erabakitzeko dagoenez, esperantzak ditugu».

Manu Aranburuk dioskunez polizia judizialaren arazo hau, benetako arazoaren islada txiki bat besterik ez da, «azken finean

Udaltzaingoarean lanaren barruan polizia judizial mailako lanak ebuneko hamarrera ez dira iristen. Benetako eztabaidapolizia ereduarena da. Gure ustez polizia ereduak autonomia, hots, bertakoa eta ez kanpoko polizia, eta bestetik polizia prebentiboa izan behar luke». Euskal Herrian hainbat polizia mota ezberdin eta ugari egoteak agertzen omen duen ez lojikasuna kon-

pontzea, egoera normaldu bat lortzearen arabera dagoela pentsatzen du. «Egoera politikoa normaltzean, panorama politziala ere normalduko da».

Sindikatu Independienteen eta funtzionarioen Sindikatu Independienteen Konfederazioko Euskal Autonomi Elkarte Polizi Lokalaren sektoreko lehen-dakari da Fernando Renobales. «Nazio osoan dagoen sindikatua eta noski

E Z P A L A K

■ EPAIKETAK ETA
ESTRADIZIO ESKAERAK
FRANTZIAN

AURRERA darrai Pariseko epaiketak. Lehen egunetan istiluak gertatu ziren, epaituak diren kideei euskaraz mintzatzea debekatu die epaileak eta hauenganako elkertasun adierazpenak direla eta publikoa kaleratua izan zen. Zenbait kidek IKko militantzia onartu egin dute baina era berean zenbait detentzio, poliziak aipatu bezala gertatu ez direla agertu dute, hiltzera bota omen bait zuten.

Bestalde Douaiko epaitegia Isidro garalderen aurkako laugarren estradizio eskaera ez ematearen alde agertu da. Banda Armatuko kide izatea leporatu dio polizia espainolak eta epaile frantsesek izaera politikotzat jo dutena epaitu ezin dutela kaleratu dute. Karmen Gisasola berriz, otsailaren 20an izango da epaitua Parisen eta bertan estradizio eskaera aztertuko da.

■ POLIZIAK EUSKAL
APAIZEK ETA LAGUNTZEA
SALATU

ESPAINIAKO Polizia Nazionalaren artean indar handia duen Uniformedun Polizia Profesionalaren Sindikatuak (UPPSk) Estatu espainoleko Fiskal Nagusia den Leopoldo Torresi euskal apaiz batzuen eta ETaren artean egon omen daitekeen kolaborazioa aztertzeko ikerketa bat has dezala eskatu dio. UPSSren ustez argibide nahiko daude Euskal Herriko apaizen zati handi batek erakunde armatua babes ten dutena baieztatzeko.

■ EE-K, PSE-K ETA ERNEK
KONGRESUAK DITUZTE

KONGRESUEN hamabostaldia dator kie Euskal Autonomi Elkarteko biztanleei. Ertzantzako sindikatu den ERNEk bere bigarren kongresua egingo du Bilbon urtarrilaren azken egunean. Euskadiko Ezkerrak bere aldetik otsailaren hamarrean hasiko duen kongresua dela eta, EAJri EAEko Gobernu osaketa atzera dezala eskatu dio, dirudienez EEk izango dituen bi kontseilariak nor izango diren erabakitzea alderdiaren norgehiagokaren barruan dagoelako. Azkenik, PSEk bere seigarren kongresua otsailaren 22tik 24ra egingo du eta irekiera prozesuan sakonduko dela diote.

■ AKORDIOA LORTZEKO
ITUNA EA ETA EAJ-REN
ARTEAN

GASTEIZKO gobernua osatzeko akordioak, zenbait puntu garrantzitsu gainditu behar izan ditu EA eta EAJren artean. Bi alderdi hauek Lurralde Historikoen Legeari buruz duten ikuspegi ezberdina dela eta, EAK LHLri buruz lege berri bat egiteko asmoak aldatu ditu eta EAJk berriz Gasteizko aurreko gobernuak eginiko txosten bati jarraikiz egun dauden disfuncionalitateak konponduko ditueneko konprometua hartu du. EAK Finantzen Eusko Kontseiluan udaletxeek kontsulta moduan parte har dezaten lortu du.

«Proiektu autonomista eta berritzailea bultzatuko dugu oposizioan, ezkerreko sektoreen adostasuna lortuko duena, nazionalismoak ezin duelako izan ezkerra banatuko duen faktore».

Fernando Buesa.
Egunkaria, 1991-1-25

«Ezberdinen arteko entendimenduaren kultura bil egin da».

Ramon Jauregi.
Deia, 1991-1-23

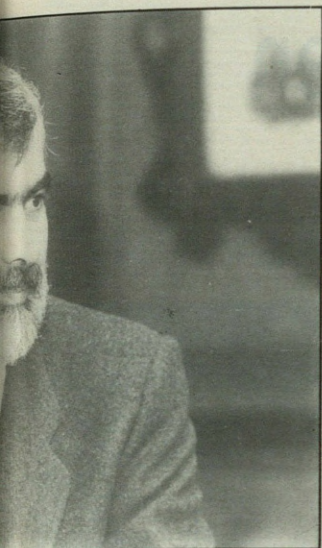
«Euskadin dagoen biolentziaren arazoa konpontzeko bide bakarra negoziazioa da».

Joseba Gomez (ERNE).
Egin, 1991-1-23

«Ez Bilbo eta ez beste inongo hiribururik ez da pertsona baten proiektua, zerbait elkarbanatua baizik».

Josu Ortuondo.
Deia, 1991-1-22

G O R D E T Z E K O A K

*«Nazio aberats eta pobreen
arteko guda izango da
Golkokoa».*

Jose Antonio Egido.
Egunkaria, 1991-I-24

*«UTELANen alternatiba
Gipuzkoako Diputazioaren
iniziatiba izan zen».*

Jose Luis Elgoro.
Deia, 1991-I-24

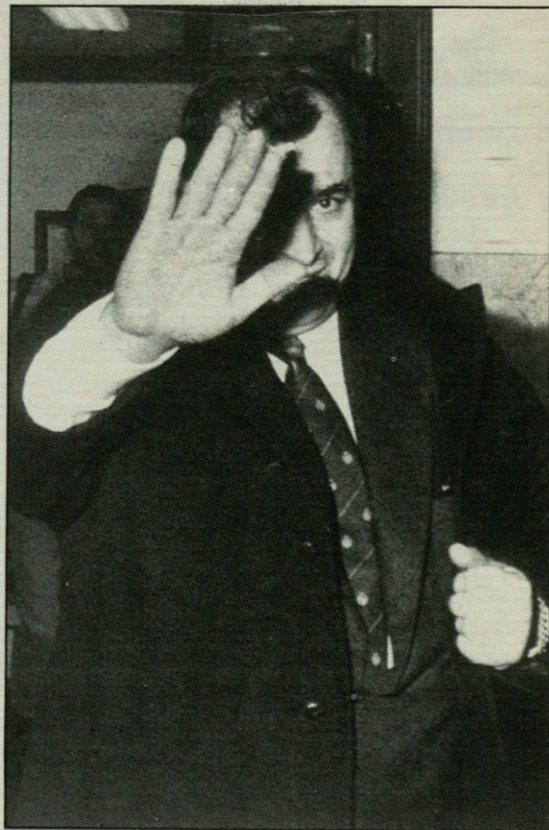

BOLIVIAN GERRILARIAK HIL MASA ETA BESTE MILITARREK

EUROPAKO beste inongo komunikabideek kaleratu ez badute ere, Italiako Bolzano (Bozen alemnaieraz) herriko komunikabide guztiek gertakizun bitxi bat argitaratu zuten. Boliviako talde gerrilari batek herri honetan Coca-Cola enpresak duen ordezkari nagusia bahitu zuen. Behin komandoa lokalizatu zutenean, tropa berezi batzuk sartu ziren bertara. Ekintzan, gerrilari denak eta Coca-Colako ordezkari nagusia hil ziren.

Talde gerrilariko partaide bat hegotioldarra zen (Italiako Estatuan dagoen eta kultura germaniarra duen gunea) Italian, Gladiorenak uste baino gauza gehiago harrotu dituela dirudi eta berri hau arakatu dutenean, Boliviako Coca-Colako ordezkaria askatzera joan zen tropa berezia, EEBB, Britainia Handia, Frantzia eta Espainiako militarrez osatua zegoela jakin dute.

Bolivian Estatu Batuek kudeatzen laguntzen duten mehategi garrantzitsuak daude eta honen inguruan Central Obrera Boliviana sindikatuak indar handia eskuratu du. Mugimendu ez-kertiar erradikalek lortu duten indarra dela eta, EEBBek bultzatzen Santa-Fe II deitzen den akordioan erabakitakoak indar handiz betetzen dira herri honetan. Akordio honetan kontrainsurgentzia eta Estatuaren segurtasun-kontrolaren inguruko froga teoriko-praktiko berriak aztertu ziren. 1980an Boliviako poliziaren zerbitzu sekretutako buru Stefano delle Chiaie izan zen. Egun aldiz, Guardia Civilaren teniente koronela den eta Bilboko entzutegian aztertzen ari direnez GAL taldearekin zerikusirik omen daukan Rafael Masa espainiarra aurkitzen da Bolivian.

Ramadan baino lehen

RAMADAN, martxoko bigarren hamabostaldia baino lehen amaitu behar luke, dena den, Irakeko gerrak. «Hilez» luza daitekeela gerra, argitu du Bushek, «ez zenbait hilez». Denbora faktorea dezisiboa da, ez dadin eskualde arabiarrean areagoko desestabilizaziorik izan.

Bagdadek, pobreagoa armetan, irudimena lantzen du. Bere estrategia, EEBBtako informazio zerbitzuentzat beraientzat, erlatiboki ezezaguna da. Lur batailetan eragin ditzakeen hilda-

Israel ere, aurreneko aldia izango da, gerrara gabe, bere helburuak erdiesten ari dena: Irak potentzia militar gisa desegingo bait da, eta Israelek supremazia militar absolutoari berhelduko dio (berriz ere, eskualdeko armarik onenez, Patriot-ak lekuko). Dagoeneko Tel-Aviv eta Estatu arabiarren (Siria, Egiptoren) arteko pak-tu berri baten enbrioia ere antzema-ten da.

ISRAEL —EEBBk hala nahita— ixilik (oraingoz), Turkia sarrarazi nahi bide dute gerran amerikarrek. Beren bazarik handienetakoa ote den, hori Siria, Iran, kurdoak apal arazteko. Dimaxk eta Teheranek ahaleginak egiten dituzte, Ankara ez dadin gerraratu. Biak ere noski, gerra-ondo-koari begira dira; Siriak, Golam berreskuratzeaz gain, arabiar buruzagitzari heldu nahi lioke —baina ez di-rudi, inondik ere, gendarme-maila hori lortu ahalko duenik.

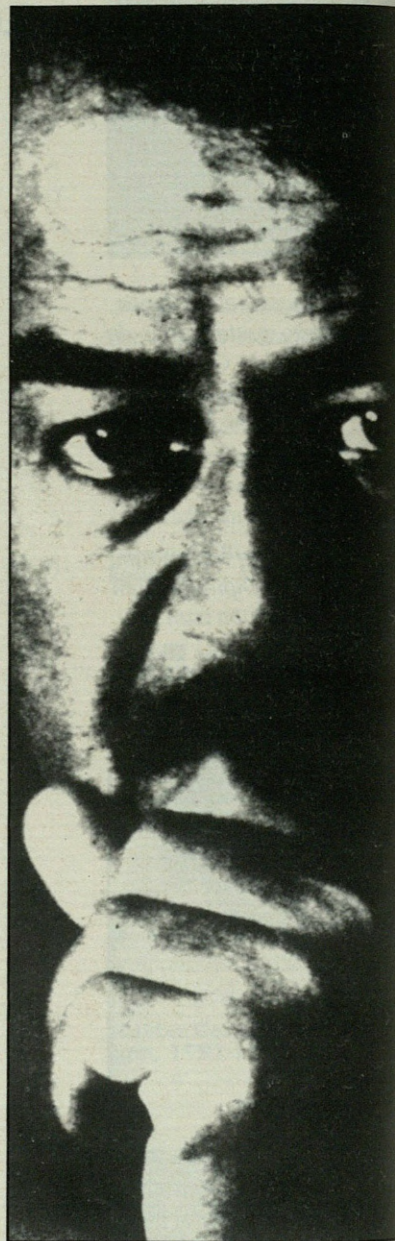
Mendebalde eta arabiarren arteko erabateko ulertezina Magreben ari da gauzatzen, handik urruntxo. Aljerian, FISek gerrarako milaka («milioi bat») boluntario erreklutatu ditu. Gobernu aldaketarik izango ote da inon? Ez Golkoko gerran ezer erabakitze-ko eran, nolanahi ere.

Gerra ondoko negoziaketa mahaian leku bila dira denak. «Na-zioarteko Eskubidearen Aroa» irekiko dea? Irak bederen, bere Alsace-Lorraine-rik gabe geldituko da, eta ara-biar (herri) gehienak umilatuta senti-tuko dira, 1967an bezala, Mendebal-

— **Aurreneko aldia**
izango da Israel, gerrara
gabe, bere helburuak
erdiesten ari dena ●

ko «prebisto» ez aparte, arna kimi-koak eta Jordanian eragin lezakeen «kolpea» (dela zuzenean interbenituz, dela bertako populazioaren altxa-tzeaz) dirateke, egun, inkognitarik handienak.

Gutziz improbablea da Israelek Jordaniari eraso diezaion; besteak beste, erasoko balio Siriak parte har lezan guztiz probablea bait litzateke. Badira seinaleak, EEBBk, hori gabe, Jordania diplomazia bidez «berkon-kistatu» gura duela.

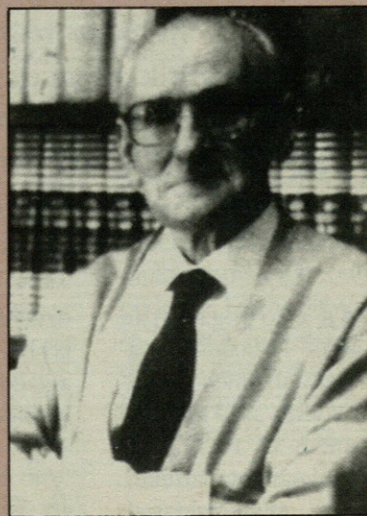
Logalea kentzen duen gizona.

Mijail Gorbaxov istilu betean

BUDAPEST 1956. Praga 1968. Afganistan 1979. Vilna 1991. Bihurtzen da orain Gorbaxov betiko inperialismo sobietiko klasikora? Baltikoko gertaerek argi eta garbi nabari arazi dituzte SESB barneko kontradikzioak.

Han ikusten dena ez da, inolaz ere, perestroikak iragarritako demokrazia berriaren bidea. Lituaniar egindako errepresioak protesta handiak jaso ditu mundu guztian, bai eta Mosku hiriburuan bertan ere. Guzti honek diktadura itxura du dudarik gabe. Baina diktadura eta demokrazia elkar ezinak dira berez eta bi karta hauek batera jokatu nahi izatea oker handi bat omen da Gorbaxoven aldetik.

Baltikoa jokoan dagoena autodeterminazioaren eskubidea da. Lenin bera izan zen 1914. urteko artikulua famatu batean —«Nazioen Autodeterminazio Eskubidea»— eskubide hau baieztu zuen lehenengoa. Hala ere Komunismoak bere historia luzean zehar ez du sekula errespetatu holako eskubiderik. Hau da hain zuzen orain Lituaniako burrukan Gorbaxov egiten saiatzen dena. Estatu gehienek —EEBB lehenengoak— oso gaizki ikusten dute jarrera ukatzaile hau.

EGIA da Ekialde Erdiko gatazkak Lituaniako problema bigarren leku batera baztertzen duela. Baina momentu hau pasatuz gero berriz ere agertuko da, herrien deretxoak zerbait esenziala direlako gaurko demokrazia internazionalen.

Nire eritziz Errepublika baltikoei 1940. urtean. Hitlerren eraginez eta paktu germano sobietikoaren bidez, galdu zuten independentzia denbora asko baino lehen berreskuratu dute. Bestaldekik aipatutako Errepublika horien kasua ez da bakarria. SESBen barnean beste nazio batzuk badaude, egon ere, beren autodeterminazioa esijitzen dutenak. Zer gertatuko da? Zarek sortutako Estatu lehertu da orain hainbeste eragozpenen aurrean.

Mijail Gorbaxovek bi alternatiba du une honetan. Lehenengoa, kontserbadoreek nahi duten bezala diktadurara bihurtzean datza, Perestroikarako porrot izugarria izango litzatekeena.

BESTE bidea errealismo demokratikoarena da. Autodeterminazioaren printzipioa benetan onartu eta honetatik abiatuz gaurko SESB Estatu soberanoen konfederazio batean aldarazi.

Bi alternatiba hauen artean zer aukera egingo dute Moskuko gidariek? Honetaz ere etorkizunak dauka azkeneko hitza.

deko potentzien nagusitasunagatik. Tankera batera, gauzak EEBBen nahietara gertatuko dira —baina akaso «konpondu» nahi zirenak baino handiagoko problema politikoak sortuko dira.

Nazioarteko legalitateaz, Regis Debraisek analisi interesgarri bat egiten zuen pasa den astean: Legalitate hori, Estatuaren subiranotasunean oinarritzen denez, eta ez nazioen autodeterminazioan alegia, Kuwaiteko inbasioa ilegítimo eta ilegala den bezala, Lituaniakoa berriz ilegítimoa baina-ta legala da. Irakek gerra presoak erabiltzea —segi dezakegu, hari horretatik— ilegítimoa eta ilegala den bezala, Irakeko zibilien triskantzak ilegítimoak baina-ta legalak gerta daitezke. Justiziaz gehiago, legalitateaz gutxiago hitz egin behar genukeela, zioen Debraisek.

JUGOSLAVIA zenetik eta Baltikotik beste arma hotsak adi daitezkeen artean, Mendebaldeko jendearen pentsatzeko ahalmena murrizten ari da. Hussein da «gaiztoa», eta argibide historiko eta ekonomikoen falta erabatekoa infografiatzeko batailatxo erridikuloez ordezkatzeko da. Europan azken hamarkadetan haziz joan den eta orain indartsu azaldu den gerraren aurkako kultura berriz, Estatuak halaxe behar-eta, minimizatu eta, komunikabideen laguntzaz, neutralizatu egiten da.

Pablo Sastre

Erasoari eutsiz

Gerra hasi eta bi aste igaro direnean gero eta argiago ikus liteke ez dela gerra motza izango. Irakek denboran du bere arma honenetarikoa. Nazioarteko Indarrak aldiz aurkakoa. Historian izandako bonbaketaririk handi eta basatienak jasaten ari da Irak. Bitartean, Saddam Husseinek Scud misil «politikoak» erabiltzen ditu Israel eta Arabia Saudiarraren aurka.

ARMA asko frogatzen ari dira gerra honetan. Abiazioak bere ahalmen sunsitzaila ederto asko erakutsi du, F-15, B-52, F-117, Tornado, Jaguar etabarrekin. Ateratako Mig irakiarrek —nahiz eta oraindik ez diren atera ia— ezer gutxi egin ahal izan dute. Baina zalan-tza barik, armaren batzu gerra honen hasieraren historiari iragan dira ospe hitsez: nola ez, Scud misil irakiarra eta berorren aurkako Patriot iparramerikarra. Horieta 60 omen zituen Sadamek, gero ehun da zerbait, eta geroxeago baita ere ehun eta asko. Misil «politiko» gisa erabiltzen ari da duda barik, masa arabiarrek bere alde altxaerazten ditu Scudkada bakoitzak. Honez gero bota ditu hogeitik gora eta gerrak luzerako joko badu beraien beharra izango du. Defentsan jokatzeko ari bada eta bere indarrak oraindik gutxi erakutsi baditu, nork asma-

tu zenbat Scud dituen, areago berak misil mota horren antzerakoak egiteko ahalmena duenean.

Lur eraso

Gerraren lehenbiziko fasea aurrera doa abiazioaren lanarekin, dagoeneko 20.000 ateraldi inguru egin dituzte abioi aliatuek, eta 100.000tik gora bomba tona bota dira Irak eta Kuwaiten. Hala ere, hildakoak ez dira agertzen. Gerra Nuklearren Prebentziorako Batzordeak egindako kalkuluen arabera 63.000 hildako eta 314.000 zauritu gertatuko lirake borrokaren ondorioz. Hori arma konbentzionalak bakarrik erabiliz gero, nuklearretan sartuz gero eragindakoak miloika zenbatuko lirake.

Gerra estrategietan sartuz gero badirudi, aipatu izan dugun bezala, gero eta hur-

bilago dugula trintxeren gerra. Gainean esan liteke. Bi eraso berri izango dira,

— Hoge mila ateraldi eta 100.000 tonatik gora bomba bota dituzte mendebaldeko abioiek

araso anfibioa eta lurreko frenteari lurretik bertatik egingo zaiona. Dagoeneko izan dira borrokaren batzu eta Nazioarteko Indarrak hartu ditu jada Kuwaiteko lur eremu txiki batzu. Lurreko erasoak erabakiko bide du borroka baina honen aurretik, edo bapatean seguru asko, eraso anfibioa burutuko litzateke Irakeko hegoekialdean. Abiazioak prestatuko luke erasoaldia,

Irak zai dago

Iparramerikar soldaduak Iraketik etor litezkeen Scud-en zai, Patriot misilarekin erantzun asmoz. Ehun milioi pezeta balio du bakoitzak. Beheko argazkian Patriot batekin lurreratutako Scud misila.

beti legez, batik bat B-52 en bonbaketa jarraituekin. Ondoren abioi zehatzagoak Bashorako zonalde zentrua suntsitu beharko lukete, bertatik anfibioen lurreratzeaz oharraz ez zezaten, hortan bait datza eraso mota horren arrakasta. Honek, suposatzen da, elitezko Errepublikar Goardia atera erazi beharko luke. Honen aurrean Irakek bi aukera litzuke, bat erasoari aurre egitea edo bestela lehen lerroko erreserbista eta errekluta multzoa bere kaxara uztea Errepublikar Goardia ikutu barik utziz, gero berak aproposa ikusten duen unean ahalik eta modu gogorrean erasotzeko.

Aurreneko eraso horrekin bat infanteriak ere eraso egingo luke bere milaka tanke, helikoptero eta gainerantzekoekin. Helburua «Kuwait askatzea» litzateke eta horretarako bi bide. Hegoaldeko frentea bitan apurtzea, erdialdetik indar handiz eta lurralde eremuan sakonean sartuz, horrela tarteko lerroak isolatuko litzuke hornikuntza barik utziz. Eta bigarrena erretaguardia irakiarrari zuzeneko eraso bat burutzea horretarako frentearen mutur bietatik sartuz, hauek gutxiago defendatzen bait dituzten irakiarrek. Biei erantzuteko berriro ere Sadamek Erre-

publikar goardia jarri beharko luke aurrean. Gaez izan liteke eraso, Nazioarteko Indarren teknologiak abantaila handia eskaintzen die eta.

Israel zuhur

Irakek Israelen aurka jaurtitako lehengo Scuden ondoren badirudi honek ez diola erantzungo oraingoz bederen. Estatu Batuen parte hartzea funtsezkoa izan da bai barne mailan egin dituen presioengatik eta baita ere laguntza milita-

«Min ematen dit israeldar bizitza batek palestinar batena baino askoz baliotsuagoa izatea». Mary Khas mediku palestinarra ●

rragatik, batik bat Patriot misilagatik. Hala ere, hauek ez dira izan erabatekoak, batik bat Scud andanaren aurka. Israelen erantzuna, «nahi duenean eta nahi duen moduan erasotuko duela Irak». Eta apur apurka

Alde bietako milaka eta milaka soldadu hilgo dira hotsailaren hasiera aldera burutuko den lur erasoan.

EEBBk uxatu ahal izan ditu Israel gerran sartzearen arriskuak. Egipto eta Siriak ere —nahiz eta lehen ez zutela onartuko esan— auskalo zer egingo zuketeen gaur egun Israelek Irak erasotuz gero.

Riad da Sadamen begi puntuan duen bigarren helburua. Eta Scudak jaurtitzen baditu ere, ez dute karga kimikorik hasieran pentsatzen zen bezala. Herritar asko hilgo lirateke eta Sadamek ez du nahi populazioa bere aurka jartzea. Saudiarrak ere, bestalde, ez dute gogo handirik Irakeko lurraldeak bonbartzeko. Kuwait dute helburu eta ez bide dute atsegin «anaia arabiarrek» bonbartzatea, nahiz eta hauek orain «etsaiak» izan. Saudiarrak, gutxi aipatzen bada ere izugarritzko boterea dute gerra honetan, nahiko bait litzateke Nazioarteko Indarrari petroleo horniketa moztea bertako gerra tresneria guztia geldierazteko. Turkiak ere nahiko murgildu du bere

■ Mendebaldeko teknologiak eskaintzen dituen abantailak direla eta lur erasoak gabe burutuko da segurasko

burua gerra honetan, nahiz eta oraindik Irakek ez dion erantzun. Izan ere, nola egin aurre horrenbeste frenteri? Badirudi bere ekialdetik etor dakiokela laguntza apur bat, zortzi urtetan zehar etsai amorratua izan duen Iran aldetik hain zuzen. Eta azkenik, gehientsuenetan lez, palestindarrak israeldarrek beharturiko «gartzela egoera» (sitio

egoera dela eta) pairatzen dute lurralde okupatuetakoren euren etxeetan. «Mundua-ren hipokresia» salatzen dute palestindarrek. Mary Khas medikuak bezala, «benetan egiten digu mina —salatzen du lurralde okupatuetakoren mediku batek—. Libanok eta bertan bizi diren palestindarrek izugarritzko bonbaketak jasan dituzte eta inork ez du pro-

testarik egin. Tel Aviv-ekoa biziki sentitzen dut, pazifista bait naiz, baina min ematen dit israeldar bizitza bat palestinar batena baino askoz ere baliotsuagoa izatea». Kuwait «askatzetik» Irak hartzeraino gerra planteatzen ari dira amerikarrak, zalan-tza barik.

Xabier Letona

Lituania eta Letoniaren ondoren Armada Gorriaren zai dago Estonia

Independentziaren sua itzali nahian Baltikoan

Mundu guztiko begiak Golko Gerraren gainean daudenean Kremlina ederto asko baliatu da egoeraz Baltikoko herrialdeen subiranotasun egarriak indarrez ito erazteko. Lituania eta Letoniako sarraskien ondoren Estoniarrek beraien txandarean zai daude beldurrez. Eta ez zaie arrazoirik falta tamalez, areago Moskuk bere armadaren jokaera ez omen duenean kontrolatzen.

presidentea bera ere errusiar jatorrikoa da. Hala ere, gogor eusten dio independentziaren erreibindikazioari.

Nazioarteko harremanei dagokionean Iparraldeko Herrialdeak izan dira Baltikoko herrialdeen ohizko adiskideak. Baina hemen ere bada desberdintasun txiki bat: Letonia eta Estoniak batik bat Finlandiarekin izan dituzte harreman onenak eta Lituaniak Poloniarekin. Eta hau erligioan isladatzen da, lehen biak protestanteak bait dira eta bigarrena katolikoa.

Makilekin armadaren aurka

Sobietar armadak 1989ko apirilean-n 20 pertsona hil zituen Tblissin, Lituanian, manifestazio nazionalista batean. Perestroikaren une loratsuak ziren eta Mikhail Gorbaxov lehendakariari

ren aurkakoe (Lituaniako Alderdi Komunista buru) gero eta eskakizun gogoragoak egin izan dizkiote Moskuko agintaritzari Vitas Landsbergisen gobernuaren «jokaera ezkonstituzionala» geldierazteko. Ordena konstituzionala berrezartzearren sortu izan dira independentziaren aurkakoe Salbakuntza Nazionalerako Batzordeak, zeinaren ordenupean hartu du parte Armada Gorriak Vilniuseko sarraskia eraginez.

Nazionalisten indarra

Berdintsu garatu da prozesua Letonia eta Estonian,

desberdintasun bakarrarekin, independentziaren aurkako mogimendua —gutxiengoa izanda ere— askoz ere indartsuagoa dela bietan Lituanian baino. Lituania 1939an egindako erroldaren emaitzen erabera %79a lituaniar jatorrikoa zen eta 1979an egindakoan %80a igo zuen portzentaiak. Alabaina ez da hori beste bi errepubliketako egoera: Estonian estoniar jatorrikoa %60a jeisten da eta are gehiago oraindik Letonian, %55a besterik ez denean. Azken errepublika honek ditu arazo larrienak alde horretatik, errusiar jatorrikoa %33a bait du. Anatolis Gorbunovs letoniar

AZKEN hilabete haue-tatik ona lituaniarrek beldur ziren Armada Gorriak eta Lituania bertako independentziaren aurkako sovieta-zaleen erasoaz. 1990eko martxoan lituaniako parlamentuak independentzia aldarrikatu zuenetik, lituaniarrek hautatutako instituzioen aurkako erasoak gero eta gogoragoak izan dira sobietar-zaleen aldetik. Lituaniarren aldetik independentziarako nahia gero eta sakonagoa izan den moduan. Gorvaxovek, bere lehendakari ahalmenei helduz, errepublika dekretoz gobernatuko zuela mehatxatu izan du etengabe. Bestalde, independentzia-

Hogeitabat hildako eta ehundik gora zauritu eragin zuen Armada Gorriak.

ez omen zitzaion haren berririk eman. Igor Ligatxovi —alderdiko sektore kontserbadorekoa omen zena— bota zitzaion erantzunkizuna. Bi urte geroago beste horrenbeste gertatu da Vilnius eta Rigan, eta oraingoan ere Gorbatxovek ez omen zuen operazioen berririk. Vilniusen 15 hildako eta 120 zauritu gertatu ziren Armadak Telebista eta Irratien egoitzak hartu zituenean, hauetariko asko tankeen azpian. Parlamentuaren txanda izango zelakoan hurrengoan 100.000 lituaniar atera ziren berau defendatzera. Arma gisa makilak eta barrikadak besterik ez. Sajudis mogimendu

nazionalistak 1989 apirilean erabakitako bideari tinko eusten diote lituaniarrek beren bidean, «gure eskubideak modu baketsuan berreskuratzeko eta inongo ultimatum barik independente bizitzeko gure asmorik tinkoena adierazten dugu,...».

Baina lituaniarren artean nabariak dira nazionalista mogimenduan ere Moskuri aurre egiteko estrategia desberdinak daudela. Dimititu berri duen Kazimiera Prunskiene lehen ministraria eta Landersbergisen ikuspuntuak desberdinak dira duda barik, «Egia da erditik (Moskutik) une oro mehatxatzen ari direla, baina Landerber-

gis mehatxu horietaz baliatzen da bera Lituaniako salbatzailea bazala agertzeko». Golkoko Gatazkaren atarian, Moskutik itzulitako delegazio batek Moskukin elkarriketak hastea proposatu ziola adierazi izan du

Letoniarrek, lituaniarrek ez bezala, armez defendatu ziren

Prunskienek, «baina Landersbergisek Gorbatxov erortzeaz zegoela eta Lituania independentea izango zela argudiatuz ez zuen nahi izan». Aldi berean salatu duenez prezioen igoera (berak proposatutako neurria eta parlamentuak atzera bota zuena) parlamenduan aurka zeuzkan sektoreen joku bat besterik ez zela izan.

Letoniaren txanda

Vilniusekoa bukatu bezain laster Lituaniarrek berehala salatu zuten Armadak Letoniarako bidea hartu zuela. Anatolis Gorbunovs Letoniako presidentek berehala adierazi zuen eurak medio guztiekin defendatuko zituztela euren instituzioak. Eta hala izan zen, urtarillaren 20an armadak Lituaniar Barne Ministraritzak hartu zuten bi ordutako tiroketaren ondoren. Emaiz hama hildako eta zenbait hamarrena zauritu. Letoniarrek, lituaniarrek ez bezala, armez defendatu ziren. Aurretik jada instituzio ofizialen leku ugari hartuak zuten Armadak.

Ezer gutxi egin izan zuten lituaniarrek eraikitako barrikadek tankeen aurrean.

Berriro ere erantzunkizun kontuekin. Gorbaxovek ez zuen agindurik eman eta agindua errepubliketako agintari militarretatik eta Gizartearen Salbakuntzarako Batzordetik atera omen zen. Gorbaxovek berriro mehatxatu bazuen ere, azkenean, Gorbunovs lehendakari Letoniarrek adierazi zuenez arazoa elkarrizketaren bidez konpontzeko borondatea adierazi zion Gorbaxovek Moskun urtarilaren 22an. Gorbaxovek aldi berean armada gehiago kontrolatuko zuela adierazi zion Gorbunovsi, baina salatu zuen baita ere «baltikoko errepubliken harro-keria eta beste errepubli-kekiko daramaten politika diskriminatzailea». Dena den, ez dirudi errepubli- ketako agintariek oso ados daudenik eritzi honekin, ez behintzat SESBeko Federa- kuntzaren Kontseiluko

lehendakaria den Levon- ter-Petrosianen (armeniar mogimendu nazionalistaren burua) hitzen arabaera, «ir- tenbidea inoiz ezin da mili- tarra izan, beti metodo po- litikoak erabili behar dira».

Aginduen jatorriaz

Letoniar mogimendua zai da orain. Dagoeneko azken aste hauetan rusoez min- tzatzen direnak greba go- gorrak burutu izan dituzte eta «azken borrokari» ekite- ko langile taldeak antola- tza deitu zuen. Greba eta

Eraso agindua militar agintari eta Salbakuntzarako Batzordetik atera omen zen

deialdi guzti hauek Arnol Ruutel estoniar lehendaka- ria eta Interdvizhenie erru- siarrak biltzen dituen mogi- menduaren arteko nago- zia keten porrotaren ondo- riorz antolatu ditu aipatu mu- gimenduak. Tallin hiribu- ruan eta iparraldeko zona industrialduetan nahiko in- darra erakutsi du mogi- menduak, izan ere nagusiki errusiar jatorrikoak kontro- latzen dute industria eta.

Ez da erraza asmatzea ze asmo dituen Moskuk Balti- koko errepubliken aldarri- kapenen inguruan —eta orohar SESBeko arazo etni- ko oren inguruan—. Ezta ere ze erantzunkizun duen Gorbaxovek iragandako operazioetan. Tass ajentzia ofizialak eta telebistak na- barmenki manipulatu di- tuzte gertakizunak, Balti- koko agintariak errudun eginez. Beraz, susma liteke agintaritz zentraletik zu-

zendutako operazioak di- rela. Hipotesietariko bat da Moskutik urrun dauden ar- madako agintariek euren kaxara ari direla. Baita ere, korronte desberdinak na- bari direla potere zentrala- ren barnean. Gauza asko izan litezke, baina zaila da pentsatzea Batasuneko agintari nagusiak ezertxo ez zekiela, ez Vilniusekoaz eta ez Rigakoaz, are zailagoa ondorengo pasibitatea iku- sirik. Gero eta gertuago gaude Martxoaren 17an SESB osoan Batasunaren etorkizunaz burutuko den erreferendumaz eta data horretara hurbildu ahala agian gauzak argitu litekez zerbait. Oraingoz, 1940an bezala, Armada Gorriak Baltikoaren independentzia nahiak zanpatu ditu.

Xabier L etona

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

MISS KGB ERASOAN

Ezin liteke esan KGBren irudia oso ona denik, propaganda amerikarra eta eurak izan dira irudi horren lantzaile-rik finenak. Aldaketen sasoiak kutxaturik eurek ere bide horretatik abiatu dira eta horretarako KGBko miss-a hautatzea besterik ez zaie bururatu. 23 urteko Katya Mayoroba izan zen aukeratua. Lehen prentsa bulegaria eta orain miss. Xarmaren erasoalia hasia da beraz KGBn, eta zerbait gehiago lehenbiziko miss honek dioenez: «Gu gara demokraziaren azkenengo garrantia».

DINAMITA PETROLEO PUTZUAK ITZALTZEKO

GOLKOAN makina bat petrolio putzuri eman zaio sua dagoeneko. Ez da errez imajinatzea egunero 20.000 petrolio kupel produzitzen duen putzua nolakoa izango den sutan. Ezta ere

nola itzali daitekeen. Ohizko metodoak ez omen dute piperrik ere balio. Eta zerez itzali? Dinamitaz. Potzutik ahalik eta hurbilen karga oso handiko dinamita lehergailu bat leherterazten da eta honek inguru guztiko oxigenoa jaten du honek garra guztia ezabatzen duelarik berehala.

CICCIOLINA «GERRAREN ALDE»

ITALIAKO Alderdi Erradikaleko diputatua den Ilona Staller Ciciolinak Italiak gerran parte har zezan aldeko botua eman zuen. Errorez baina. Bere ustez posible da bozketarako sistema elektronikoaren akatxaren ondoren gertatzea errorea. Ciciolinak adierazi zuenez krisi kontzientzia larria eragin dio erroreak, «gerra zentzugabeko honen kide bihurtzen nau, eta emendatzeko gose grebari ekin diot». Hurrengoan izango da bada.

E L E - M E L L E

«Jibad edo gerra santua irrazionala da baina berriro ere gertatzen da bi kulturen txokea dela eta».

Hassan Ben Talal, Jordaniako printze herederora.

«Israelek inoiz ez du bahimenduko beste abioiren batek gure lurraldeetara erasoan sartutako abioiren bati aurre egin diezaion. Guk egingo dugu».

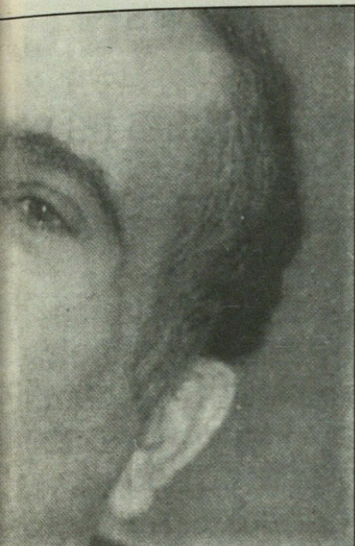
Nachman Shai, Israelgo armadaren eleduna.

«Israelekin izanda aurreko gerratan, gerra luzetara ez jokatzeara izan da akatsa».

Sadam Hussein.

«Ez da beldurrik izan behar gerragatik. Luxuzko bizimodu batera obitu gara eta ez dugu hori galdu nahi, baina ez abaztu gerreroen nazio bat garela».

Turgut Ozal, Turkiako presidentea.

*«Ez da indarririk erabiliko
Estoniaren aurka».*

Mikhail Gorbaxov

*«Erabat beldurturik nago
Gorbaxovek koronel
beltzen aurrean nola eman
duen amore ikustean».*

**Stanislav Shatalin,
Gorbaxoven ekonomia
 aholkulari ohia.**

*«Posible den? Dagoeneko
basi da gerra zibila. Armadak
bere kaxara erasotzen
duenean gerra basi da jada».*

**Yuri Afanasiev. Historigilea
eta Mogimendu
Demokratikoaren
koordinatzailea**

CHEVENEMENT DEFENTSA MINISTROA GERRAREN AURKA

ESTATU Frantseko Jean Pierre Chevenement Defentsa Ministroak gerraren aurrean erakutsi duen jarrerak eztabaida handia piztu du estatu osoan. Senatu eta diputatu ganbaran Alderdi Komunista ezik gainontzeko alderdiak gerran parte hartzearen alde azaldu ziren. Baina PSFko Chevenement-en inguruko diputatu taldea abstenitu egin zen. Defentsa Ministroa aurka egonik sartu da gerran Estatu Frantsesa eta honek dimisioa aurkeztu zuen baina Miterrandek ez zion onartu. Bestalde Pierre Muroy PSFko Idazkari Nagusia gogor ekin zion abstenitutakoen aurka, guztiak beren kargutatik suspendituz.

KOSOVOKO ALBANIARRAK EGOERA LARRIAN DAUDE

«**SERVI**AK Kosovon daraman politika boltxebike estalinista eta naziak gure Herriaren desagertzea bultzatzen du». Berba gogor hauekin salatu du Ibrahim Rugoba Kosovoko Liga Demokratikoko lehendakariak. Kosovoko albaniarrek (%90a) salatzen dutenez Milosevic Serviako lehendakaritzara heldu zenetik albaniar potere gune guztiak ezabatu ditu eta Serviar polizia eta armadaren pean jarri du Kosovo. Berak dioenez bere alderdiak bake bideak aldarrikatzen ditu bere sorreratik «baina gero eta jende gehiago agertzen da serbiar basatikeriari indarrez erantzutearen alde».

IELTSIN ERRUSIAR ARMADA SORTZEKO PREST DAGO

BORIS Ieltsin errusiko parlamentuaren lehendakariak urtarilaren 21ean Gorbaxovi oraino luzatutako mehatxurik gogorrena luzatu zion: Errusiar armada bat sortzea. Ieltsinen esanetan Errusiak demokraziaren berma izan nahi du SESB osoan eta demokraziaren defentsan armada bat sortu behar duela ikusten badu Errusiar parlamentuak horretarako agindua emango zuela adierazi zuen. Sobietar agintaritzak Lituania eta Letoniaan sortu diren Salbakuntzarako Batzordeak apoiatzen dituela salatu zuen. dituzten

Nafarroako Kontzertu Ekonomikoa sinatu zen uztailen

ESTATUAREKIN UNIFORMITATE BIDEAN

Nafarroako Gobernuak onartu berri duen Aurrekontu Orokorren egitasmoan eragin nabarmena izan dute iaz Estatu Espainiarrekin sinatutako Kontzertu Ekonomikoak eta honekin batera Estaturen-gandik jasotako Hezkuntz eta Osasun Transferentziek.

JOAN den urteko uztailaren 31an Iruñean Foru Komunitatea eta Estatuaren arteko finantz-harremanak arautuko duen Kontzertu Ekonomikoa sinatu zen, Nafarroak Estatuari ordaindu beharreko «kupoa»

arautzen duen hitzarmena alegia. Ordaindu beharreko diru kantitate honek Komunitateko aurrekontuetan izan dezaken eragina aztertu baino lehen, ikus dezagun zein diren uztailaz geroztik eman diren urratsak.

Jose Borrell Estatuko Hazienda idazkariak eta Jose Antonio Asiain Nafar Gobernuako Ekonomia eta Hazienda Kontseilariak uztailen sinaturiko hitzarmen

honi Foru Parlamentuak iraileko osoko bilkuran eman zion bere onespina. Hurrengo pausoak Madril-en gauzatu ziren, azaroaren 29an Diputatue Kongresuaren onarpena eta abenduaren 17an Senatuarena alegia.

Euskal Autonomi Elkar-tean duela hamar urte sinatu zela ikusirik, arrarotzat jo dezakegu Nafarroan eman den atzerapena. Beti aipatu

izan da Nafarroak zuen kontzertu onuragarria izan zitekeela atzerapen honen arrazoia, Jose Antonio Asiainek berriz autogobernuaren garapenean aurkitzen ditu arrazoi hauek: «Argi ikusi da beharrezkoa zela Transferentziak eta Kontzertu Ekonomikoa koordinatzea».

Negoziaketan parte hartu duten bi interlokutoreak PSOEkoak izan da. Elkar

Kontzertu ekonomikoari buruz zenbait argibide

NAFARROA eta Estatu Espainiarraren arteko finantz-harremanen gaur egungo egoeraren jatorria 1841ko «Ley Paccionada»-n kokatu behar dugu. Bergarako hitzarmenaren ondorioz Nafarroak bere «erreinu» kondizio galtzen du, probintzia bat izatera pasatuz. Horren lekuko dugu urte horretaz geroztik Estatuari ordaindu beharreko kupoa. Hasiera batean kantitate finko bat izan zena aldatuz joan da gaur egun arte.

1876, 1927 eta 1941 urteetan hitzarmen hau berri-ritu egin da, bere barruko

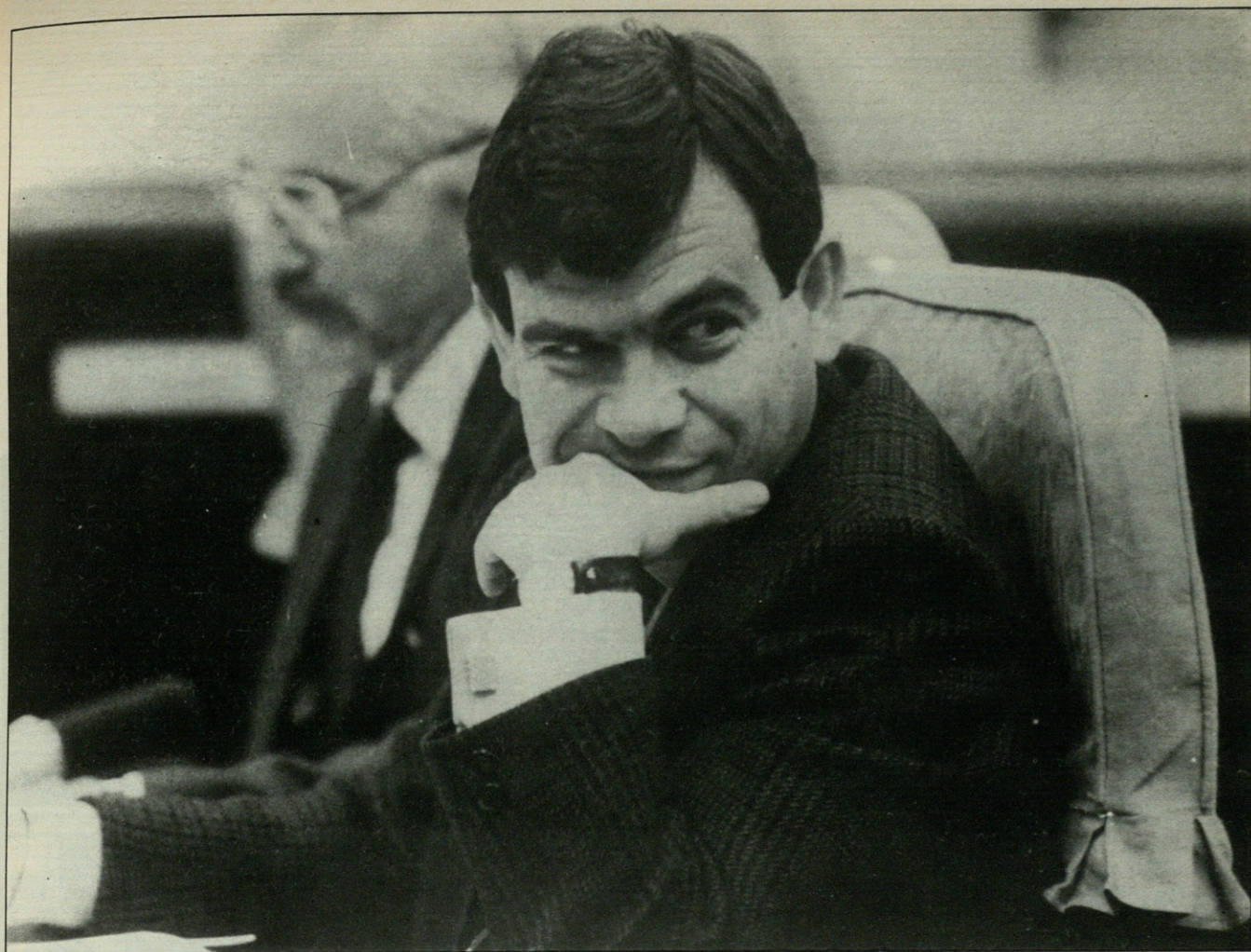
filosofia, kantitate finkoa-rena alegia, aldatu gabe.

1969. urtean sinatu zen joan den urte arte finantz-harremanak arautu zuen Kontzertua. Honetan orain arte finkoa izan zena, hiru zatitan banatzen da: lehenengoa ohi bezala finkoa da, bigarrena berriz zergen arabera handitzen dena eta hirugarrena, urtekoa eta aldakorra, esportazioak eragiten zituen desgrabazioei zegokiena.

Goaxeago aipatu dugun bezala orain arte izan dugun egoera 1969. urtetik datorrena da, hala ere BEZ martxan jarri zenez geroz-

tik, 1984. urtetik gaur egun arte alegia, korapilatsua suertatu izan zaie bi Gobernuei egoera hau konpontzea.

Kontzertua «nafartasunaren» ikurra izan da Diputazioan 150 urte haue-tan izan diren agintarien-dako. Gaur egun berriz Nafarroak ez du inolako bereiztasunik Estatuko gainerako komunitateekin. Batzuentzat Kontzertuak gainerako komunitateekiko elkartasuna adierazten du, beste batzuentzat berriz uniformitate-rantz emandako azken pausoa da.

hizketa hauek adostasun giroan eraman dira. Hala ere aipatzekoa da Nafar Parlamentuan parte hartu ohi duten alderdi guztiek aho batez onartu dutela negozio-ketatik erdietsitako testua.

Kontsensu hau aipatu badugu ere, ezin ahanzi daiteke Kontzertuari egindako kritikak. Horien artean aipagarriena Herri Batasunak txosten batean kaleratu zituenak. Txosten honetan Kontzertua gaitzesteko azaltzen diren arrazoen artean, ordaindu beharreko %1,6a gehigizkoa dela esaten da.

Ehuneko honen garrantzia ulertzearen, kontutan hartu

behar ditugu honako datu hauek: Nafarroako biztanlegoa Estatuko %1,33 da, enplegua %1,42, Balore Erantsia %1,50 eta familia errenta %1,40. HBkoen ustez, edozein erizpide hartuz gero, argi geratzen da bat bera ere ez dela heltzen finkatutako %1,6era.

Erabakitako %1,6aren ordeiz, Nafarroari berez legokioken %1,37a finkatu izan balitz, Foru Haziendak 10.000 milioi pezeta gehiago izango zituen 1990an, aurrekontuen %8 gehiago hain zuzen ere. HBren ustez, diru honen galerak gastu sozialen murrizketa suposatuko du.

Kontzertu Ekonomiko berriaren arabera, urte honetarako aurrikusi den kupoa 55.125 milioi pezetakoa da. Honek bere eragina izan du Nafarroako 1991rako Aurrekontu Orokorretan. Izan ere, hauek %67ko gastu hazkundea izan dute, Komunitateko Aurrekontua 208.448.764 pezetatan utzi delarik.

Goiz da esateko zein izan daiteken kontzertu honen eragina, Nafarroako Gobernuak aipatutako Autogobernuaren garapena eman berri bait da, eta ikusteko dago ere zer nolako garrantzia izan dezaketen pasa den urtean egin ziren Osasun eta Hezkuntz transferentziek —denborak du hitza.

Jose Antonio Asiain: «Argi ikusi da Transferentziak eta Kontzertu Ekonomikoa koordinatzea beharrezkoa zela».

■ Batzuentzat Kontzertuak gainerako komunitateekiko elkartasuna adierazten du, beste batzuentzat berriz uniformitaterantz emandako azken pausoa da●

Patxi Larrion

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

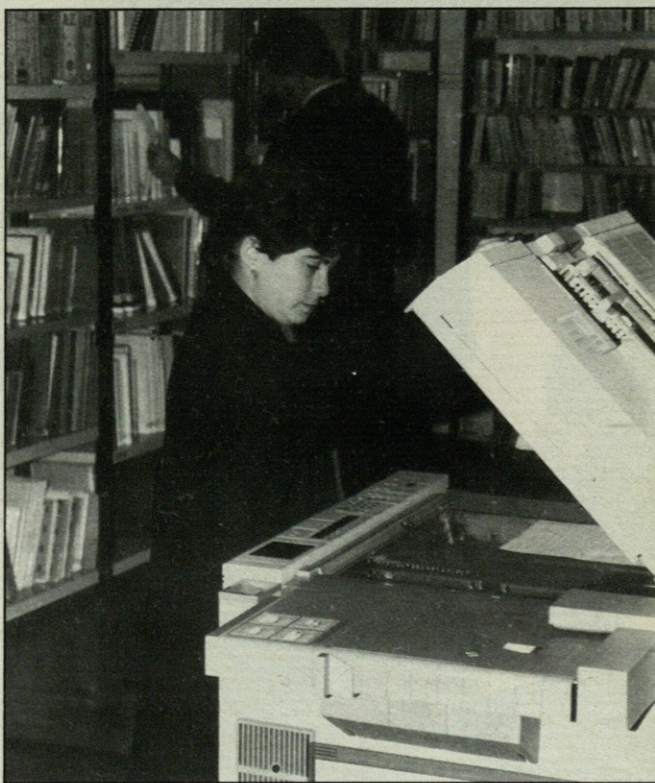

Gipuzkoako Foru Aldundia

Jaurlaritzak ez omen ditu Eskola publikoetako irakasleak ondo prestatzen

EUSKARAZ IRAKASTEKO GAITASUNIK EZ

Urtarrilaren 22an eta 24an IGA (Irakasteko Gaitasun Agiria) lortzeko azterketak izan zire¹. Azterketa honetan IRALEko (eskola publikoetako irakasleago alfabetatzeko eta euskalduntzeko Jaurlaritzak sortutako erakundea) hainbat ikasle aurkeztu behar ziren. Bilboko delegazioko ikasle gehienak azterketa ez egitea erabaki dute euren ustez irakasteko behar duten gaitasuna ez dutelako lortu IRALE programaren pean.

Bilboko delagazioko ikasle gehienek IGA azterketa ez egitea aukeratu dute.

bizkuntza maila kaleko edo tabernetako kontuentzat nabikoa da baina ez eskolan klaseak emateko

esan digu Joserra IRALEko irakasleak. Asignatura zehatzetako zenbait ikastaroz arduratzea eta Hezkuntza Sai-

tzen da. Baina, urtero arazoak sortzen dira. IRALEko ikasleek irakasteko gai ez direla diote. «*Gu irakasleak gara, bonen arabera gure bizkuntza mailak altua izan behar du gero, irakasteko gai izateko. IRALEk euskalduntzen gaitu baina ez du kontutan hartzen zein izango den gure funtzioa gizartean. Programa honetan lortzen dugun*

IRAKASLEAK ez dira IRALEn sartzen ezer jakin gabe. Liberatzen dira HABEko 4. maila dutenak. Hamar hilabetetan euskalduntze prozesu honetan sartzen dira. Zortzigarren mailala heltzean IGA (Irakasteko Gaitasun Agiria) lortzen dute. Beraz, eskolara bueltatzean euskara asignatura bezala edo asignatura bat euskaraz emateko gai direla suposa-

Ikasleek irakasteko ez dutela behar duten maila lortzen salatzen dute.

lak lortutako gaitasuna sendotzeko praktikak antola ditzan eskatzen dute IRALEko ikasleek. *«IRALEk guk gebien behar dugun momentuan amaitzen da»* komentatu digu beste batek, *«ez daukat behar dudan trebetasuna»*.

Ikasleen beste eskakizun bat euskalduntze ikastaroak EGA lortzeko baliagarriak izatea da, EGA delako gaur egun Euskal Herrian ofiziala den agiri bakarra. IGA ez da titulo ofiziala, IRALEk, gaitasuna aitortzeko, ikasleei ematen dien agiria baizik. Eskatzen dute IRALEk legezt EGA eman ahal izatea. IGAK balio sustitutorio bat du baina irakasleek euren lanpostuak mantentzeko EGA beharrezkoa dute. Definizioz agiri biok oso esanahi desberdinak dituzte. EGAK hizkuntzaren erabilpen arrunta adierazten du eta gobernuaren aginteetan jartzen du espreski ez duela

erabilpen berezietarako baliorik, aldiz IGAK, maila apalago batez ematen den agiria izanik erabilpen berezietako gaitasuna aitortzen du. Kontraesan hau azaltzeko Joserrak esan digu *«azken finean, gobernuak joko bat egiten du, ikasleok ez dugun gaitasun bat aitortzen digu berak daukan premiak konpontzeko. IGAREN definizioa irakurriz gero, pila bat dakigula dirudi, baina ez da egia. Jaurlaritzak bere burua zuritzeko erabiltzen du, momentu honetan ehundaka irakasle euskalduntzen ari dela esateko»*.

Beste kontraesan bat azaltzen da: IGA HABEko 8.

mailara helduta lortzen da. Urrats honen definizioa eta IGAREna konparatuz gero, hauek ere guztiz desberdinak dira. *«Nire ustez IRALEk ez ditu bere helburuak betetzen. Gure euskara maila oso txukuna da ulermen, idazkera eta hizkeran baina ez gaitu prestatzen gero lortutako gaitasuna eskolan baliogarria izan dadin. Bigarren helburu honetan agertzen da IRALEren porrota»* esan digu beste ikasle batek. *«Gure eskakizunak, ildo honetatik, guztiz logikoak dira. Ikastaro gehigarriak behar ditugu, nor bere asignatura zehatzean trebatzeko; bestalde, praktikak behar ditugu guztiok erderaz klaseak emandakoak izan arren, gure ustez oso desberdina da euskaraz irakastea eta azkenik, EGA beharrezkoa dugu guk lortutako lanpostua mantendu ahal izateko»*.

IRALEn lortutako gaitasun maila ez da nahikoa irakasteko ikasleen ustez

Irakaslegoaren euskarazko birziklaia iraunkorraz

IRAKASLEEN artean ugari izan dira IRALE zerbitzutik pasa direnak beren euskalduntze bidean aurrera egiteko. Euskararen arloan irakasle-goak dituen premien azetza bermatzeko zerbitzu berezi batez baliatzea on-tzat eman arren, emaitzak aztertuz IRALEren eskaintza gutxi egikotzat jotzen dugu bai kuantitatiboki zein kualitatiboki. Batetik, eskariak erabat gailentzen du Hezkuntz Administra-zioak egindako eskaintza eta, bestetik birziklai den-bora bukatzean lortutako euskara mailak ez duelako bermatzen gutxieneko gai-tasuna eskolako ihardu-

naren beharrian xeheta-rako. Horrez gain zerbitzuak ez du aurreikusten geroko ihardunerako pre-miazkoa den laguntza praktikorik. Ematen digu argitasuna falta dela pro-gramaketako helburu xeheak planteatzerakoan eta aldi berean, sensibili-tate eza irakasleok dauz-katen premia berezien aurrean: hizkuntz gaitasu-na eta arlo eta mailakako gaitasun didaktikoa.

Ez dakigu zerbitzuaren emaitza orokorrarekiko azterketarik egin denentz, baina hamar urtetan inda-rra egon ondoren pre-miazkoa dela uste dugu. Gaia ez da zenbakitan

neurtzea emaitzen balio-garritasunarikiko azterketa egitea baizik. Gure ustez, IRALEk hezkuntz sistema osoaren premien arabera-ko birziklai eskari guztiei egin behar die aurre (beti ere euskara bultzatzeko plangintza zehatzak dituz-ten ikastetxei lehentasu-na emango dien zentzuzko plangintzaren arabera) benetan, eta ez tituloz soi-lik, bermatuz kalitatezko gaitasun linguistikoa eta didaktikoa. Uste dugu ba-direla zenbait atal kontu-tan hartzekoak zerbitzu-aren eskaria hobetzera-koan:

■ Irakaslegoaren Birziklai Orokorrerako Egitasmoa-

rekin bat eginda egon behar luke eta ez aparte eta gehigarri gisa.

■ Helburuak hizkuntza eta beronen didaktikaren in-guruan zehatu behar li-rateke.

■ Eskolaren arloka eta mailakako banaketak hiz-kuntzaren erabilera bal-dintzatzen du, ondorioz, kontutan hartu behar dira mailaketa honek eragin-dako premia bereziak.

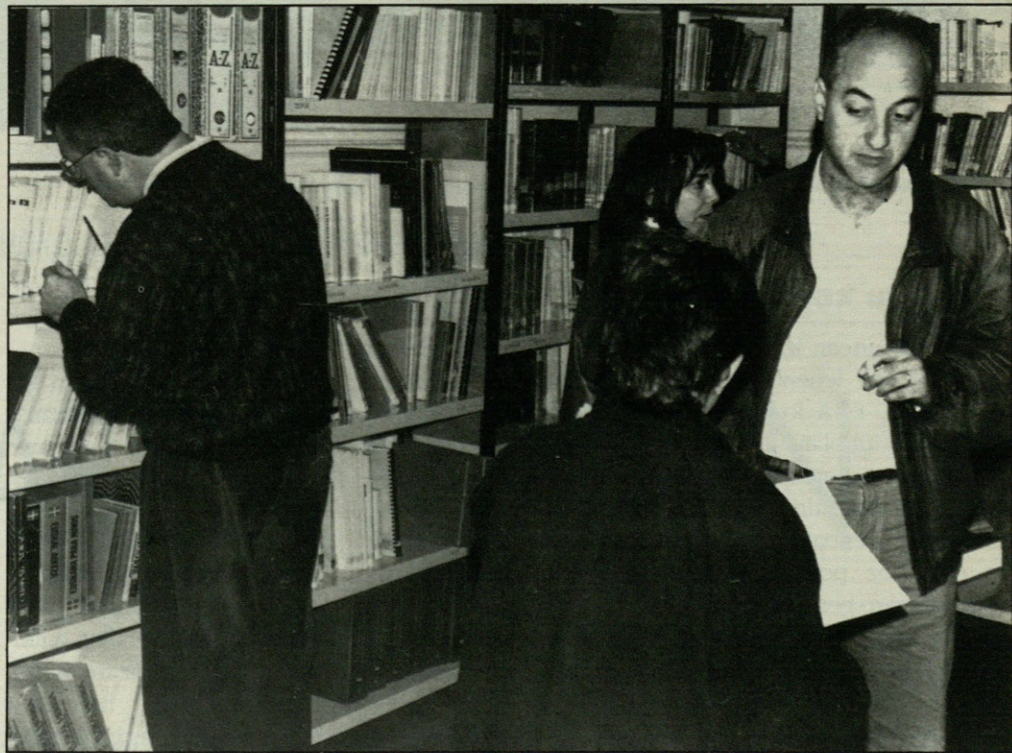
■ Formatze lana bukatu eta gero irakaslegoaren laguntzarako lan ordu-tegi barruko jarraipen zerbitzu bat antolatu beharra dago.

A D A R R A

Kolektibo Pedagogikoa

Irakasleak mintzo

Mari Josek —IGAduna eta irakasle aktiboa— *«Irale bukatu bezain laister aurkitzen zaren lehenbiziko arazoa da IGAK irakasleko gaitasun bat aitortzen dizula baina ez du bermatzen zure bizkuntza maila egokiena izango denik»* komentatu digu. Aldi berean, hizkuntza ez menderatze honek ikasle/irakasle harremanetan ere eragiten du. *«Nire kasuan»* komentatzen digu Estherrek *«ikasle/irakasle harreman hau oso berezia da. Ni eskolarreko umeekin nago. Mai-tasunak eta laztanak adie-razteko, adibidez, nire bizkuntz maila ez da nabikoa. Ez dut kontakto berezi ho-ri lortzen. Ez dut baliabi-derik»*. Mari Joseren ustez IRALEko euskalduntze pro-zesuak dirauen bitartean es-kolarekin kontaktoa beha-

rezkoa da. *«Klasea ematen ari zarenean konturatzen zarelako zure beharez»*. Bestalde, prestakuntza di-daktiko-linguistikoko falta ikusten dute. *«Posible li-*

tzateke euskarazko tal-deak arlo berdintsuetako irakasleak barneratzea, eta horrela euskara ikasten dugun bitartean biztegi teknikoa ere lortzea».

IRALEko ikasle
asapbladak bere
eskakizunak azaltzeko
Jaurilaritzari gutuna
bidali dio.

IRALE sortu zenetik 3.400 irakasle liberatu dira EILASen komunikatu baten arabera.

Diru kontuak

Pasatu den urtean izan zuten IGAdunek lehenbiziko esperientzia, EGA lortzeko ikastaroak antolatu zirenean. Ikastaro bereziak ere antolatu ziren baina gero Jaurilaritzan zenbait arazoren ondorioz porrot egin zuten. Ikastaro berezi hauek presupuestoaren igotzea eskatzen dute; edo diru gehiago eskaintzen zaio honi eta ikasleei denbora gehiago ematen zaie edo nekezago liberatzen dira irakasleak, hau da 4. urratsean liberatu beharrean 6. urratsean liberatu. Azkenengo irtenbide hau antipopularra da, irakasleak 4.ean liberatu

beharrean 0. urratsean liberatzea eskatzen dutelako. Presupuestoaren igoera Legebiltzarrak onartu behar du eta honen ondorioz aldarrikapen politiko bihurtzen da, alderdi politikoen estrategian sartzen delako. *«Gaur egun guzti hau ezkutatu egiten da»* komentatu digu IRALEko irakasle batek. *«Gobernuak birplanteatu behar du zer eman nahi duen, nola eta*

Ikastaro gehigarriak, praktikak eta EGA dira IRALEko ikasleen eskakizunak

zein mailatan». Arazoak hitzegiteko, Pello Telleria Jaurilaritzako Hezkuntza Sailean IRALEko arduradunarekin kontaktoan jarri ginen baina Jaurilaritzatik ukatu zizkiguten bai elkar hizketa eta bai datoak jasotzea.

EILASen komunikatu baten arabera Irale sortu zenetik, orain dela 9 urte, 3.400 irakasle liberatu dira gutxi gora behera. Guztira %76k IGA ateratu du, hauetatik %37k EGA ateratu du. Bestalde, 1.990.eko azaroako azterketan, «T» ikastaroan, %20ak baino ez du lortu EGA («T» ikastaroa, IGAdunentzat EGA titulua lortzeko antolatzen dena). EILASen komunikatuak IRALEren

kupoaren igoera eskasa ere salatzen du. Hauen arabera 1988/89 eta 1989/90 ikasurteen kupoa 468 milioietakoa izan zen eta 1990/91ean 521koa da. Bestalde, Jaurilaritzak kaleratutako datoak oso desberdinak dira. Iturri hauen arabera 1988. urtean 1336 miloi, 1989.ean 1613 miloi eta 1990.ean 1681 miloi izan ziren IRALEri eskainitako dirubideak. *«Gure hizkuntza maila ez bada egokia, nola hitzegingo dute gure irakasleak?»* galdetzen du Joserrak, *«bezkontza ez da ton-takeriatan ibiltzeko gauza»*.

Myriam Gartzia

Nerea eta Gregorio Ariz, Aconcaguako tontorrean.

Nerea Ariz, Aconcaguako gailurrean munduko emakume gazteena

PUNTAREN PUNTAN

Bere gurasoen mendizaletasuna jarraitu du hamalau urteko neskato honek. Logikoa. Bere ama, Pili Ganuza, Aconcaguaren gailurrera heldu zen lehendabizko emakume euskalduna dugu eta bere aita, Gregorio Ariz, Mari Abrego eta Kasimirorekin hainbat bidai egin ditu. Beraz, ez da arraroa bai Nereak, 14 urteko alaba, zein Arantxak, 17koa, txikitatik mendian zehar ibiltzen ohituta egotea.

ACONCAGUA 6.959 metrotako mendia da, Amerikako gailur altuena, Chile eta Argentinaren arteko mugan kokatzen dena. Ariz-Gamuza familia harantz abiatu zen, mendi hau

Arantxa, Pili eta Gregorio. Ariz-Ganuzatarrak altuera handitan ibiltzen ohituta daude.

igotzeko asmoarekin. Nahiz eta Pili eta Gregoriorientzat lehendabiziko aldia ez izan, Nerea eta Arantzarentzat benetazko mendi bat igotzea suposatzen zuen, eurek esaten duten bezala. Dena den, nik ez dakit noraino doan «benetazko» hori, kontutan izanik Arantxak eta Nerea zilarrezko, urrezkoa ez esateagatik, curriculum dutela. Aurreko urtean Mont Blanc eta Monte Rosaren gailurrak lortu zituzten eta Peruko Andean eta Afrikako Tuckalean egon dira.

Aconcaguarako bidean

Gabonetako oporrak aprobetxatuz Aconcaguarako bidea hartu zuten. Lehenengo Buenos Airesen, janaria erosi eta gero Mendozara, Aconcaguaren pean dagoen herria. Autobusa hartuta Puerto de Inca, mendiko portura heldu ziren. Hementxe hasten da gerturatze ibilaldia. 4.200 metrotara kanpamendu basea dago.

«Kanpamendu basera

beltzeko bi egun erabili genituen. Mandoak alokatu genituen ekipoa eramateko eta oinez abiatu ginen Gabon bezperaren aurreko egunean», esan digu Gregorio Arizek. «Buru-ko minaz heldu ginen jadanik altuerako gaitza nabaritzen ari ginelako». Hementik aurrera aklimatazio epealdia hasten da. «7.000 metro igotzeak aklimatazioa prozesu bat eskatzen du. Lehen egunean igotzen zara altuera bateraino eta hurrengoan apur bat gehiago. Horrela zenbait egunetan, hauen artean deskantsu egunak ere izan arren. Azkenean 5.500 metrotara iritsiko gara eta bertan lehenbiziko kanpamendua delakoa jarriko dugu. Konexio gune bat biburtzen da hau. Janaria igo, butanoa, e.a. Ibilbide

■ **Nerea: «Jaitsi arte ez genuen jakin recorda lortu nuela»●**

hau zenbaitetan egin duzunean aklimatatua zaudela suposatzen da. Jadanik zazpi egun pasa dira. Gabon Zahar egunean bertan lo egiten ari ginen Aconcaguako gailurrera joateko asmoarekin». Baina txanda honetan ez da posible izango. Eguraldi txarrak eta haize gogorrak berriro kanpamendu basera bueltatzera derrigortu zituen.

Bi egunetan egon ziren zerura begira. Urdindu zenean gailurrerantz zuzendu ziren kanpamendu basetik. 6.000 metrotara lo egin zuten, hau da, bigarren kanpamenduan. Bertan aterpe txiki eta zahar batzuk dau-de. Urtarrilaren 2an gailurrera heltzeko saioak egin zituzten, laurok. «6.200 metrotara ailegatuko gara baina berriro ere haize gogorrak jeistera derrigortuko gaitu». Hurrengo egunean eguraldia oso ona zen gailurra lortzeko. «Berriro saiatu ginen. Igotzen hasi eta gutxira Arantxa mareatu zen. Egoera horretan ezin zituen egin falta ziren 1000 metroak». Pilik Arantxari lagundu zion jaitsieran eta Gregorio eta Nerea gorantz jarraitu zuten. Josu Bereziartua eta bere emaztearekin topatu ziren eta beste bikote batekin, tolosarrak. Guztiok elkarrekin gailurrera heldu ziren Urtarrilaren 3an arratsaldeko lau t'erdietan.

Etxeko kirola

Nereak hamalau urte izanik oraingoz Aconcaguako gailurrera heldu den emakumerik gazteena da. «Menditik jaitsi ta gero enteratu ginen Nereak recorda lortu zuela», komentatzen digu Arantxak. «Gure asmoa ez

■ Posible da Mari Abregok 14. aldiz Aconcaguako gailurra burutzea ●

zen recordik lortzea. Aconcaguara igo ginen mendizaleak garelako», esaten digu Gregoriok barreka. Badirudi laukote honi ez zaiola gehiegi inporta recorda, Aconcaguan izan dira eta listo, mendia da berez garrantzitsua haientzat. «Iparraldeko aurpegitik igo ginen. Nabiz eta Aconcaguak oso bide zailak izan, adibidez begoaldeko horma, iparraldeko ez da teknikoki oso zaila, azkenengo zatiko kanaleta ezik», eta Gregoriok hau esaten duen bitartean Nereari sufrimendu eta poza- ren arteko irribarra aurpegi- ratzen zaio.

Igandero mendira joateko Ariz-Ganuzat etxearen ohi- tura da, nahiz eta azkenal- dian nesken ikasketak di- rela eta, ez joan nahi beste. 1985. urtean Aconcagua bezalako esperientzia bat izan zuten, hau da Peruko Andetara famili guztia joan zen. «Machupichun eta Mendikate Zurian izan gi- nen, eta treking egiten Ibanapacha Chicora bur- bildu ginen. Ibanapacha Chico 5.100 metrotako mendi txiki bat da eta nes- kek ere igo ziren, nabizeta 9 et 11 urte izan. Seguras- ki, orduan ere recorda lor- tuko zuten», esaten digu Gregoriok.

«Txikitatik obitu izan gara aita eta amarekin mendira joaten eta horre- gatik gustatzen zaigu bainbeste mendia», esaten du Nereak familia honen kirolaz galdetzerakoan.

«Mendian ibiltzea beti ber- dinada, paisaiada aldatzen dena. Adibidez, Aconca- guan arkaitzak oso arra- roak dira, kolore desber- dinetakoak, oso polita da, jarraitzen du Nereak.

H Zerua eta lurraren muga

Hotel bat 4.200tara egiten ari dira, naturaren aurkako eraso bat, Aconcaguako Parke Nazionalaren er- dian. Eraiketa hau egiteko parkearen arauak aldatu dituzte, mendizaleen eta ekologisten protestei kasu egin gabe. Beraz, Aconca- guatik hobeto ikusten den gauzahotel-monstruo hau da. Baita ere men- dien itsaso bat ikusten da. Landaretzarik ez dago 3.000 metrotatik gora baina oso ido- rra izan arren men- dien izaera geologi- koa oso aberatsa da. Formak eta koloreak benetan politak dira», esaten digu Gregoriok. «Aconcaguaren gailu- rra oso aereo da».

Bestalde, komenta- tzen zen Mari Abrego, Aconcaguara gehi- ena izan den mendiza- lea, gailur hau 14. aldiz lortzeko saioak egiten ari zela. «Bai, aste- lehenean bueltatuko da. Badakigu behin igo dela, gu ginenean, bainapossible da birri- tan edo hiru bat bider igitzea han dagoen bitartean», esaten digu Pilik.

Etorkizunerako pla- nez galdetzerakoan Pi- lik oso ondo azaltzen du egoera: «Ikastea. Hile honen 21ean hel- du ginen eta klaseak galdu dituzte, beraz

etorkizunerako planak beren gela lagunen maila lortzea da. «Gainera, kontutan izan behar duzu kostu handiko bidaiak di- rela eta ezin dira urtero egin», azaltzen du segidan Gregoriok.

Dena den neskato biak oso pozik daude esperientzi berri honekin. «Nabiz eta gailurrera ez heldu —ko- mentatzen digu Arantxak—, merezi izan du bara joa- tea». Baietz erantzun dio Nereak: «Esperientzia oso polita da. Beno, ba segi gora. Suerte on neskak!»

Myriam Gartzia

Nerea: curriculum polit bat, hamalau urtetan. «Txikitatik ibili izan gara eta horregatik gustatzen zaigu horrenbeste mendia».

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZOA — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

EKO ZARAUTZ
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO AIETE
Ettxadi Saila
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

Vivodist

EZETZ KUPELA HUSTU!

Ardoz eta ogiz
urri, sagarrez
jori izan da,
menderik
mende, Euskal
Herriko
Atlantiko aldea.
Denbora bateko,
orain dela
gutxi-samar
arteko euskal
sabel askok ez
zuten noski
ezagutuko beste
edaberik.

GURE zaharretarik zen-
batek, hil-urrango instan-
tean, basokada bat sagardo
eskatu ote du, beste mundu
balizko horretara pake-pa-
kean alde egiteko? Baina,
«sagardoa triste daudenei
emateko» baldin bada ere
(Biblia, Proberbioen Libu-
rue, 31, 6.v.), Ihauteri bez-
pera hauetan behinik-
behin, eta Donostia ingu-
ruko herrietan batipat, li-
bertitzeko aukera aparta
ematen digu. Txotxaren sa-
soia da.

Duela bi-lau aste ireki di-
ren sagardotegiek ez dute,
lasterrena jota, apirila bu-
kaera bitarte aterik itxiko.
Hiru hilotan Gipuzkoako
hirurogei ta sei sagardote-

Legea da: tortila eta haragiaren ondoan intxaurrak, gazta eta menbriloa.

gi-bazterretan era eta klase guztietako jendea ikusiko da, atzapar batean basoa, txuleta-muturra bestean, kupela berria noiz irekiko zain etxeko nagusiarengan jarrita begia, edo xixerreka eginez, apenas somatzen den etxe aldameneko edozein sastrakatan.

«*Ederra zegok!*», izango da seguru aski ekaitz gauotan gehien entzungo den

Kupela berria noiz irekiko zain etxeko nagusiarengan jarrita begia...●

komentario ebitagaitza. Esan ezazu ezetz, bigarren ordutik aurrera. Sagardozaile porrokatuak, hoguei urteko ihardunean sabelak osoki biribiltzea lortu duten horiek, azkenean ohitu egin dira nolabait jendilaje semi-urbano, semi-euskaldunarekin «konbibitzen». Baina bakarrik eurek dakite basoa txit mehea izan dadin, zein garrantzia duen. Eurek bakarrik dakite zein txinparta, zein kolore, zein usain, zein gorputz, zein bixigarri, zein fresko, zein gazi, zein gozo, zein lehor komeni den izatea; honelakoxe solasak: «*Goxoa nabariez, bainaedaterakoan, xuabea izan dadila, eta edan-bukaeran, mingainari heldu dakiola*».

Olasagasti, Tolaretxipi, Sagarzazu, Sagardia, Sagastizabal, Makazaga... Euskal abizendegian hainbesteko arrastoa utzi duen sagarren propietate medizinalak

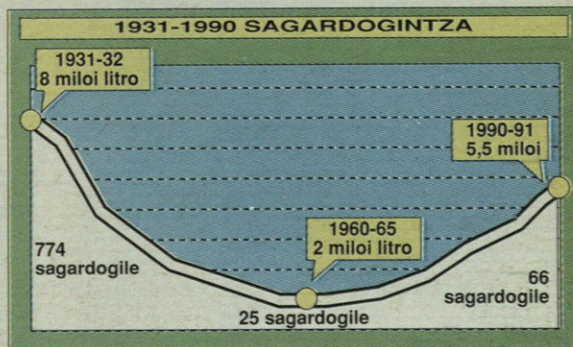

«Eurek bakarrik dakite zein txinparta, zein kolore, zein gazi, zein gozo, zein lehor komeni den izatea».

(pomada hitza frantsesezko *pomme* -tik datorrela esaten da) ez gara hemen aipatzen hasiko. Egin dezagun, ordea, jai-apologia txiki bat, XVIIIgarren mendeko herri-olerkari harekin: *Viva sagardo, viva sagardo/ cupelan preso zaudena!*... Altabada, nola iritsi gara puntu honetaraino? Historia luzea da; bere lehenbiziko zantzuak antzeman nahi izatea euskaldunak (etortzekotan) Pirinio bazter honetara nondik etorri ziren ikertu nahi izatea bezain elkor eta gaitza dateke.

Gure artxibategietako paperik zaharrenetan behintzat, sagarra, sagasti eta sagardoari dagozkien dozenaka lege eta agindu azaltzen dira. Eta, XVgarren mendeko erromes kanpotarrek beren harridura erakusten zuten baserri bakar batek hainbeste sagar arbola zuela ikusita.

Gatozen ordea, angula-

mangula ibili gabe, gure mende honetaraino. Errusian «Erreboluziñoa» gauzatu zen urtean, Hegoaldean, sagarrondo hauek genituen, gutxi gora-behera: Araban 14.500, Bizkaian 87.200, Gipuzkoan 797.000 eta Nafarroan 180.000. Orduan, Caro Barojak azaldu duenez, Nafarroako Beran, hamar sagardotegi omen zeuden, eta hamarrak mantentzeko nahikoa sagarra izaten omen zen bertan; 1940. ur-

Gehienen ustez sagardotegira doazenen gaztetasuna eta afizioa ikusirik, edariaren iraunkortasuna ziurtatuta dago.

tean berriz, ez omen zen ikusten ia sagasti gazte bat bakarrik ere. Gelditzen zirenak, zaharrak eta urriak.

Itsas herrietan gertatu da, apika, itzulera txarrena. Ez bakarrik sagardotegi mor-
do zegoen herri denetan, baina-ta Lapurdi, Gipuzkoa zein Bizkaiko barku guz-
tiek, beren azpiko sotoetan, barrika bat edo beste edu-
kitzen zuten.

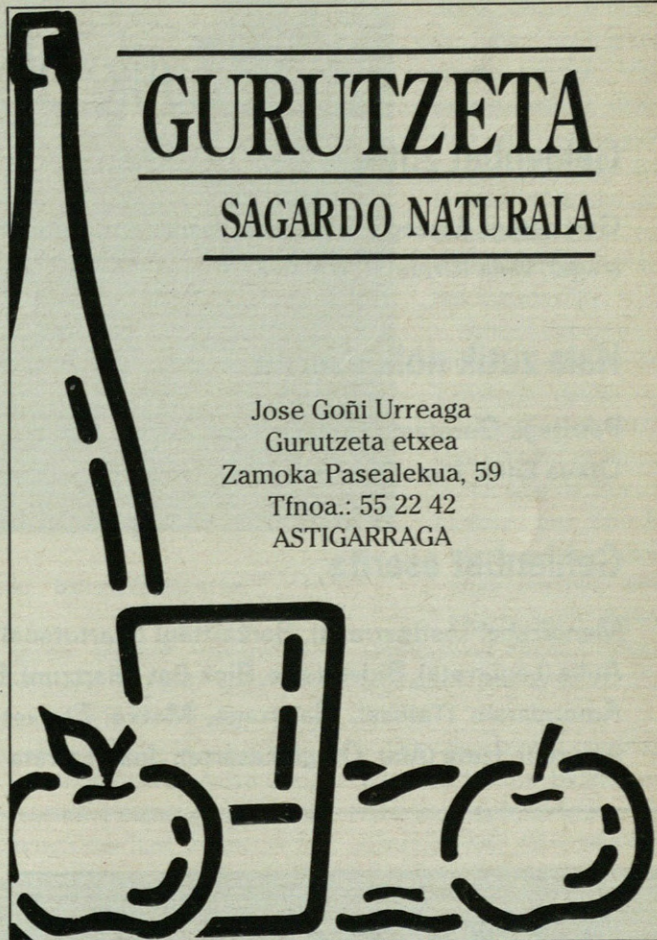
1940tan izan zen deska-
labrua. Jose Mari Irizar. Bar-

kaiztegi sagardotegikoak.
honela gogoratzen ditu urte-
txar horiek: «Orain dela
20-30 urte, buelta horre-
tan izan zen bajuen; bai-
lara bonetan, nik ezagu-
tuak, hamar sagardotegi
ziren, eta orain bakar-
dago, hauxe. Orduan
gebiena basoka edaten
zen, kupela bustu arte. An-
tton «Amara» zen orduan
Elkarteko buru egiten
zuen, ikatza eta sagardoa
partitzen zituen. Gero.

GURUTZETA

SAGARDO NATURALA

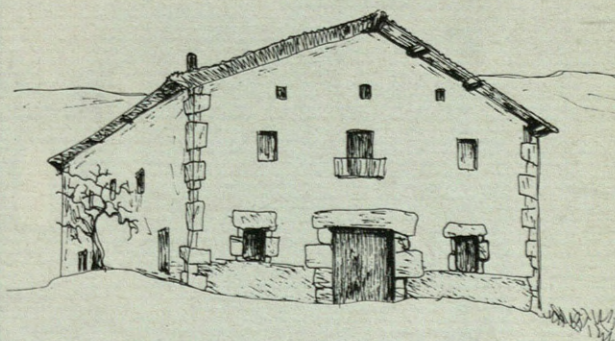
Jose Goñi Urreaga
Gurutzeta etxea
Zamoka Pasealekua, 59
Tfnoa.: 55 22 42
ASTIGARRAGA

GARTZiATEGi

SAGARDO TEGIA

BITOR LIZEAGA

46 96 74
46 77 16

P.º de la Sidra, 1
GARTZiATEGi Baserria
ASTIGARRAGA

SAGARRAREN JATORRIA (1990)

SAGARRIK ERABILI EDOTA PREZIATUENAK

GAZIA

errezil, gazi handi, gazi gorri,
gazi loka, txalaka, orkola sagarra,
errege sagarra

GEZA

bordaberri, potrokilo, sagar beltza,
burgo gorri, loistin, patzuloa, andra-
mari, san frantzisko, piku sagarra

MIKATZA

goikoetxea sagarra, ugarte,
urkizu, geza mina, merkalin
monttoni

M.OTXOTORENA

Zutik ala eserita?

Gehienbat zutik

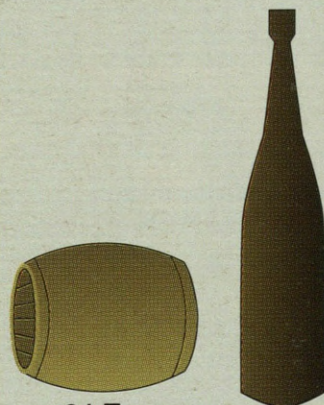
Gartziategi, Lizeaga, Mendiola, Bereziartua, Irigoien, Zelaia, Oiarbide, Zapirain, Borda, Kako (Astigarraga), Eula (Urnieta), Alberro, Rufino, Jose Akarregi (Hernani), Calanje (Donostia), Aduriz (Oiartzun)

Hala zutik nola eserita

Petritegi, Gurutzeta (Astigarraga), Zabala (Aduna), Elorrabi, Altzueta, Otxua Enea, Itxas Buru (Hernani), Goiko Etxe (Urnieta)

Gehienbat eserita

Mendizabal (Astigarraga), Barkaiztegi (Martutene), Aburuza (Aduna), Aulia (Legorreta), Bidebitarte, Biok-Bat (Oiartzun), Egiluze (Errenteria), Amondarain (Tolosa), Galarraga, Matxo, Elutxeta (Urnieta), Saizar (Usurbil), Izeta (Aia), Otegi (Lasarte), Juan Larreta (Amezketeta)

%5a
txotxean
edaten da

%95a
botiletatik

LIZEAGA SAGARDOAK

GABRIEL LIZEAGA

Pº de la Sidra, 1 Tfnoa.: 46 82 90
GARZIATEGI Baserria (ASTIGARRAGA)

Donostia barruko sagardotegiak bil ziren, eta extrarradiokoak bizitzen bazi ziren; orduan kontsumoa txarrotik botiletara pasatzen bazi zen.

Irakurle bat edo beste harrituko da, 1931-32ko hartan, Gipuzkoako zenbait herritan zenbat sagardotegi zegoen jakinik. Honatx: Azpeitian 14, Astigarragan 38, Zarautzen 30, Zumaian 9, Asteasun beste 9, Bergaran 20, Ordizian 11, Aian 9, Oñatin 4, Oiartzunen 52, Errenterian 34, Donostian 93, Tolosan 16, Usurbilen 22, Urnietan 7, Orion 14, Motrikun 37, Lezon 16, Irunen 33, Hernanin 35, Geterian 16, Hondarribian eta Elgoibarren 14na, Altzan 44, Amezketa 3... 774 denera!

Jakina, orduan, dena bertako sagarra erabiltzen zenez, urte batetik bestera alde handiak izaten ziren: 1931-32ko aldian 8 milioi litro atera baziren, hurrengoan, 1932-33koan, 4 milioi

eta piko litro baizik ez ziren produzitu. «Orain noski —segitzen du Irizarrek— ez da bartarainoko gorabeherarik izaten, kanpotik ekartzen delako sagarra. Aurten hain zuzen, bertako sagarra %30ean erabili ba-

■ Zenbat eta sagar mota gehiago nahastu, orduan eta sagardo hobea aterako da●

da, Galiziakoa (gazia gehiena) %40an erabili da, eta Normandiakoa (mikatz nagusi) beste %30 batean, hor nonbait.

Kanpotik, bi iturri horietaz aparte, Asturiaseko sagarra ere erabili ohi da —sagar geza, hangoa, Euskal Herrian dominatzen

duena bezalakoxea. Lehen, gure sagastietan, fruiturik %60a mikatza zen, orain berriz %4rik ere ez du iristen sagar tipo horrek. Hortaz, Normandiakoa ekarri behar da —hara, bertako museo batean Irizarrek berak behin ikasi zuenez, mentu batzuk behinik-behin euskal arrantzaleek eraman zituzten.

Jose Mari Irizarrek proportzio hauetan aldatu ditu sagarrak bere lurretan, orain dela zazpi bat urtetik honantz: %50a mikatza, %30a gazia, %20a geza. *«Zenbat eta sagar mota gehiago nabastu, orduan eta sagardo hobea ateratzen da»*, baiesten digu Bitor Lizeaga. Gartzia-

Sebastian Zabalegi, goikoetxe-sagarrondo baten aldamenen.

tegi sagardotegiko nagusiak. Baina, nahastutako sagar horiek zapore berdin samarrekoak izan ez daitezzen, begiratu behar da. Esate baterako, gure tripa-handi batek gustokoena duen sa-

gardo lehorra ateratzeko, hirutatik bi parte sagar garratza (mikatza) behar du.

Javier Sarasola sagardogilea orain dela hamalau urte, negozioa atzera pizten hasi zenenean hasi zirenetakoa

dugu. «Sagar frantseza eta gailegoa»z aparte, Asteasu, Alkiza eta Aiakoa ekartzen du («berrogei bat karga, karga bakoitzak 50 kiloko sei zaku dituela»), eta etxean bertan 800 arbol inguru ditu.

Sarasolarenaren ondoan Sebastian Zabalegi dauka sagardotegia. Sebastian katea hautsi ez duten horietakoa da. Berari, hamalau urte zituela, ohean gaiso zeukan aitak erakutsi zion sagardoaren berri.

Diputazioak ematen dituen laguntzez oso kexu da Zabalegi.

Gipuzkoako Diputazioak laguntza batzuk bideratzen ditu sagastiak aldatzen dituztenentzat. Baserritarak.

Barkaitzegiko soto-gela honetako kupel hauetatik bat hortxe-hortxe hustuko da, apirila bitarteko txotx aldi guztian.

sagardoegileak kasu honetan, 300 pezetatan erosten du arbola, eta diru hori, handik urtebetera, eta tekniko batek ikuskatu eta gero, itzuli egiten zaio —gerora, aldatu ondorengo hiruugarren urtean, landareko 500 pezeta gehiago jasoko ditu.

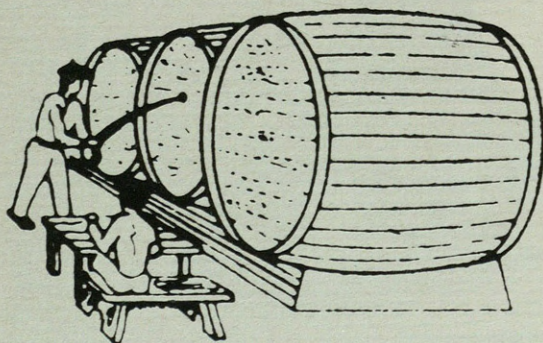
Sebastian Zabalegik ez omen du horrelako laguntzarik batere. «Nola daitekeen? —esaten digu, egiten ari zen zerra lana baztertuz— Arrazoi samurra da: Diputazioak arbolak 8 metrotik 8 metrora aldatzeko eskatzen du, eta nik 7,5tik 7,5ra aldatzen badi-tut, laguntzarik ez! Gero kale ume batek aldatzen badi-tu, hari bai, eman egingo diote!».

Zutikako posturak harreman ugarietarako aukera ematen du.

Pablo Sastre

ERRETEGIA - SAGARDOTEGIA

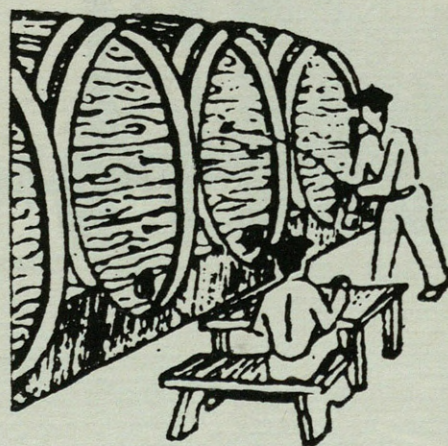
EGi-LVZE

Zamalbide Auzoa Tfnoa.: 52 39 05
ERRETERIA

ABURUZA

SAGARDOTEGIA

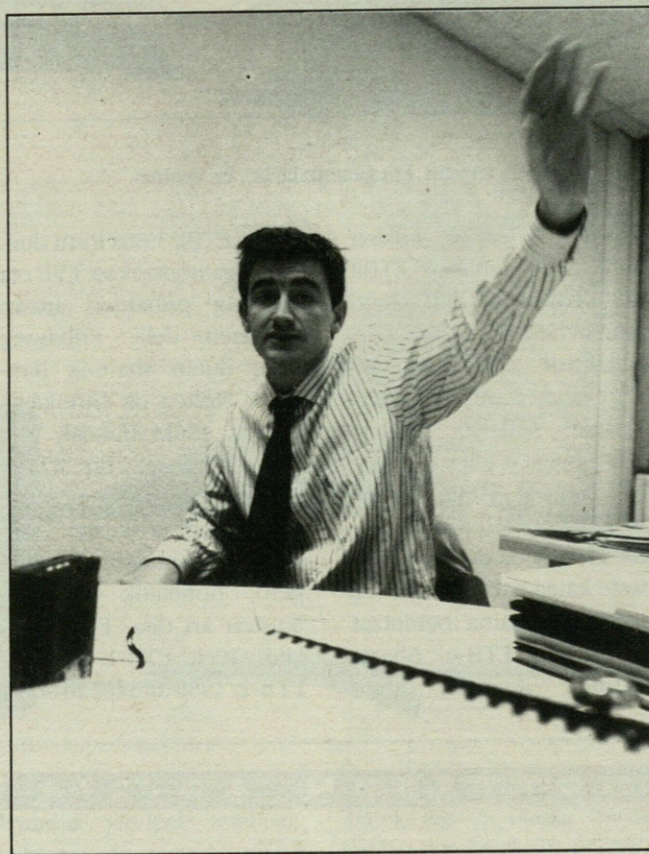

Olatza Baserria
☎ 69 24 52

ADUNA

«Ikuslearentzat ETB da onena, baina TVE piztu arazten du»

Duela hiru urte hasi zen ETBn lanean eta egun Ikerketa eta Komunikazio Saileko buru dugu. Ez bide du beta handirik geldi egoteko. Elkar hizketan zehar ere bizpahiru aldiz deitu zuten zenbaki eta ehunekoz aritzeko. Airoski moldatzen da alor honetan eta ziurtasunez botatzen ditu uesteak.

«ETB-2ren hartzailegoak (650.000) bikoiztu egiten du ETB-1ekoa (350.000)».

ARGIA. Hartzailegoa dela eta, zertaz eta nola burutzen dituzue zuen ikerketak?

MANU CASTILLA. Komunikazioa da gure helburua. Jendarekin komunikazio bat lortu nahi dugu, programen bidez eta abar.

Beraz, jakin behar dugu komunikazio hori gertatzen ari den eta zer eratak den. Nolakoa den publikoa eta gure kanalen arteko komunikazioa. Hori zertarako? Eskaintzen duguna hobetzeko eta publizitatea saltzeko. Hori hartzailegoa dela eta.

Beste ikerketa batzu dira gure irudiari buruzkoak,hots, nola ikusten dituen jendeak telebista eta ditugun irriatiak, zer nahi duen beraz...

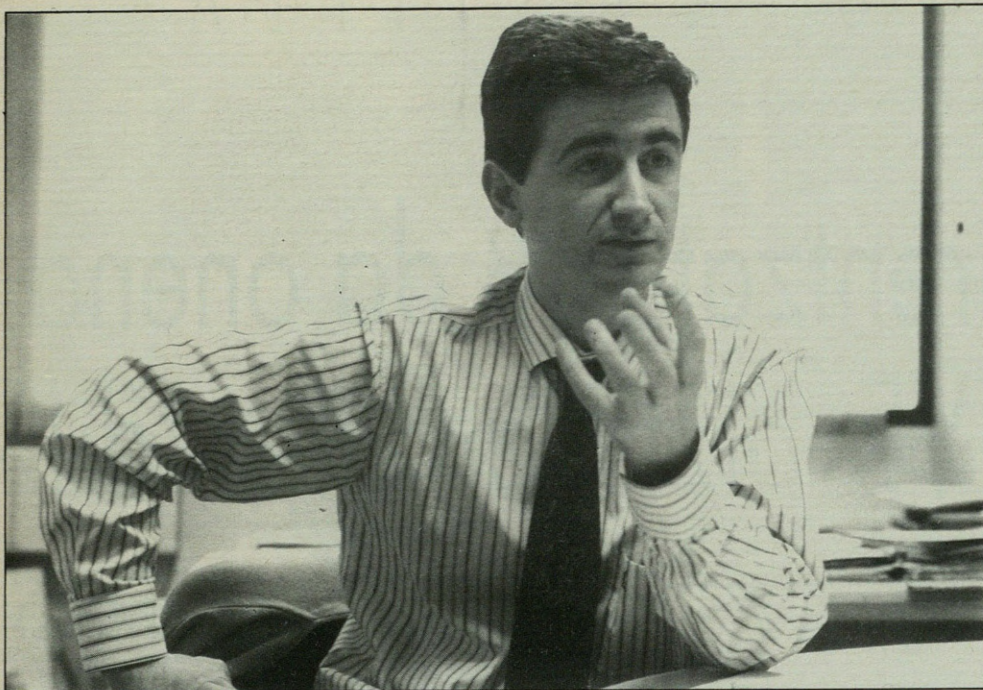
A. Zer teknika erabiltzen duzue guzti hori aurrera

eramateko?

M.C. Hartzailegoa neurtzeko lau modu daude. Historikoa den MIO, Medioen Ikerketa Orokorra EGM-Estudio General de Medios, zeinak Espainia mailan urtean hiru aldiz inkesta bidez komunikabide guztie buruz ikerketa bat egiten duen. Bigarrena da CIES, gauza bera da baina Euskal Herri mailan, beraz zehatzagoa, eta bi aldiz urtean. Azkena eta berriena ECOTEL, telebista mailakoa da bakarrik eta urtean birritan ematen ditu ezagutza bere emaitzak. Zenbait etxetako telebistetan jartzen diren aparailu batzuen bidez —audiometroa— egiten da jarraipena. Eta azkenik, etxe hauen lanez gain guk ere gure ikerketak burutzen ditugu.

A. Hitzegin dezagun ikerketa horietatik ateratzen diren datu kuantitatibo eta kualitatiboie buruz.

M.C. Bi hitz erabiltzen dira programa bat nolakoa den eta nola funtzionatzen duen jakiteko: «rating», zenbat jende ikusten ari den telebista. Eta «share», telebista ikusten daudenen artean zenbat ari diren katea zehatz bat ikusten. Eta ikerketetatik

«Funtsezko erizpidea da ETB-1 eta ETB-2ren artean kompetentziarik ez egotea»

datozen datu guztiekin ateratzen duzu programa bakoitzaren «rating» eta «share» hori. Horrezaz gain eguneko ikerketak egiten dira, gauekoak...

A. Ikerketa horiek zer diote datu kuantitatiboei buruz.

M.C. «Rating»-aren arabere-

ra, (zenbat jendeak ikusten duen ETB egunero) ETBk milioi bat ikusle ditu. Gutxi gora behera ETB-2ren hartzailegoak ETB-1ena bikoiztu egiten du, milioi horretatik 350.000 inguru ETB-1entzat eta 650.000 ETB-2rentzat. Datu hauek bai CIES eta bai MIOtik datoz. Horrek ez du esan nahi beste katea batzu ikusten ez dituztenik, baina behintzat sartzen dira ETB-n. «Share» harturik ikusten dugu,

90ean ETBk %30a lortu duela eta gainontzekoa TVE eta telebista pribatuen artean banatzen dela. Pribatuek lortu duten share-ik handiena %8koa da (Arrakasta gehien eduki duenak ere, Telecincok, ez du ETB-1 gainditu). Edozein momentutan telebista ikusten dauden ehun pertsona hartuz gero, horietatik 30 ETB ikusten ari dira. Eta horietatik 10ek ETB-1 eta 20k ETB-2. 1986 arte (83an sortu

zen ETB) ez zuen lortu %20a gainditzea.

A. Zer ondorio ateratzen dira datu kuantitatibo bori-
rietatik?

M.C. Datu horiek publizitate salmentarako erabiltzen dira lehenbizi. Eta gero programazioak behar dituzten aldaketak egiteko, ordutegia, zehaztu, programak jarri edo kendu... Grafikoki ikusteko programazioaz erabakitzen diren bileran zazpi pertsona biltzen badira, horietatik bat arduratzen da informazio kuantitatiboaz, beraz beste erizpide batzu ere badaude.

A. Zein da ETBko kate biei hartzailegoaren soslaila.

M.C. ETB-1ena pertsona gazteagoa, ETB-2n helduagoa, ETB-1en gizonezko gehiago, ETB-2n emakumezkoak. ETB-1eko ikusleak, batzaz beste, ETB-koak baino maila kultural handiagoa du. Hau euskararekin lotuta dago, euskara dakien jendea hartuta, batzaz beste, maila kultural handiagokoa da eta. ETB-1ekoak ikasketa unibertsitarioak edo erdi mailakoak, ETB-2koak baino ikasketa gehiago. Probintziak aztertutik hizkuntzarekin lotuta dago baita ere. ETB-1 gehien Gipuzkoan eta gutxien Araban.

A. Goazen ikerketa kualitatiboetara.

M.C. Hau ez da bestea bezain zehatza. Zer espero du hartzaileak ETBtik? Iazko kanpainetatik ETBk bertako gaiekin egin behar zuela apostu ateratzen zen, jendearekin zuen hurbiltasuna aprobetxatu behar zuela, jendeak telebista hurbilena bezala ikusten bait du. Hiritarrak ETB oso ondo baloratzen du, baina gero beste

NORTASUN AGIRIA

29 urteko Ormaiztegiarra dugu. ● Enpresa Zientziak eta Soziologian lizentziatua. ● Tolosan bizi da baina Donostia du gustoko. ● Madril ere gustatuko litzaioke. ● Lan

kontuak direla eta etxean ere ordubete telebista ikusten du egunero. ● Telebista Irratia baino gustokoago. Liburua telebista baino gehiago. ● «Aukeratzen denean telebista ona da, gauza oso onak eskaintzen du eta». ● Edateko laranjazko kasa eta jateko bonboiak.

Herritarrak, bataz beste, hiru ordu ematen ditu egunero telebistaren aurrian●

telebista batzu gehiago ikusten ditu. Oso balozazio ona ETBri buruz, txarra TVEri buruz baina gero ikusten duena TVE da.

Ikerketa kualitatiboak egiten dituzunean makina bat sorpresa daude. Madril-eko enpresa batek egindakoa: informatiboetan lehena Teleberri, eta ez bakarrik eritzian, ikusi egiten du %14,8ak, Telediario baino gehiago (%11), eta hirugarrena Gaur Egun... Eta horrela gehientsuenetan, lehenbiziko programak ETB-koak dira. Honekin esan nahi dut ikusleak ondoen baloratzen duen telebista ETB-2 dela. Gero euskaldunen artean ETB-1. Alegia, jendeak dio etxean telebista bizten duenean bizten den lehen kanala ETB-1 edo ETB-2koa dela, eta hori ez da egia, gero emaitza kuantitatiboak aldrebeskoak bait dira. Irudiaren balorazioa emozionalki egiten da. ETB-1i dagokionean ikusten da oso balorazio ona duela baina jendea oraindik —nahiz eta gero eta gutxiago— euskaraz jarraitzea kostatu egiten zaiola.

A. *Hiritarrak zertarako nahi du telebista?*

M.C. Lehenik gozamenerako eta entretenigarri bezala, bigarren ez estetikak hutsez, hirugarrena ihesbide modura, laugarrena atsedena, bostgarrena katarsi gisa, eta seigarrena beste errealitate batzuetara heltzeko leiho

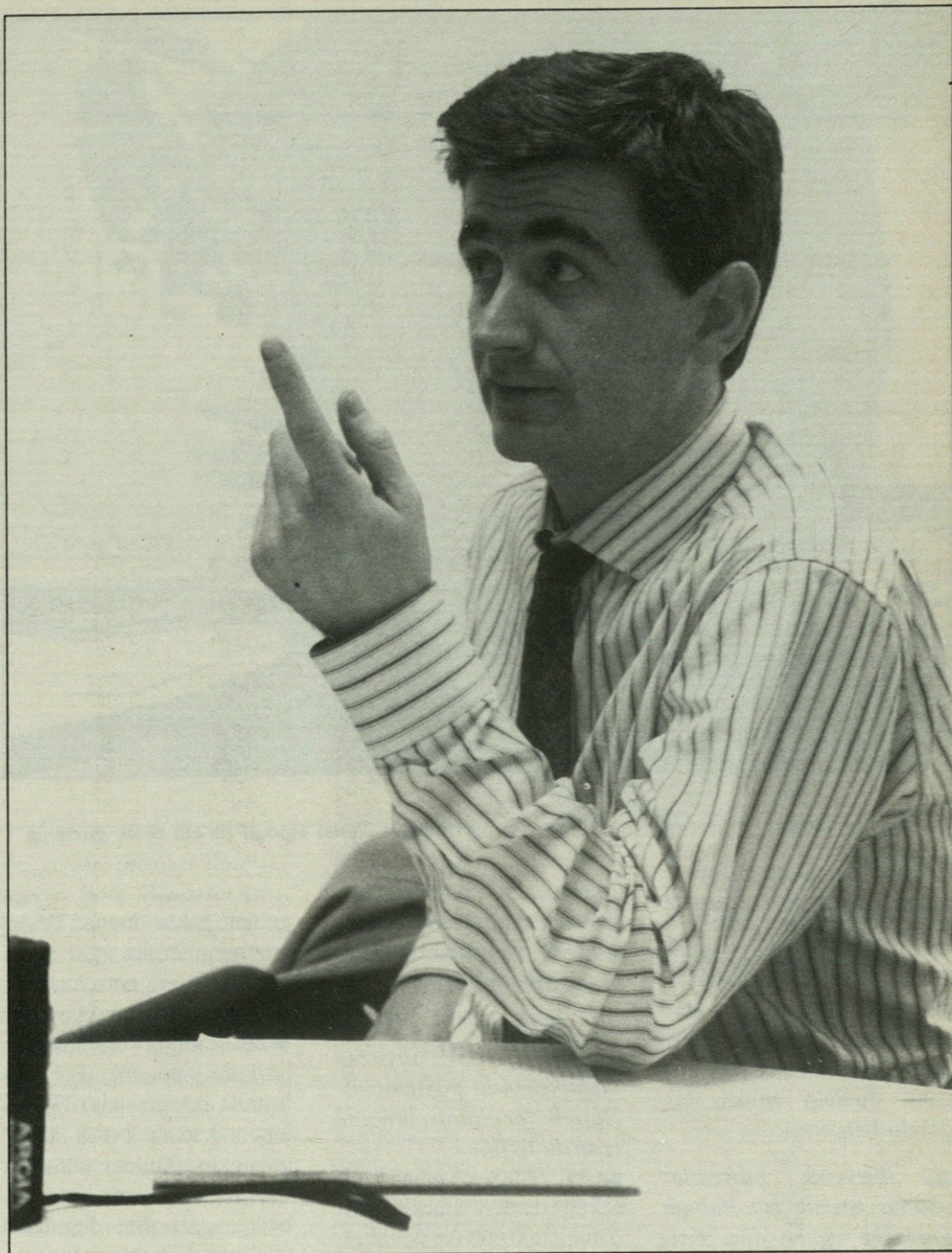
gisa ikusten dutenena. Beraz oraindik jendeak telebista nahiago du entretenigarri gisa informaziogune baino. Erdaraz normalean askoz errezagoa egiten zaio, soziologikoki euskaldunak diren inguruneetan hori ez da gertatzen, baina badakigu zelakoak diren leku horiek kantitatiboki.

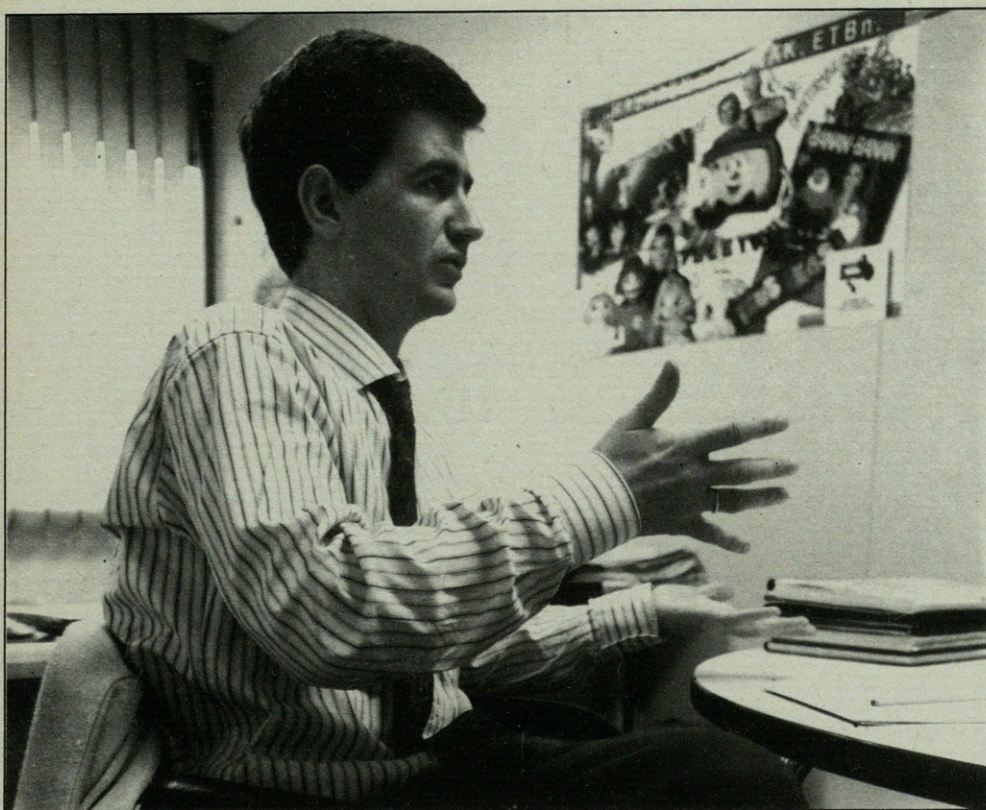
A. *ETB-1 eta ETB-2ko programazioak ez al diote egiten konpetentzia elkarri?*

M.C. Jende bera daukaten

bi telebista dira. Telebista batek ere ez dauka berea erabat den ikuslerik, telebista guztien arteko erlazio bat izaten da, eta ETB-1 eta ETB-2ren artekoa gehiago. Ez dago lehiarik bien artean, dagoena da aurrekontu orokor bat eta biek hortik jaten dutela. Programazio mailan katea bien arteko funtsezko erizpidea bien artean konpetentziarik inoiz ez egotea da. Ezin da bietan antzerako programarik aterara, batean futbola baduzu,

«Telebista pribatuek oraindik hartzailego dextente kenduko diote ETBri.»

Dioenez pribatuen sarrerarekin TVE-1 en hartzailegoa jeitsi egingo da eta beste guztiena berdin du.

bestean pelikula beharko du... ETB-1eko programazioak aurrekontu handiagoa du, ordu gehiago, lehentasun batzu... Ezagutzen dugu oreka nolakoa den eta gutxien duenari gehien lagundu behar zaio.

A. *Ikerketak hartzailegoaren kezkak eta nabiak jasotzeko egiten dira. Baina nola da, ikuslearen nabiaren arabera egiten da telebista ala honek molda eratzen du ikuslearen nabiabere eguneroko ibardunarekin?*

M.C. Hor interakzio bat dago, noski. Ez dago norabide bakarreko harremanik, ez da hartzailegoak behartzen duenik telebista erabat, eta ez aldrebes, telebistak guztiz behartu hartzailegoa. Guk biak aztertzen ditugu. Telebistak zer ematen duen, eta eritzia jaso, eta gero hartzailegoak zer nahi duen.

Baina bai, telebistak behartzen ere du jendearen jokae-
ra telebistaren aurrean.

A. *Telebisten ugaltzeak hartzailegoaren urritzea dakartelebista guztientzat. Horrek zer eratako eragina izan du ETBn?*

M.C. CIESe emandako azken datuen arabera pribatuek 200.000 ikusle dituzte (140.000 bat Telecincok, 40.000 bat Antena-3k eta beste zortzi mila Canal Plus-ek) eta TVE-2k 200.000 ikusle galtzen ditu. Katea honek oso fase ona izan zuen futbol mundialekin eta abar, baina orain pribatuek irabazi dutena galdu du. TVE-1ek pixka bat irabazten du eta ETBko katea biek pixka bat galdu, 5.000 ikusle inguru, beraz lehengo egoeraren oso antzera. Dena den, aztertuz gero beste komunitate batzuetan gertatu dena, TVE-1 izan da

gehien galdu duena. TV-3ri ere min handia egin diote pribatuek, eta gure kasuan, nahiz eta aurreneko fase honetan oraindik aurreikuspen hori ez bete, nik uste dut horrela izango dela. TVEko lehen kateak beste katea guztiakin daukan diferentzia handiegia da, eta gu baikor gara uste dugulako telebista pribatuen sarrerarekin TVE jeitsi egingo dela eta guztiak gehiago berdintzeko balioko duela. Honek ikuslearen ohiturak hautsiko ditu, hots, telebista pizterakoan lehenik TVE jarri eta dagoena gustatu ezik orduan sakatu beste kanal bat. Ikerketen arabera ikusleek gero eta gutxiago egiten dute hori, beraz berdinketarentz goazela erakusten digu honek.

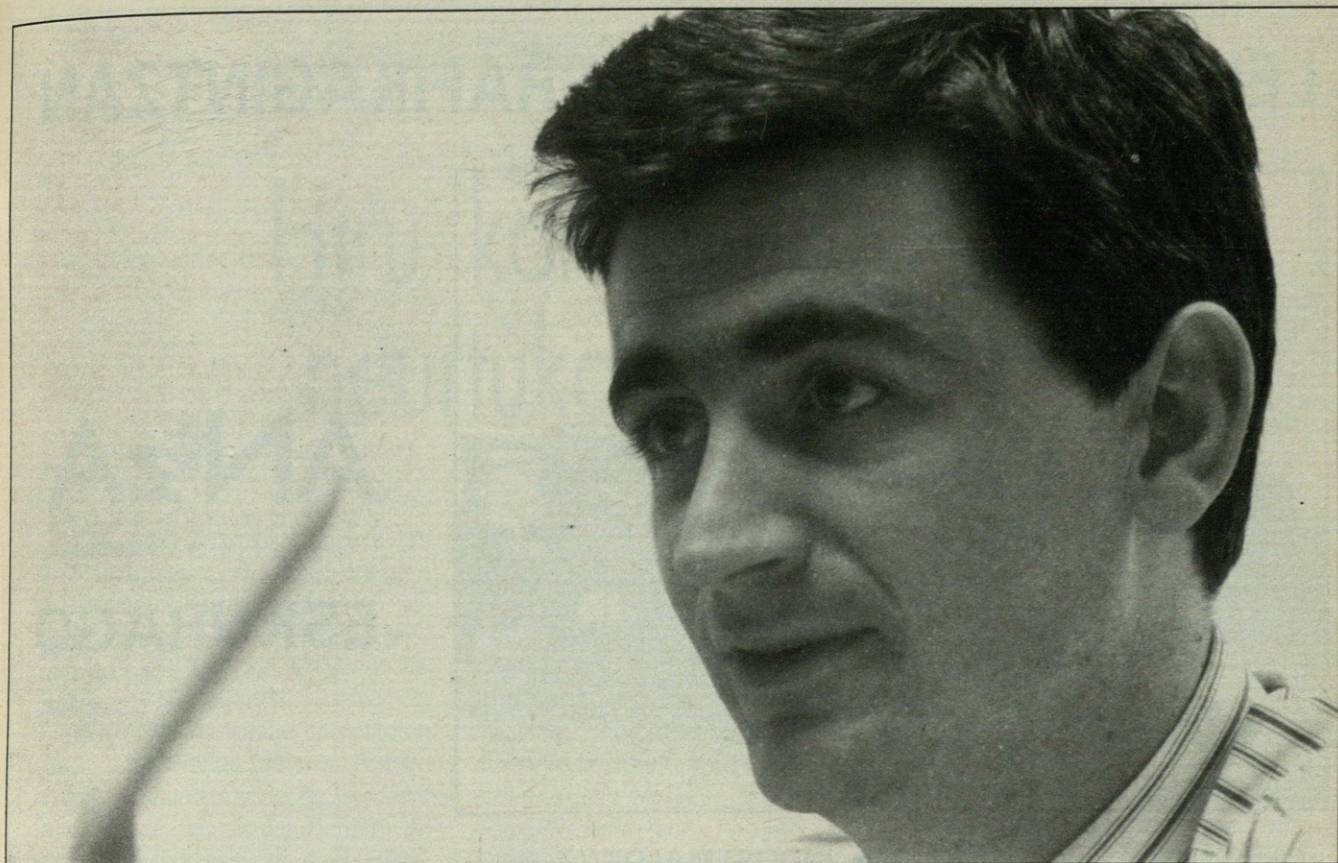
A. *Ba al daukazue «taktika berezirik» pribatuen erronkari aurre egiteko?*

**■ Informati-
boetan lehena
Teleberri da (%14a),
Telediarrio baino
gehiago (%11).
Hirugarrena Gaur
Egun da●**

M.C. Programazioa asko aldatu da. Oraingoa inoiz baino erakargarriago da. Eritzi hori onartuta dago. Gero ETB-1ek baditu katea hori marginatzen utziko ez duten produkto batzu, futbola modukoak. Honek esan nahi du gutxienez larunbatetan eta igandetan ETB-1ek katea inportante bat izan behar duela. Edo EGM zinema katearekin eta oraintsu Columbia Picturesekin hiru urtetarako sinatu diren kontratuekin, horrek indartu egiten du ETB. Noski hor konbinatu egin behar bertako produkzio eta kanpokoak.

A. *Nola lotzen ditu ETBk euskarazko katea eta hartzailegoa?*

M.C. ETB-1 da euskarazko telebista bakarra, beraz ezin du utzi sail bat bera ere jorratu gabe, eta ez bakarrik ikusleak denetarik ikus dezan, baita hizkuntza jorratu egin behar delako bere alor guztietan. Edozein telebista nazionalek duen programazio orekatua eduki behar du. Euskal Herrian, batz bestea, hiritar bakoitzak hiru ordu ematen ditu egunero telebista aurrean. Lortu behar behar da denbora horretatik gero eta gehiago euskaraz ikustea. Horretarako bi bide daude: ETB-1 gehiago ikustea eta beste telebistek ere euskarazko programak egitea, baina bide hori agortuta

dagoela dirudienez besteari heldu behar zaio. Euskarak presentzia soziala behar du, eta euskaraz ez dakien pertsona batek normalean ez du erosiko Argia edo Egunkaria, oso zaila izango zaio Euskadi Irratia edo Bizkaia Irratia entzutea, baina telebista bai. Medio egokiena da hori lortzeko. Larunbat arratsaldean edozein tabernatara sartzen zarenean eta han euskara egotea hori on da. Herri honetan jendeak futbola ikusteko euskaraz ikusi behar duela jakitea, sinbolikoki oso garrantzitsua iruditzen zait. CIESeko azken datuen arabera ETB-1eko ikusleetatik bostetik batek ez daki euskaraz. Orduan, ahalik eta modu errezenean eskaini behar da, bai hizkuntzaz eta bai irudiz.

A. Eta zer deritzozu ETB-2ri buruz?

M.C. Gaur egun ETB-2k bost edo sei programa klabe eduki izan ez balitu oso jen-

de gutxik piztuko luke telebista hori. Bospasei programa horiek lortzen dute ez bakarrik horiek ikustea baizik eta beste programa batzutara eramatea. Beldurra ematen dit egun batean ETB-1 marginatua gelditzea, oso ikusle gutxiarekin. Baina berdin ETB-2 balitz. ETB-2k badu informazioaren mundua, eta nahiz eta erdarazkoa izan bertako ikuspegitik egina dago. Dena den, jendeak galdetuz gero esaten du gehien ikusten duena informatiboak direla baina hori gezurra da, gero ikusten duzu errealtatean oso atzean geratzen dela. TVE

CIESeko azken datuen arabera ETB-1eko hartzailegotik bostetik batek ez daki euskaraz

kasuan ez dute sartzen beren aurreneko hamar programen artean ezta informatibo bat ere. ETB-2ren kasuan Teleberri sartzen da.

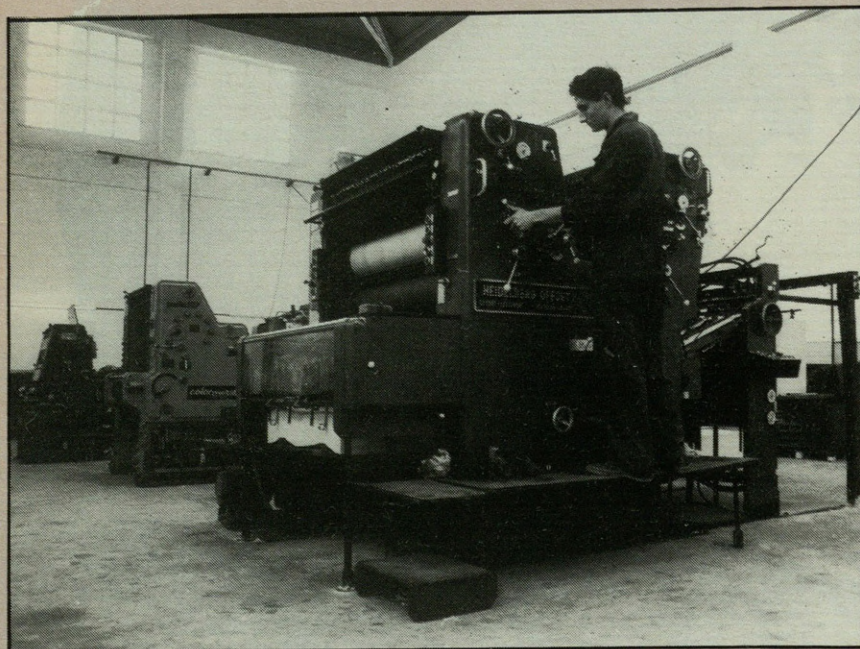
Dena den gero eta saio erakargarriagoak egin behar dira, bestela marginazioaren arriskua dago. Kezkatzen gaituena da askotan ETB-2ren irudia Morenoren saioaren inguruan gauzatzen dela; eta iaz ETB-2k 2.200 ordu igorri zituen eta Morenok horietatik 80 egin ditu. Jende asko gauza ugari egiten ari da eta askotan ETB-2ri buruz hitz egitean Moreno ez bada aipatzen badirudi ez dela ETB-2z hitz egiten. Nere kezka da telebista bat egitea eta jendearekin komunikaziorik ez lortzea. Eta horretarako programazio ona behar da bere osotasunean.

Xabier Letona

Edorta Arana

«Herri honetan futbola ikusteko euskaraz ikusi behar dela jakitea gauza garrantzitsua dela uste dut».

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

ANtZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

URTEKARIA 90

euskal
kulturaren
segimendua
egiteko
ezinbestekoa

LIBURUDENDETAN SALGAI

Hiru konpasen airean neurtuko da trikitixa

AURREKO Trikitilari Txapelketan eztabaidak eta sesioak saioa eta gero izan baziren, aurtengoan jokatu aurretik biztu dira. Belodromoko txistu-txalo haiek eta ondoko prentsaurrekoa gertatu zirenetik, behin eta birritan aipatu da halako txapelketen arauak ongi finkatu beharra. Tartean Trikitilari Elkartea sortu da, eta bera izan da legea eta arauak definitu dituen. Trikitiak sufritzen duen etenaren barruan, Txapelketak definitu egin behar zuen bere tokia, eta tradizioaren alde jo du. Iazko urrian Elkarteko lehendakaria den **Esteban Larrañagak** egiazkotzat jo zuen eten hori: *«Aurreko edizioan gertatutakoa jazo ez dadin, bi txapelketa antolatu behar badira, antolatu egingo ditugu. Bata estilo zaharrari eutsiz, eta bigarrena pertsonaren abildadea eta digitazioa erakusteko»*. Baina ez, ez ditu bi txapelketa antolatu, bakarrarekin nahikoa; arazoa, hain zuzen ere, ez bait da *«abildadea eta digitazioa»* frogatzeko beste txapelketa antolatzea.

ARAZOA sakonagoa da. Trikitixa zer den definitu nahia (beharraz ere hitz egin liteke) lehenbiziko korapiloa da. Txapelketaren antolatzaileek garbi dute behingoz: porrusalda, fandangoa eta arin-arina. Eta gainera, ezin daitezke nolanahi jo, ezinbestekoa bait da *«obizko erritmo eta airea»* fin errespetatzea. Anatema dira, beraz, *twist*, *ranchera* edo zeinahi doinu arrotzaren arrastoak oro. **Kepa Junkerak** honez gero esan du ez dela txapelketara joango. Beste hain-

beste gerta daiteke agian **Tapia eta Leturiarekin**. Beste batzuek, beren buruak ezagutzera eman beharrez, joan egingo dira. **Tapia**ren beraren hitzak dira: *«Erratzeko beldurrik gabe esaten dute zer den eta zer ez den trikitixa. Uste dut beraiek ere gutxi dakitela horretaz eta sentimenduz esaten dutela gebiago, errealitateari begiratu beharrean»*. Erratua dabil **Tapia**. Trikitixaren jatorrasuna neurtzeko modua ere asmatu dute: dantza. Dantzaria omen da hobekien bereziten duena jatorra imitazioetatik. Konponbidea zaila dute gazte gizarajook: jendeari trikitixa jotzen erakustez gain, dantzariet berena dantzatzen ere erakusten hasi beharko dute.

Baina arazoa ez da definizioarena bakarrik. Bada arazo bat, ikusi batera behintzat, kezagarriagoa. Trikitilari Elkartea, dagoen etena samurtu baino, areagotu besterik ez du egin

bere lehenbiziko hilabeteetan. Kallean dagoen eztabaidaren lekuko ere ez da, alde bakarreko eritziak bakarrik jasotzen bait ditu bere baitan. Trikitilari askok komunikabideetatik izan dute txapelketaren berri. Kontsentsu izpiriturik gabe jaio zen, eta berandu baino lehen horren uzta jasoko du. Iadanik engainatzeak ez du merezi: trikitixaren munduan mehatxuak, intsultoak eta muturrekoak ohizkoak bilakatu dira. Eta ez bakarrik tartean diru asko dagoelako joan, jelsiak eta inbiriak astakeria ugari eragiten dituelako baizik. **Larrañaga** lehendakariak esana du Bertsolari Elkartaren moduko zer-bait egitea zela haien helburua. Lekutan dago. Diskoan erregistratua dago: *«mutur joka segika, ezin da joan aurrera»*.

Josu Landa

«Berbak legezkō aiztoak» poemak
kaleratu ditu Joanes Urkijok

Irudiaren bilakuntza poesiaren funts

Kaleratzen duen lehen olerki liburua da, idazle bezala poemekin hasi bazen ere. Bizi duen hiriak sortu irudi eta metaforek surrealismo giroa hartzen dute deblauki idatzitako 23 piezetan. Gustora gelditu da lanarekin.

ARGIA. Urte luzez barne idatzitako olerkiak dira. Zein dute lotura?

JOANES URKIJO.

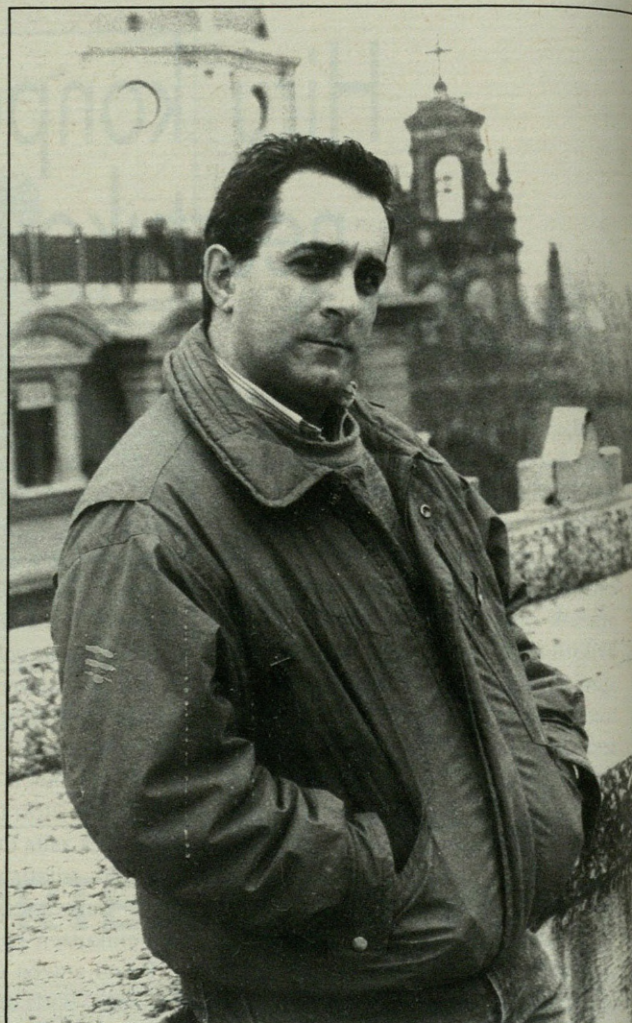
Nik ez nuke esango metodologia orokor bat dagoenik, poema hauek hainbat urtetan zehar idatzitakoak dira, orduan nekez esango nuke urte horietan zehar metodologia nagusi bati heldu diodala. Esan daiteke akaso badagoela gai orokor bat poema guztietan, batzuetan oso agerian, hiri eskergaren gaia, Bilbori buruzko ikuspegi berezi baten gaia, nik Bilbo beti horrela sentitu izan dut gaztetandik, sufritu izan dut horrela eta era berean maitatu izan dut horrela.

A. Homogeneoa ote liburua beraz?

J.U. Gaien aldetik bai.

Beste aldetik ere ni nahiko konpultsiboa naiz idazten dudanean eta batez ere poesia idazten dudanean, orduan nik bilketa egin dut paper zaharren artean, eta beharbada hor bai bilketa egiterakoan egin dut estetika edo halako zerbaiten bila ez? Esan dezaket urte horietan zehar bildutako eraginak, usteak, irakurketak eta hor nabari daitezkeela baina oso askotarikoak dira, ez dira mota bakarrekoak, orohar esan nezake nire irakurketa gehienak oso modernoak direla, mende honetakoak, gehien bat surrealismoa, espresionismoa, 27ko belaunaldia, amerikarrak, 50ko eta 60ko amerikarrak, horiek.

A. Zein da bidea, baliabide batzu poesia egiteko era-

Poemak, deblauki idatziak dira, gerora orrazketa gehiegi izan gabe.

biltzea edo liburua poesia-ren baliabideetan oinarritzea?

J.U. Nik esango nuke egiteko modua dela gehien kezkatzen nauena, nik normalean gogo jarrera bereziak bilatzen ditut poesia idazterakoan, orduan horrekin nahi dut beti emaitza konkretu bat lortu, nolabait esateko nere emaitza nahi izan dut izatea lerro bakoitzak osatzea irudi bat, eta hori lortzeko jarrera berezi bat eduki beharra dago idazterakoan eta gehienetan

ere inguru bereziak edo giro bereziak, esaten ari naizen guztia dagokio duela 3, 4, 5 edo 6 urteri, azken boladan ez bait dut poesia idatzi. Normalean idazten nuen gaez kanpotik etxera etortzen nintzenez, beharbada pilo bat edan eta gero, beharbada pixka bat erreta ere, kaleko zalapartatik etxeko isiltasunera itzultzean, orduantxe bilatzen nituen une berezi horiek eta nahiko konpultsiboki idazten nuen, irudia bilatzen nuelako, kolpe batez irakur-

Bilbok sortu dikotomia tragikoan murgiltzen da Joanesen liburua.

tzen den lerroa eta kolpe batez gogora datorkizun irudia, hori lortu nahi nuen.

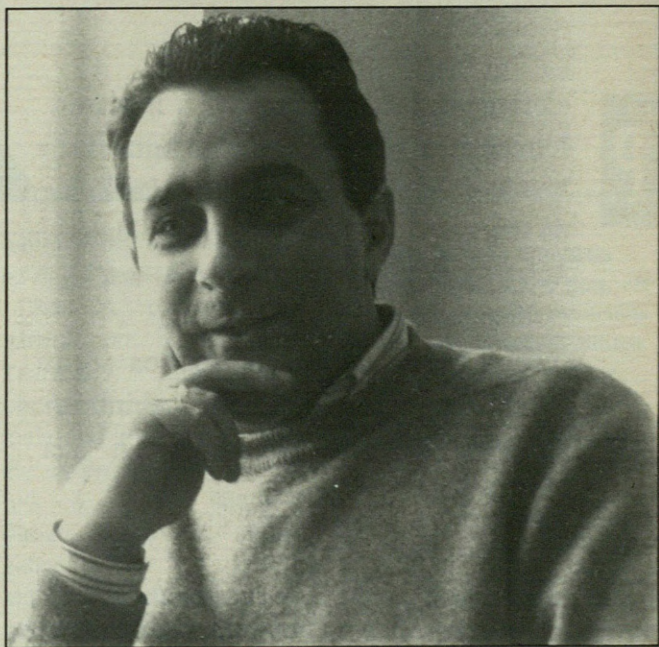
A. Poema hauek sortzen ote dira poemika zebatz baten bilakuntzan?

J.U. Azken hau ez dut uste inoiz bilatu dudarik edo jarri naizenik teoria horretan, orain honelako poematika bat bilakatu behar dut eta helburu honetara heltzeko honela eta honela eta honela idatzi behar dut ene poemagintza. Horela-korik ez dut uste inoiz egin dudarik, uste dut gakoa konpultsibitatean dagoela, kolpeka, nahiko subjektiboki, askotan automatikoki, nahiz eta gerora automatikoki sortutako hori landu dudana, batez ere egituran eta ez edukinean.

«Soziologikoki kulteranoa da euskal poesia irakurtzea» ●

A. Esana duzu hor barrena basieran poesia idazten zenuela, errazago dela. Ez ote duzu oraingo olerki hauek oinarri gisa bitz laua dutela uste?

J.U. Beharbada, ez dut inoiz alde horretatik pentsatu gauza, ez nuke ezetz esango. Beharbada gehiago asmatu behar nuke, baina beharbada bai, lehen aipatu irudi pilaketak edozein irakurleri sor liezaioke eritzi hori, agian bai, azken batean hasieran esan bezala, liburuak gai orokor bat dauka, ez da normala poema liburuetan gai orokor bat aurkitzerik, normalean poema liburuak bildumak izaten dira, orduan ez da arrunta poesiaz idaztea gai orokor bati buruz, agian hori dela eta edozeinek irakurtzean pentsa dezake badagoela hor poesia librez idatzitako prosa bat, narrazio bat agian, ez dakit, agian bai.

A. Zein da zure liburuaren irakurlea, edo uste duzu euskal poesiak ez duela irakurle normalik?

J.U. Euskal poesiak ez dut uste daukanik irakurle normalik, aski kulteranoa da. Ez dut uste nere liburua irakurle normalarentzat denik, surrealismoa, espresionismoa e.a., batzuentzat ulertzeko zail xamarra izango da. Sinbologia eta surrealismoa berez dira zail, euska-

raz nahiz erdaretan.

A. Surrealismoarekin bat absoluturako joera dago.

J.U. Nik surrealismoa ez dut hartzen zentzu teoriko edo intelektual batean, gozatu egin dut ere, eta automatikoki gozatzen denak uste dut mundu honetan balio absolutua izan behar duela.

Iñaki Camino

«Pantzart» ihauterietako trajikomedia estreinatuko du Tolosan eta Donibane-Lohitzunen

Pastoralaren bertsio estilizaturak sortu nahi du Agerre Teatroak

Pelotari obrarekin urratu zuen bidearen hurrengo urratsa dela diote. Antzerki herrikoia lantzeko gogoaren islada omen da «Pantzart». Agerre Teatroak, Maite Agirre Kolektiboa zenak, orain arteko estiloari uko egin gabe, bertsio «profesionala», aktoreen bertsioa sortu nahi dio pastoralari. Garaia, behintzat, aproposa aukeratu dute ihauterien gaia jorratzeko.

JUNES Casenave dela medio heldu zitzaion Agerre Teatroari «Pantzart», XVIII. mende aldera baten batek, izenaren berri eman gabe, idatzi zuen pastoralak. Eskuizkribua ihauteriaren eta garizumaren arteko borroka-ren sinbolo da. Eromena, neurri gabeko jan-edana, lizunkeria eta parranda aienatu egingo ditu barauak.

Pantzart astearte-ihauteren pertsonifikazioa du. Ihauterien Printzea den honek Bakus du parranda lagun, Ardoa. Bi hauen jan eta

edan beharrak, direnak eta ez direnak irentsi beharrak, haserre biziko mendekura eramango ditu Pantzartina eta Poloni, Pantzart eta Bakusen emazteak. Andereek ere festa eskubidea aldarrikatzen dute eta senarrek parrandakidetzat sekula hartuko ez dituzten susmoan, Bakus, ardotan ura boteaz, pozoindu eta heriotzera kondenatzen dute. Bakusen agoniari egingo dion barreari ezin eutsiz, herriak, Pantzart ahoberoa ere akabatu egin nahiko du.

Ihauteriaren printzearen gehiegikeriak nazka-nazka eginda ditu herritarrek.

Garizumaren babesean, Pantzart harrapatu eta epaitu egiten dute. Hausterre nahi du herriak Pantzarten ordezkotzat. Printze berria heltzeaz dagoela bukatzen da obra.

Gorputz espresioa oinarri

Ieatro Circo-ko zortzi bat lagun, antzerkiaz zekitenak nahikoa asetzen ez zituela, Maite Agirrearekin jarri ziren harremanetan, hark taularako teknikak, gorputz espresioa eta edozein aktore profesionalek jakin beharrekoa irakatsiko zien esperantzan. Egunero lau orduz ari izan ziren ikastaroak iraun zuen bitartean. Eta amaitzerakoan, hilabeteren buruan, Maitek elkarrekin taularatzea proposatu zien ikasleei. «Kafka» obra Tolo-

sako Iparragirre antzokian antzestek ematen dio hasiera Agerre Teatroaren historiari.

Antzerki sinbolikoa, gorputz espresioan oinarritutakoa, kontaktari baino poesiari estuago lotzen zaiona, esan baino sugeritu egiten duen antzerkia lantzen dute lehenbiziko obratik hasita. «Kafka»ren ondoren helduko diren lanak, «Beckett 1» eta «Beckett 2», ere ez dabilta izilo horretatik urrun.

«Guk, bala eta guztiz ere, betidanik izan dugu antzerki herrikoian murgiltzeko asmoa» azaltzen digu Susanak —«Pantzart» ihauterietako trajikomedian Pantzartina izango denak—.

Antzerki herrikoia begira

Susanak esan bezala, aipatutako hiru obren «unibertsalasuna» taldearen ardatz

izan ez zedin, eta herri antzerkiaren erroak landu nahian, «Pelotari» obra hartu zuten herrikoira hurbiltzeko aitzakitzat. «Bertako bizi-moduarekin zerikusi handia du «Pelotari»-k, frontoiak ia herri guztietan dauzkagu, pelotariak ere asko dira inguru hauetan. Gauzadiferenteak adierazi nahi izan ditugu obra honen bidez. Gure antzeslanak kontatzen duena Eus-

kal Herriko edozein herri-tako frontoian gerta liteke. Hauxe du bereizgarri hartu berri dugun norabideak, bonetxek bideratu ditu gure asmoak.

Bide honetan abiatuta, hurrengo urratsa izango da «Pantzart», apirilean estreinatuko duten obra berria. «Pastoralak tradizio handia du Euskal Herrian. Kalleko jendeak aspaldidanik antzesten ditu pastoralak. Sekula ez, ordea, antzerki munduko jendeak. Pastoralak profesionaltasunaren esparrura goratzea izanda Agerre Teatroak bere bu-ruari egin dion apostua».

«Pantzart» ihauterietako trajikomedia, pastoralen antzean, bertsotan idatzia dago. Badu, hala ere, aldea, «haiek beti kontatzen dituzte jende inportantearen, herroien istorioak. Egin dugunak ez du trajikomedia

hauekin zerikusi handirik, ez dago heroirik.»

Bestelako pastoral ezau-garririk ere badu Agerre Teatroak aukeratutako obrak. Hizkera oso kolokiala erabiltzen saiatu dira, eta eskena komiko eta arinak ere dexente tartekatu dituzte antzeslan osoan zehar.

Lanik handiena, hizkera zaharrean idatzirik zeuden testuok euskara batuan jar-tzeak eman omen die par-taideek azaldu dutenez. Obra honetan, bestetan ez bezala, testuari garrantzi handixeagoa eman nahi izan bait diote. Ez dute, hala ere, kontaketa linealean ja-rri ahalegina «Gainontzeko talde gebienek norbaiten istorioak kontatzen dituz-te linealki. Guri lengoaia berriak sortzea gustatzen zaigu. Jende askok esan izan digu oso arraroa dela

Hizkera oso kolokiala erabiltzen saiatu dira, eta eskena komiko eta arinak ere asko tartekatu dituzte antzeslan osoan zehar.

Jendeak, eskenek sor lezaketen sentsazioei kontaktari baino gehiago erreparatu beharko liekeela uste dute Agerre Teatrokoek

Lanik handiena, hizkera zaharrean idatziriko testuok euskara batuan jartzeak eman die.

Apirilean estreinatuko dute ihauterietako trajikomedia.

antzerkiarekiko dugu ikuspegia, akaso bala da. Montaiak eta inprobisazioak oso espresiboak asmatu obi ditugu». Jendeak, antzeslana ikusten ari deanean, eskaintzen zaizkion

eskenek sor lezaketzen sentsazioei kontaketari baino gehiago erreparatu beharko liekeela uste du Susanak. «Kontatu nahi duzuna, betiko moduan azaldu beharrean, beste kodigo baten arabera plazaratzen dugu».

Asmoa antzerki herrikoari begira jarrita izanik ere, ez dute gorputz espresioa alde batera utzi nahi izan, «Gu aktoreak bait gara, pastoralaren bertsio teatrala egin nahi dugu. Milaka egon daitezke bertsioak. Guk geurea aurrera atera nahi izan dugu».

Dantzari eta musikari profesionalak lagun

Antzeslanak izango duen musikaren ardura Joseba Tapia eta Iñaki Beltranek hartua dute. «Antza badu pastoralak darabilten musikarekin baina ez da prezeski doinu zuberotarra. Horretako kanturen bat hartuko bait genuke bere

horretan. Nabiago izan dugu euren estiloan asma dezaten».

Errenteriko Ereintza taldeko dantzariak ere badute zereginik apirilean estreinatuko duten obra honetan, demonioarena egingo dute. Hauentzat ere esperientzia berria dela esan liteke, «dantzariok ez dute inoiz testurik landu taulan, baina ondo ari dira».

Jantziak Vixente Ameztok diseinatuko ditu.

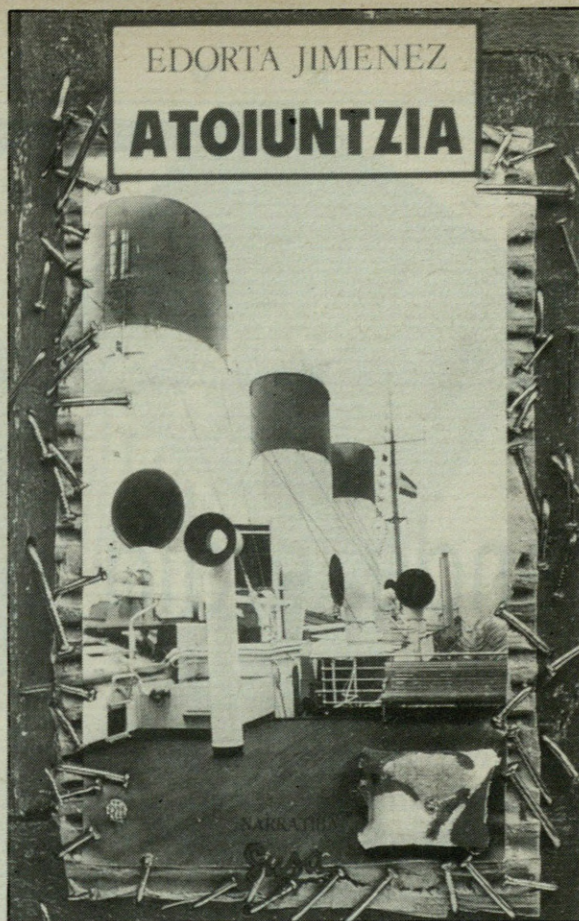
Obraren antolakuntzaz, entsaio kontutaz eta bizi-moduaz ere mintzatu zaizkigu Agirre Teatrokoak. Antzerkiak, gaur egungo egoera ikusita, bizitzeko lain ez dela, Tolosako Institutoko kiroldegian entsaiatu beharrak jartzen dizkien mugak... Trabak asko dituzte, beste talde askok bezala. Ez da, dena den, atzera jo arazi eta antzerkia uzteko moduko oztoporik sortu oraindik. Agirre Teatroak proiektu berriak darabiltza buruan. Ea irailerako ametsak egia bihurtzen diren.

Garbiñe Ubeda

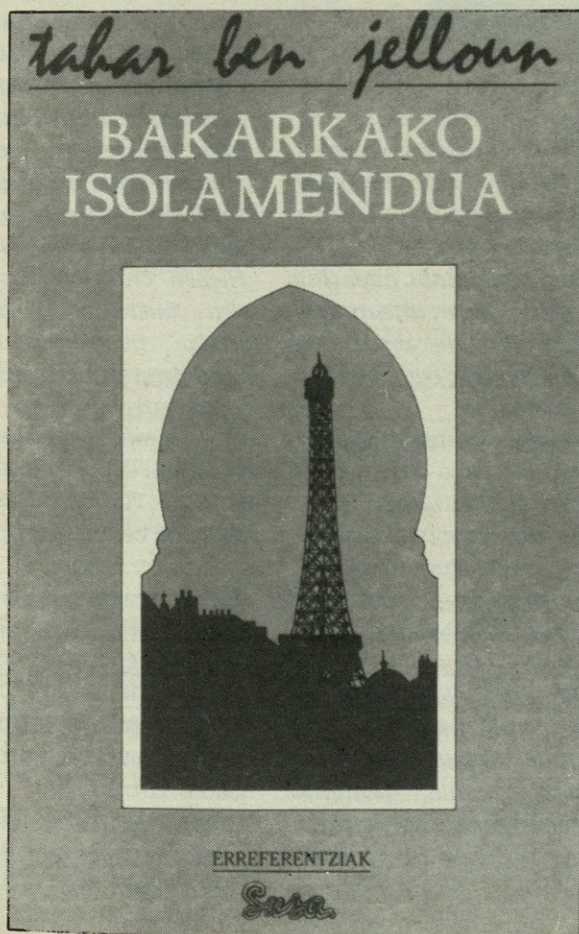
Pablo SASTRE. KRIST ALEZKO BULARRAK. Narratiba.

Edorta JIMENEZ. ATOIUNTZIA. Narratiba.

Tahar BEN JELLOUN. BAKARKAKO ISOLAMENDUA. Erreferentziak.

L I T E R A T U R A

Susa

Eta gainera:

Joanes URKIJO:
BERBAK LEGEZKO AIZTOAK.
Poesia.

Jon ARANO:
MALEZIA SORTA. Poesia.

MASKARADA tal dea:
MARXKARADA. Antzerkia.

René Paul Gelos-ek mundu osoan zehar erakutsi ditu obrak

Mende erdia pinturari emana

Mende erdia darama euskal pinturaren bazterrak urratzen. Erakusketa asko eskaini du mundu osoan zehar, baina burua hotza atxikitzen du. Baionan daukan etxean errezibitu gaitu. Bere lana erakutsi digu, eta azken sortutako obrataz mintzatu zaigu gehienbat. Hala ere, urrats inportanteenak gogoratu dizkigu oso sinpleki.

René Paul Gelos-ek bere buruari egindako erretratu.

URTE asko eta asko pintura munduan. Honek esperientzia eta teknikak ezagutzeko parada eman dio Gelosi. Eta egia da Iparraldean margoz hitz egiten delarik, edonori burura lehen datorkion izena Gelos dela. Jende askorekin egon da harremanetan, Antonini, Arrue... eta bere bidea hautatzen jakin izan du. 1945ean Toulousen Arte Ederreko eskola bukatzen duelarik, irakasle lanpostua proposatzen diote, «Ezin nuen onartu, Euskal Herrira itzuli nahi nuen lan egiteko. Nere arteari eragozpenik gabe eman nahi nion abalik eta denbora gehiena».

Euskal Herrira itzuli eta estilo klasikoa alde batera uztea erabakitzen du. Jadanik, kostalde honetan, inguruak eta Euskal Herriko berezitasunak margotzen ari ziren pintoreak baziren. Horien artean Antonini. «Nik beste lan mota bat egin nahi nuen. Artistak Euskal Herrian ere nahi duen bezala pentsatu behar du, abstraktoa bada, Naif delakoa nahi badu ere, bestela ez da aintzinatezkerik». Lehen erakusketa

1950ean jarri zuen, eta bazterrak urratzen segituko du.

Erakusketa antolatzailea

Bizi guztia margoak sortzen egin badu ere lanean ere aritu behar izan du, Iparraldean ere artistek ez bait dute laguntzarik. «Poloniara joan nintzelarik harriturik egon nintzen erakusteko zituzten baldintzak ikusiterakoan. Sala ederrak eta publiko oso inportantea. Hemen orain bisi da jendea interesatzen, luzez betiko ingurumen bera hunkitzen genuen». Honek adierazi digu Euskal Herriak kanpora erakusketa asko egin dituela, Polonian, Japonen, Parisen, Bordelen. Maite du besteen obrak erakustea ere, horregatik erakusketa batzuen antolaketetan parte hartzen du eta artistak laguntzeko sortzen diren egituretan ere. Euskal Kultur Zentroan parte hartu zuen bainan ilusio piska bat galdu zuen, «aldiz orain Euskal Kultur Erakundearekin esperantza handiagoa daukat hor dagoen zuzendariak, Txomin He-

guyk, hemen dugun kultur mundua ezagutzen bait du».

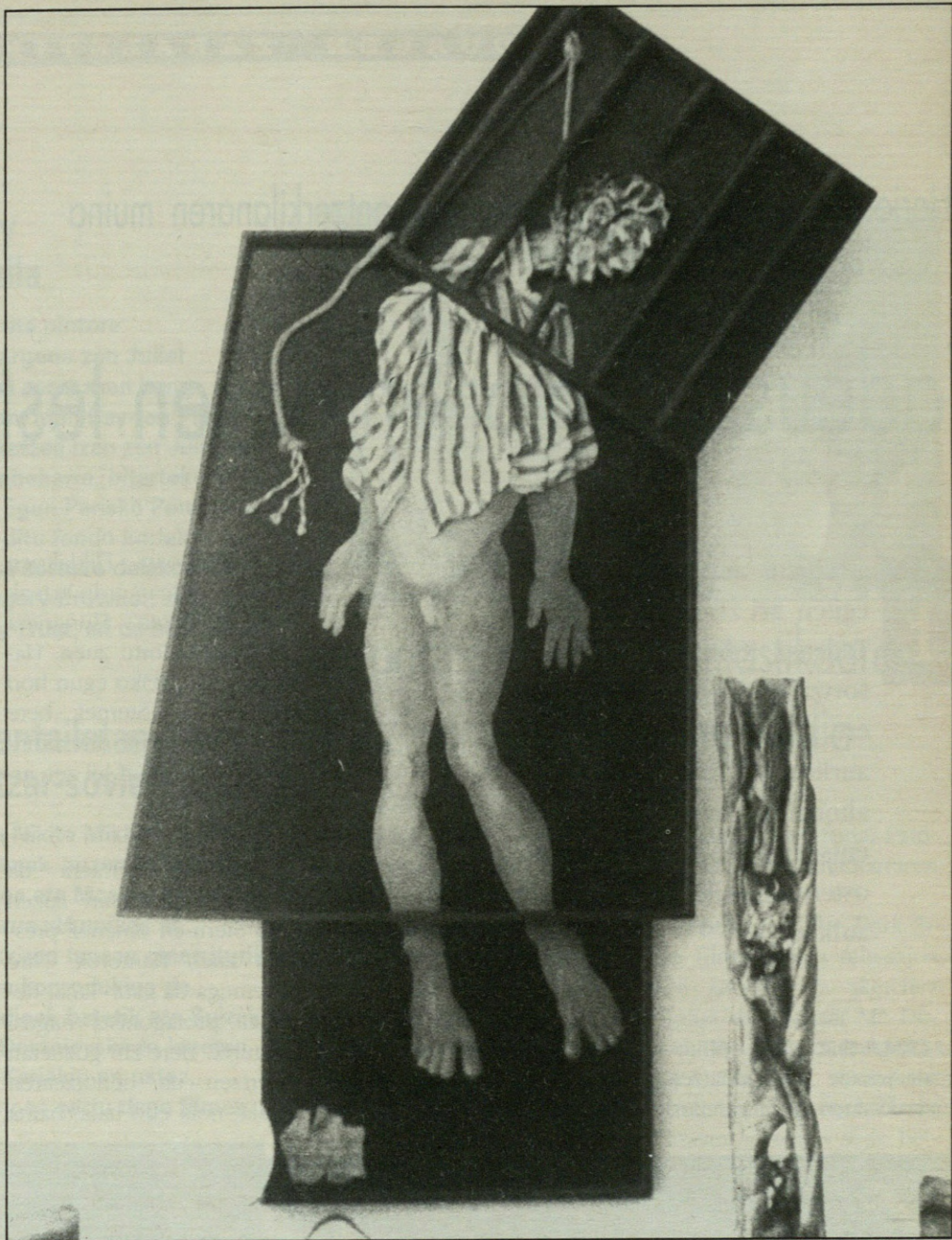
Bestalde, giro artistikoa nahikoa ahula izan da luzez hemen, Pariseko atrakzioa zela eta jendea joaten zen, eta orain aldaketa dugu. «Gazteak hasten dira margotzen, ni hain xuxen 15 eta 17 urteko lau gaztez arduratzen naiz, eta hori oso positiboa da. Aldiz merkatua txikia izanik aterabide gutti dituzte hemengo artistek eta askotan kanpora eraman behar dituzte obrak erakusketa pribatuak antolatuz. Gu arduratu behar gara antolaketa eta sala bat alokatzea Parisen 15.000 libera inguru balio du eta galeria batzutan salmenten %60 eskatzen dute, beraz kontura zaitez ditugun laguntzetaz».

Herriarekiko harremanei garrantzi handia ematen die eta nahiago du hortaz hitz egin. Hain xuxen pintura eskola batetaz arduratzen da eta bertan adin guztietako artistak biltzen dira. Bestalde Urruñan urtero egiten den Iparraldeko artisten arakusketaz arduratzen da.

Lurra gai nagusitzat

Gehien baliatzen dituen koloreak ilunak dira, «askotan esten didate nola

■ «Merkatua txikia izanik aterabide gutti dituzte hemengo artistek eta askotan erakusketa pribatuak antolatu behar dituzte»●

Zapaltzaile eta zapalduen gaiak obra asko sortzeko inspirazioa eman dio René Paul Gelosi.

izaten abal naizen hain umore onekoa horrelako margoak egiten ditudalarik. Hori da nere baitan dagoena». Hasiera batean pintura bakarrik baliatzen bazuen, gero eta gehiago erabiltzen ditu oihal, soka eta maskarak. Bereiziki bere triptikoetan. Poeman ere idazten ditu bere margoetan eta hor surrealistikiko sensibilitatea nabari da. Azken urteotan bi gai nagusi hau-

tatu ditu eta horien inguruan lan egin, erakusketak antolatu. Lehena zanpatzaile eta zapaldua. Gai honen inguruan katea, aurpegi ilun, soka hautsi asko aurkienezake. Euskal Herriaren egoerari erreferentzia egiten dizkio.

Bere azken erakusketa lurra gaiaren inguruan egin zuen. Honekin beste lan mota bat egiten hasi dela ere erakusteko parada izan du,

zenbait eskultura erakutsi bait du. Zura eta estainuz egindako eskulturak dira «Izugarrizko lana ematen du arte mota honek, moldeak egin behar ditut estainua erabili abal izateko, baina aspaldi esana dut bonen egiteko denbora hartuko nuela, ez dut bonen-gatik pintura utziko».

Ixabel Etxeberria

Herioa da «Nire urtemuga da gaur» antzerkilanaren muina

Tadeusz Kantor-en azken testamentua

Estreinatu aurreko azken entsaioak egiten ari zirelarik zendu zen Tadeusz Kantor, Cricot2 taldeko sortzaile eta antzerkigilea. Hala ere, azken testamentu hau aurkeztea erabaki dute taldekideek ahobatez, ezer aldatu gabe, azken entsaioan bezala. Oraingoan, ostera, hutsik dago Kantoren aulkia.

JONASZ Stern pintoreak jaiotze data aldatzea erabaki zuen gerra garaian.

Kalusz-en jaioa 1904ean, fusilatua izan zen beste askoren artean 1943an, Lodz-

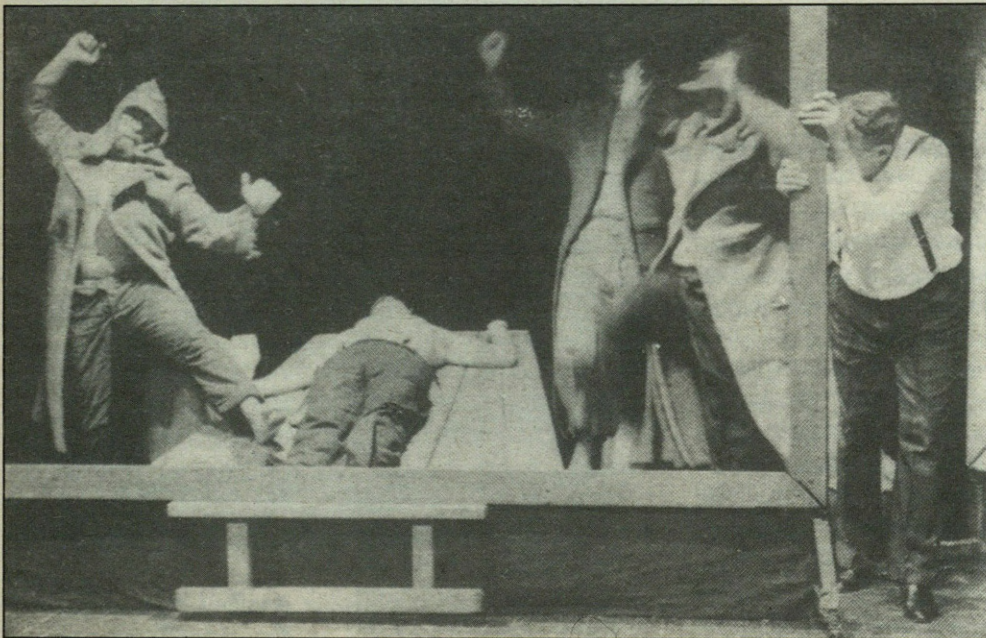
eko ghettoan. Hildakoen gorpuen artean ordu luzeak pasa ondoren, Hungriara ihes egitea lortu zuen. Hurrez gero 1943ko egun hori ospatu zuen Sternek, bere jaioteguna balitz, duela hiru urte Zakopane-n hil zen arte.

Benetako gertaera da aurrekoa eta, hain zuzen ere, Stern-en omenez prestatu zuen Kantorek «Nire urtemuga da gaur» lana, heriotza protagonista nagusi harturik. Bere lan guztietan agertzen da heriotzearen itzala, nola edo hala, baina

azken honetan eszenario osoaz nagusitzen da, hilen artetik mintzo da Kantor. *«Hemen nauzueberriro eszenan-obizko arauguztien kontra. Uste dut ez dudala hau sekula guztiz azalduko, ez zuei ez neure buruari. Egia esan, ez nago eszenan mugan baizik...»*.

Cricot 2 Kantor berak eta Maria Jarema pintoreak sortutako antzerki taldea da eta egungo aktore asko Kantoren aspaldiko ezagun eta lagun minak ziren, Maria Krasicka, Leslaw eta Wacław Janicki, Andrzej Welmiński, Ludmila Ryba. Horrexegatik hartu zuten ahobatez lana plazaratzeko erabakia *«Badiara bogei urte elkarrekin egiten dugula lan. Nolabait esateko bere argindarrak kargaturik gaude, bere akumuladore espiritualak. Ezin genuen energia espiritual guzti hori galtzen uzten»*.

Cracoviar ospetsuaren azken testamentua beraz otsailaren 4a bitartean Paris-ko Centre Georges Pompidou-en antzestuko dena. Eta aldeaz aurretik iragarria bailu, hilerrian kokatzen da azken eszena. Azken mutisa.

Juliet Man Ray New Yorken hila

Man Ray argazkilari eta pintore abangoardistaren alarguna zen Juliet Browner, ostegunean zendu zen Long Island-en hilaren 17an. Man Ray-ren Parisko lantokia museo bilakatzea izan zen Julieten azken urteotako eginbeharra, bitarteko faltaz lortu ez bazuen ere. Egun Parisko Pompidou Zentroak gordetzen ditu fondo horiek etorkizunean museoa sortuko delakoan. Juliet-en nebak, Gregory Browner, zuzentzen duen Fonds Man Ray Trust, ari da horretarako lanean.

Dostoievski pantailetan produktzio suitzar-sovietarrean

Nastassia Kinsky eta Nikita Mikhalkov dira protagonista nagusienak, zuzendaria Andrei Echpai soviatar gaztea eta Moskun estreinatu da, filmearen izenburua «Humiliés et offensés», Dostoievskiren lanean oinarriturik. Lanaren berezitasuna koprodukioa da, Moskuko Gorki estudioak batetik eta Suizako Leila-films bestetik. Dostoievskiren lanetan espezialitatako Yuri Kariakin-en ustez, idazlearen izpiritutik oso gertu dago filmea.

Avoriazeko Filme Fantastikoaren Nazioarteko XIX. Zinemaldia

IKUSLEEK Adrian Lyne amerikarren «Jacob's Ladder» (Jakoben eskailera) filmeari eman diote saria kritikak hain ondo hartu ez duen arren. Horrez gainera «Memphis Belle» beste produktio amerikarrak ere arrakasta handia lortu du, zergatia? Batzuk diotenez gerra irudiak ikusi nahi ditu jendeak, telebistek oraindik agertu ez dituen gerraren irudi zikinak, odoleztatuak, eta horixe da ikusleek Bigarren Mundu Gerran eta Vietnamekoan kokaturiko filme hauetan bilatzen dutena.

Sariekin segituz, hauexek dir Avoriazeko aurtengo laureatuak: Saria Nagusia, John Harrison amerikarren «Tales from The Dark Side»; Filme fantastikoaren sari berezia Clive Barker-en «Night-breed»; Sari Berezia, Otakar Votocek holandarren «Wings of Fame»; Kritikaren Saria «Wings of Fame»; Antenne2 telebista ka-

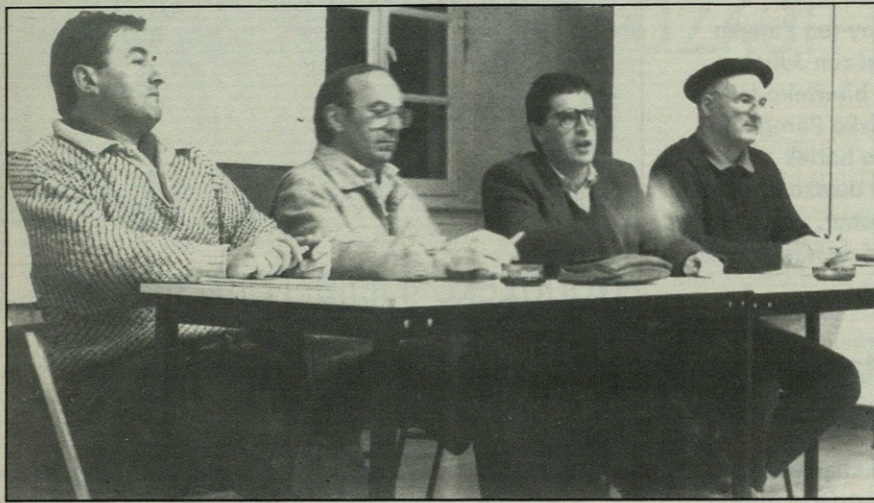
teak emandako Saria, Patricia Rozema kanadiarraren «White Room».

«Tales from The Dark Side» filme saritua tele-saioa zen jatorriz eta sketchez osatua da Michael McDowell (Beetlejuice-ren gidogilea) gidotiaz. Komikien erreferentziarik ere bada da filmean, «Creepy» serie beltzeko komiki ezagunaren tratamendua bait du eta aho batez onartu denez, filme inmorala da, ikaragarritzko sufrimentutan hiltzen bait dira bertan yuppiak.

Saririk lortu gabeko filme bat aipatu behar dugu azkenik, Ching Siu-Tung txinatarren «Terra Cotta Warrior». Hilezkortasunaren edaria hartu eta hiru mila urte beradugo, 1930ko Txinan esnatzen den gizona da protagonista eta humore ikutuak ere ez ditu falta.

J. Heritz

T E I L A K

■ BERTSOLARIEN LAGUNEK OINARRIZKO LAN BAT ERATU NAHI

■ **IZURAKO** Biltzarre Nagusian aurtien elkarteak zein lani ekin beharko liokeen erabakitzera entsegatu ziren. Batetik aurtengo saio egokiak prestatzea, omenaldiak, Mattin eta Elizanburu, nola urteroko Xalbadorrena, edota Nafarroako txapelketa profestuz. Izurran izanen da saioa martxoaren 3an. Saio guzti hauek elkarteak 10 urte bete dituenean datoz, berek uste dutelarik etorkizunerako koordinazio puxka bat erdietsia dela. Bide beretik, gaztetxoekin aritu beharra azaldu zuten batzarraren, euskarak indarra duen lekuetan batez ere.

■ EHE INKESTEN ERABILERAZ KEXU

■ **NAFARROAKO** Gobernuak eginika euskararekiko jarrerari buruzko inkesta dela eta, EHEk inkesta euskararen aurka ez erabiltzeko eskatu dio

nafar administrazioari idazki baten bidez. Erakunde euskaltzalearen usteetan, batzuk nabarmen utzi nahi izan dute inkestan euskararen aurka azaldu direnen kopurua, berek diotenez handiagoa delarik alde daudenen taldea. Bide beretik, inkesta egindakoan galdera egiteko modu batzuek erantzunean eragina izan dutela aipatu dute.

■ EUSKAL KORU MUSIKA AZPEITIAN BILDU ZEN

■ **HIRUREHUN** lagun bildu ziren Azpeitira iragan asteburuan koru musikaz batzarre nagusia egitera, gehienik Bizkai-Gipuzkoetako eta Arabako ki-deak. Europara begira begiratzen saiatu ziren, hain bait da handia hemen eta han egiten denaren arteko aldea irakaskintza teknikei dagokienez. Hiru federakuntza desberdinek aurrera begira dituzten proiektuez elkarri berri ematea izan zuen helburu bilerak, argitaratu beharreko materialaz eta eratu beharreko ikastaroez ere ihardun zutela.

E R R A N A K - E R R A N

«Antzerki zirkuitorik ez da esistitzen. Zirkuitoa sortzeko egiten diren ahaleginak erabat positiboak dira, baina beti konsziente zara kasik ezinezkoa dela zirkuitoa lortzea. Zerbait lortuko da, baina ez erabateko zerbait.»

Miguel Sagues.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-I-25

«Gobernu berria bideratzen ari omen da. Abertzale demokratikoak akordioaren atesatik pasako omen dira. Zerbait izango da. Disimulo disimuloan Madridetik ari dira kartutxoak kargatzen. Euskara kontutuan erradikalizatu egingo omen da arazoa, gordinagotu... etengabe leloa izango dela hori zalantzarik ez izan. Euskarak izango ditu malgobernu guztien erruak. Ni ere prestatuko naiz.»

Ramon Etxezarreta.
«Zabalik».
Diario Vasco, 1991-I-23.

T X U T X U M U T X U K A

NAFARROAKO TOPONIMIA TTIKIA LAU URTETAN BILDUKO

LAU urtetan bilduko du TRACASA enpresa pribatuak Nafarroako euskal toponimia ttikia Nafar Gobernuaren subentzioak lagun, horretarako jadanik filologo eta historiadore taldeen lankidetzaz duelarik. Lan hau lehen beste talde bat egiten ari zen Eusko Ikaskuntzak gobernuarekin sinatu kontratu bati esker. Eusko Ikaskuntzak, hala ere, iragarri zuen toponimi bilketa ez zitzaiola interesatzen, eta biltzaileen taldearekin gora-beherak izan zituen. Gerora TRACASARI eman zion dirulaguntza gobernuak. Enpresa honekin lanean ari diren taldeetan badira izen handiko lagunak eta baita lehen aipatu taldean ziren batzuk ere. Lehengo taldea saiatzen zen lekuan lekuko jendeak ere bilketa lanean parte har zezan, orain TRACASAREkin diharduten taldeak historiadore eta filologo jendeaz osaturik daudelarik. Lehengo taldekoek ibarretan zituzten biltzaile taldeak kolaboratu ezinik gelditu dira, eta hasia zuten bilduma lana gorderik gelditu da. Esan bestalde TRACASA, %98 nafar gobernuaren mende dagoen enpresa dela diotela.

N O R - N O R I - N O R K

«Esan bezala, bertsolaritza eta toreogintza beziketaren prozedurarako metaforatzat besterik hartzen ez ditudanez, oraingo honetan beren ikasketa panoramika goibela denik ez dut esango...Dena dela, bertso zein zezenei buruzko iaiotasunaren kontuan beste kontu bat badago, alegia eritimo bereziz nozitutako mogimendu eta pentsamendua.»

Fito Rodriguez Bornaetxea.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-I-24

LEIRE ORTUETA

19 urteko neska leioarra hautatu egin dute Londresko Royal Ballet ezagunean parte har dezan. Bera da halako meritua duen euskaldun bakarra, taldean sartzeko itxaropena egia esan galduxe zuela honez gero●

JOSEBA LAKARRARI

eskaini zitzaion Mitxelena maisuaren omenaldi liburuko argitaratzaile izatea. Lehen ere azken honen *Sobre Historia de la Lengua Vasca* argitaratu zuen. Lana berantetsia datorren arren, badirudi luze gabe aterako dela●

ENRIKE ZELAIK

aurki argitaratu behar du beste disko bat gehiago Elkar etxearekin, honez gero kozkortuta duen sailari bestelako atal bat erantsiaz. Badirudi ihauteri garaian atera nahi diola Elkar-ek lana kalera, grabazio lana amaitua bait dago●

Bidaiak

Rigatik Kievera

AGUSEKIN nago oraindik SESBi buruz hitz egiten. Jadanik kafea hartu dugu eta sagarrezko likorrrak hartzen ditugu. Rigari buruz hitzegiten ari gara. Riga Letoniako hiriburua da. Soviet Batasunean errepublika Baltikoak ditugu; Lituania, Estonia eta Letonia. Oso nabaria da bere izaera baltiarra, eskandinaviar herrialdeen kutsu bat du, eta arrazoi honexegatik desberdina da. «Äzkenengo arazoak zirela eta, nazionalismoen eta Gorbaxoven arteko gatazkak, hiri guztiz mobilizaturik egongo zela espero nuen, baina, egia esan, beste herrialde sozialisten bizimo-

du berdina zuen, orain, suposatzen dut herri mugimenduak gogorrakoak izango direla» komentatu dit argazkiak azaltzen diz-

kidan bitartean.

Rigan iragarki guztiak letoniar hizkuntzan daude. Bapatean ikusten dituzu latinezko karakterrak eta bi-

garren mailan errusiar hizkuntza. Rigatik Daugava ibaia pasatzen da. «Aireirristailu batetan bidai bat egin genuen ibaian zehar edo gainetik, ez dakit nola esan. Itsasontzi honek patin antzeko gauza batzuk ditu eta ur gainean ibiltzen da. Abiadura handiko itsasontzia da hau». «Rigatik Kievera trenez joan ginen. Guztira 22 orduko bidaia da». Bagoi bakoitzean hamabi litera daude baina ez daude departamendutan banatuta. Logela komunalak. «Vodka tabakoaren truke aldatzen da, janaria, garagardoa, e.a. Zaila da ardoa eta garagardoa lortzea alkoholaren aurkako legea oso gogorra delako. Vodka eta txanpaina aurki dezakezu». Hau bai lagunak egiteko modu polita.

MYRIAM GARTZIA

Kirola

Ur kirolak (3)

Waterpolo

Kanpoan hotz dagoela eta, aste honetakoan giro epelagoetara joko dugu.

● Tafallako Alaitz mendigoizale taldeak hilaren 3rako irtenaldia antolatu du Labiako mendikateko Larrogaingo harrietara.

Uretan murgilduko gara baina itsasotik urruti oraingoan, zita igerilekuan dugu. Euskal Herrian azken urteotan ematen ari den zenbait polikiroldegiren agerpenarekin batera, kirol hau egiteko aukerak ere ugaltzen hasi dira. Igeriketa

● Gernikako Goi-zale mendi taldeak otsailak 9rako Bizkaiko itzuliaren 10. etapa burutuko du, hots, Zaldu eta Areta artekoa.

ekipo berriak sortzen ari dira eta hauen itzalpean baita waterpolokoak ere. Egunotan gure artean bada aukerarik zenbait partidu ikusteko, Iruñean eta Bilbon nagusiki. Urteak dira nafarrak nabarmendu zirela eta badirudi hauen atzetik zaletasunik sortu dela beste herrialdeetan. Gazte asko ari da kirol berri honetara biltzen, ur gainean baloia menderatu nahian. Denbora gutxi barru badatoz berrikuntzak, euskal

waterpoloak garai oparoak zain ditu, bere iharduera herrialde guztietara zabaltzekotan da, ez da gutxi. Balloia uretan ere ez da geldirik egongo.

**PATXI SARRIEGI
RITXI LIZARTZA**

Hemofiliaren kontrako sistima berria

HERENTZIAZ jasotako hemofiliaren aurkako sistima berria aurkitu dute Londreseko King's College eta Shiba izeneko eritexe israeldarrak elkarrekin burututako ikerketetan. Sistima berri honen oinarria gaitza eragiten duen emakumearen obuluko genea akasdu ote den aztertzean datza. Obulua akasdu izanez gero, beste normal batez «in vitro» fertilizazioa egitea da konponbidea. Metodo berria Shiba eritexean bertan datorren urtean jarriko da martxan.

Hemofiliaren ezaugarri nagusia zauriren bat medio etengabeako odol galtzea da, etengabeako jario hori odolean elementu koagulante ezak eragiten du. Gaitza gizonezkoek izan ohi dute normalean, baina emakumeak dira gaitza herentziaz besterengatzen dutenak.

Hemofilia oso gaitz zabaldua da.

KARLOS ARGIÑANOREN ELTZEA

Gabriel Urralbururentzat

KARLOS ARGIÑANO

Gabriel Urralburu Nafarroako lehendakariari ondoko memua eskainiko diot. Lehendabiziko pla-

tera, barrena pixka bat prestatu eta hurrengoan gozatzeko sarrera modura, Urralburua (Urralburu) eskabetxean. Bigarrena berriz, Beasaingo odol-kiaz eginiko Tuterako orburuak piper pureaz lagundurik.

Urdail txoko eta tarte gehienak bete samar egongo dira dagoeneko, baina ondorengo intxaur saltsa postre gisa hartuta gainontzeko zuloak ere berdinduko direla zantzaz izpirik ez. Gabrieli prestatu diodan menu hau egokia da oso bai euskaldun, bai napar baita euskal-naparrentzat ere.

GABRIEL URRALBURU

Urralbururen emazteari ere, nahiz zatiko erdiak hartuta izan, menu bera aholkatzen diot.

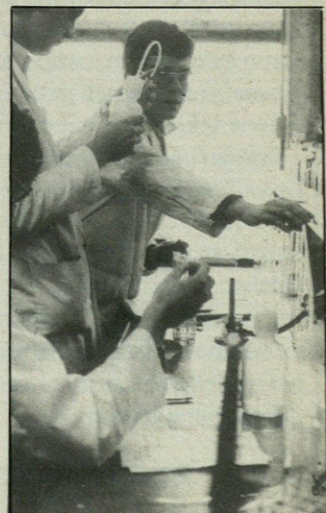
Zientzia

Depresioaren genea desagertu egin da

Miamiko Unibertsitateko Janice Egeland taldeak psikosi maniatiko depresiboaren genea (PMD) kromosoma 11n aurkitu zuela adierazi zuen 1987an. Amish taldearen baitan eginiko ikerketetan. Bi urte geroago, Amerikako

Osasunaren Institutu Nazionalako partaidea den John Kelsoek aurkikuntza metodo estatistiko batetan oinarritua oker zegoela frogatu du. PMDren markatzailatzat jotzen zen geneak ez du beraz, ezer markatzen. Bi aukera: PMDren genea ez dago kromosoma 11n edota Amish-ek bi PMD gene ditu (eta horietako bat agian kromosoma 11n kokatua dago).

ELHUYAR

Zinema

Zuzendaria eta gidoia: J.J. Bigas Luna. **Gidoia:** J.J. Bigas Luna eta Almudena Grandes, azken honen liburuan oinarrituta. **Argazkia:** Fernando Arribas. **Osaketa:** Pablo.G. Del Amo. **Aktoreak:** Francesca Neri, Oscar Ladoire, Maria Barranco. **Jatorrizko izena:** «Las Edades de Lulu». Espainia, 1990.

Sexua droga bezala

OIHARTZUN handia. Angela Molina Francesca Nerik ordezkatu zuelako Lulu rolean. Oihartzun haundia Almudena Grandesek «Luluren Adinak» liburuarentzat erotika saria jaso zuelako.

Baina filmea bera mami urria, egundoko hutsegite soila baino ez da.

Generotik hasita. Ez da erotikoa. Pornoaz izateko sexu lehen planoak falta zaizkio. Ez aheri ez eta axuri.

Enfoketik jarraiki. Emakume honen sexu-bizitza gizonaren ikuspuntu hutsetik hartua dago, Almudena Grandes idazleak gidoian parte hartu duen arren. Gizon bakar baten menpe dago sexu-bizitzaren garapen osoa; izan ere nebaren lagun minak iniziatu zuen eta honexekin ezkontzen da eta. Honengandik bereizten denean Lulu erabateko sexu-eskalada bortitzean erortzen da droga menpean bezalaxe.

Aski ez balitz senarrak sexu-droga-infernutik salbateratu etorri behar duela. Aski ez balitz 'etika' sartzen dela.

Rolekin amaituz. Senar-rolen ari den Oscar Ladoirek ez du komentitzen. Honen dialogoak eta jokoa saporre gabekoak baitira. Istorio gabeko sexu sobredosis antzu bat finean.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Fregoli-k dibertituz erakutsi nahi

HEZIKETA sexuala da Fregoli antzerki talde donostiarraren azken lanaren mamia. «Nondik» izenburuaz, hiru eta zortzi urte bitarteko umeei zuzenduta, abestiak eta artisten interpretazioak medio sexu mundua modu errazean erakusten ahaleginduko da.

Euskaraz soilik antzestuko den obra berri hau ikastolei begira prestatua da, Pasaiako Eskola Publikoa delarik otsailean zirkuitoari hasiera emango diona.

Yolanda Arrietak (Legazpi antzerki-saria jaso be-

rria) eta Teresa Lopez de Muniaian izan dira gidoilariak.

Aurrera begira, Thomas Bernhardt idazle alemaniarren «Mineti» lana euskaratu eta gero entsaiatzearekin diote, obrari izena ematen dion aktore hil berriaren omenez.

P. SARRIEGI
R. LIZARTZA

EKEKEI antzerki-taldeak muntaia berriarekin buru belarri dihardu, lanaren izena «Handia zara, txikitxo» da eta Euskadin girotuta dago. Ertzaintzak egindako atxiloketa batzuren ondoren ematen den auzia du antzesgai.

Txotxongilo-lana izan arren, ikuslego helduarentzat dago prestatua; Honako hau esperientzia berria da Taupada taldearen banaketatik sortu zen talde honentzat.

«Bolaluma» «Kixka»ren eskutik

KIXKA antzerki bikote Donostiarrak aurki estreinatzeko asmoa du bere azken obra den «Bolaluma». Orainsu arte taldearen errepertorioa osatzen zuten «Bikote Bihurria» eta «Nolako Zirrara» antzesla-

nak bezala gaztetxoentzat prestaturiko lana da hirugarren hau ere. Txontxongilo eta panpinez gain musikak eta jolasak ere izango dute lekurik. Lehendabiziko emanaldia Iruñan izango da Otsailaren 13an.

● Otsailaren 6an, Bizkaiko Barakaldo herrian, Bederen 1 taldeak «Jacques eta nagusia» antzezlanaren emanaldi berria eskeiniko du.

Galdakaoko Andra Mari, dantza baino gehiago

DANTZA espektakulo gisa eskeini arren, Andra Mari taldeak lehentasuna ematen dio ikerketa lanei, hau da, dantzak ondo egitea. Euskal Herriko herrialdeak eta bailarak bisitatu eta bertan amona eta aitonen gomendiok onartuz, artxi-boetatik partiturak lortu eta herrialdez herrialde bertako dantzak eskaintzen saiatzen dira. Ikerketa lan hauek ez dira dantzetara mugatzen. Herrien aintzineko ohiturak, jazkerak, jaiak, erromeriak eta abar luze bat ere kontuan hartzen dira.

Beste talde batzuentzat ikastaroak antolatzen dituzte. Beti bi baldintzekin: ikasitako dantzaren pausoak errespetatzea eta jatorrizko herrialdean eskaintzea.

Dena den aitortzen dute, Andra Mari taldeko kideek, haien artean askotan eztabaidatu dutela pauso, dantza edo ohitura ote diren aintzinako gauz hauek,

guztiok dakigunez, interpretazio asko eta dokumentazio iturri gutxi bait dago.

Azkenengo proiektua Zuberoko dantzak ikastea izan da. Zuberokara joan eta bertan apunteak hartu, entzun, ikusi eta ikasi, hiru urte iraundu duen proiektua. Bestetik, Nafarroako dantzak dira heuren errepertorioaren parte garrantzitsuenetariko bat. Orain dela 10 edo 15 urte Nafarroako dantza asko desagertzeko arriskuan ziren. Bertara jo eta ikertzea erabaki zuten beraz. Egun, Euskal Herriko hainbat talde bezala, nazioarteko beste talde batzuekin harreman bikainak dituzte.

Altsasuako eta Iturriaineko Ihauterietan bertako dantza eskeintzeko asmoa dute Andra Mari taldeko kideek, besteik, Galdakaoko «Kanpoamatoak» ikertzeari ekin diote ere.

MYRIAM GARTZIA

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Blues Stop, ez ohizkoaren preskotasuna

ARGIA. *Euskal Herriko taldeei begira hasita Blues-Rock estiloa egiten duen talderik ia ez dagoela ikus daiteke. Zeuena beraz, ez da inguru hauetan gehiegi jorraturiko musika...*

LUES STOP. Hemen nahiko genero berria da antza denez. Alde hortatik ikusita gurea nahiko kasu arraroa dela ematen du, Bilbo eta Iruñako bi talde kenduta gu bait gara hortan di-

hardugun bakarrak. Blues eta Rock & Roll-a jotzeko base falta izan daiteke talde gehiago ez egotearen arrazoia, ez bait du egia esan ia inorrek jotzen. Guk nahiko bide polita hartu dugula uste dugu, oraingo hau gero-koaren oinarria da, eboluzioa handia antzeman dugu geure kantetan eta hemen-dik aurrera ere gehiago somatuko den gauza da hori.

● Otsailaren 9an, Donostiako Konstituzio plazan, Tijuana in Blue musika taldea.

● Otsailaren 9an, Zube-roako Arüe-Ithorrotze-Ol-

haibi herrian, Akelarre taldearekin dantzaldia.

● Otsailaren zortzian Bilbo-ko Gaztetxean Speed eta nahaste taldeak izango dira. Kontzertua gaueko 9tan hasiko da.

Manuel Maria Smith Ibarraren erakusketa

XX. mende hasierako arkitekto euskaldunen artean leku pribilegiatua irabazita-ko Manuel Maria Smith Ibarraren erakusketa ikusgai dago Otsailak 28 bitartean Biboko Arte Ederretako Museoa.

Bertan, Negurin jaiotakoak bere eraikuntzak egiteko erabili zituen plano orijinal ugariarekin batera, garaiko fotografiak eta arkitekto bizkaitarrak bere karreraren zehar eginiko lan

goraipatuenen azterketak biltzen dira.

Bizkaiko paisaia aldatu omen zuen honek arkitektura korrante ugari jorratu eta era askotako eraikuntzak altxatu zituen. Bere lanen artean errazionalismo eta klasizismoak eragindako obrak euskal moduko edota erlijio kutsuko lane-kin batera ikus daitezke. Nahiz eta Ibarrak eginiko aportazio garrantzitsuenak 1904-1956 bitartean gauzatutako Getxoko Udala-ren planifikazio eta molda-keta izan, hainbat eraikin dira oraindik ere Bilbon bere marka ikusgarriak.

ZINKUNEGI

O P T I K A

NEGUI

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

Gai batzu sarritan errepikatuak

GAUR eguneko jaialditan, hau da, laukote edo seikote batez osaturikoe-tan, gaijartzaileek ezinbes-teko papera jokatzten dute. Normalki agurra izaten da lehenengo lana bertsolari-entzat. Ondoren bikote-ka, bakarka eta hainbat kasutan batera.

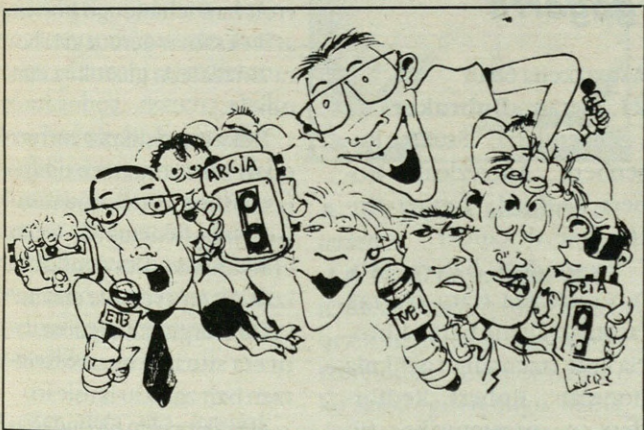
Sarrera gisa eta batzutan gai orokorrean, euskararen gaia azaltzen da. Gure herriak bizi duen egoera dela eta, nahiko aditua gertatzen da azkenaldi honetan. Beste gaia mutilzaharra eta neskazaharrarena, nahiko zaharkitua eta belarriruntz gehiegi sarturikoa. Garai bateko kontuak, afalos-

teak, gaur egun plazan gero eta leku gutxiago dute gizartea aldatu egin baita.

Beste bat ere baserriko morroi eta nagusiarena. Garai bateko baserri giroko saio-etatik plaza eta kale girora aldatu denez, beste gai batzuek ipini behar direla ohartzen da jendea. Gaur egungo gizarte-ko pasarteak eta gertakizunak alegia.

datu eta azken hiruotan Imanol Lazkanok okupatu-tako lehendakaritza berri-tuko da. Horretaz gain, zuzendaritza batzar berriaren aurkezpena egingo da ere.

BOTA PUNTUBA

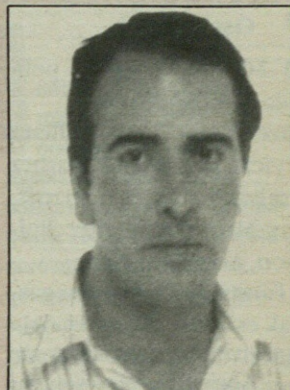
● Hilaren 10ean, Joxerra Gartzia gai jartzaile dutela, Iñaki Murua, Xabier Euskitze, Joxe Lizaso, Joxe Agirre, Loidisaletxe eta Mikel Mendizabal. Saioa, «Donostia Bertsoan» kanpainaren barruan antolatua, Antzoki Zaharrean izango da eta

eguerdiko 12etan emango zaio hasiera.

● «Santutxuko Bertso Eskolak» antolaturik izango da ere zer entzun Bilboko Plaza berrian Otsailaren 10ean. Gai librean burutu-

ARGIA. Bertsolariak se-na edo berezkoa behar duela izan aipatu ohi da sarri. Senaz gain bertsoaren teknika bera ondo ezagutzea derrigorrezkoa da. Zuk zeuk, euskaldun berria izaki, teknika hori barneratu eta ederki ikasi duzu bertsoan. Zenbaterainoko garrantzia du bat-tak eta zenbaterainokoa besteak?

R.G. DE DURANA. «Txispa» edukitzea dudarik gabe oso garrantzitsua da, duenak lantzen ez ba-du hor ez da bertsolari-rik aterako hala ere. Abantaila du noski horrekin jaio-takoak, baina, nahiz eta gauza zaila izan, ikasita ere grazi hori hartzea po-sible da. Horretarako le-

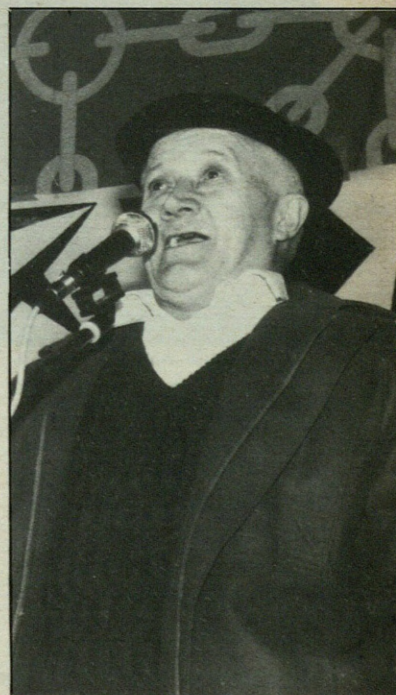
henbizi bertsoaren tekni-ka bera landu behar da eta euskaldun giroan bizi ge-ro. Euskaldun zaharrek «txispa» handiagoa dute noski eta alde hortatik erren geratzen gara akaso, hala ere jardunaren bidez hori ere har daiteke

ALBERTO IRAZU

ko den saio honetan Jon En-beita, Xabier Amuriza eta Jon Lopategik hartuko dute parte.

● Otsailaren 9an goizeko 10.30etan Matxinbentan, Imanol Lazkano, Jose Lizaso, Iñaki Murua, Mañukorta eta Xabier Euskitze. Saioa herriko elizan izango da eta gai jartzaile lanetan Nikolas Segurola arituko da.

● Hilaren 9an ere «Euskadiko Sei Orduak» direla eta Donostiako Anoetako Belodromoan Sebastian Lizaso eta Jon Lopategi kantari.

Telebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

● Osteguna 7

21.20etan, Gaueko pelikula: «**Funny Girl**»

Zuzendaria: William Wyler. Antzesleak: Barbra Streisand, Omar Shariff, Kay Medford, Walter Pidgeon, Anne Francis.

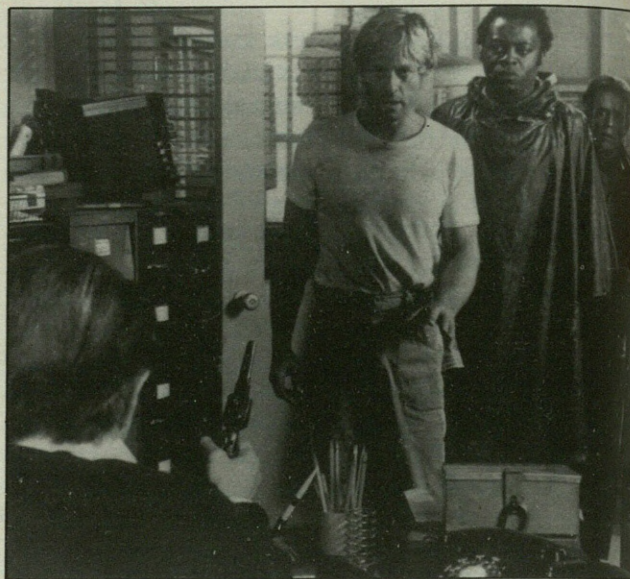
Fanny Brice izeneko gazteak estreinaldi parregarria egiten du Keeney's Music Hall-ean. Urtebete pasatu denean, Fanny Floren Ziefeld-en Antzoki ospetsuan lanean hasiko da berriz ere. Bertan Nick Anstein jokalaria ezagutuko du.

● Igandea 10

15.15etan, Bazkal Osteko Zinea: «**Txirrindulari Hegalaria**»

Zuzendaria: Brian Trenchard-Smith. Sally Field, Telly Savalles.

Gau eta egun bizikletaz ibili ohi den lagun koadrila batek lapur batzuk hurrengo lapurketarako gordeta dituzten telefono zenbakiak aurkituko dituzte ustegabeen. Polizia ere atzetik dutela, zenbakiak berreskuratzen ahaleginduko da lapur taldea.

IKUSI BAIETZ...

● Astelchenean hilaren 4an **22.50etan** «**Hemen eta Munduan**» Nazioarte eta Euskal Herri mailako berri eta erreportaiak.

● Otsailaren zortzian (ostirala) **21.30etan** **Funtzioa**

Xabier eta Piterrek aurkezturiko programa.

● Otsailaren hamarrean (igandea) **14.15etan** «**Hitzetik Hortzera**» Bertso-laritz munduko berri eta gora-beherak.

Gartzelako bizimodu gogorra

Asteazkena 6ean

21.20etan, «Bubraker».

Zuzendaria: Stuart Rosenberg. Antzezleak: Robert Redford, Yaphet Kotto, Jane Alexander.

Presondegi batera propio sartu eta tratatu txarrak jasotako alkate baten historia kontatzen zaigu pelikula honetan. Robert Redfordentzat prestaturiko filmea, gartzela inguruko luzemetraiekin sarri errepikatu ohi dituzten topikoak ageri badira ere ondo eramandako pelikula da Stuart Rosenbergek zuzenduriko hau.

Honen aurretik ere gartzelako gaiak jorratuak ditu zuzendari amerikar honek, honen lekuko, Paul New-

manek intrepetatutako «Hegaitzaren Kondaira» dugularik. Nahiz eta bigarren hau lehenengo horren atzera samar geratu gaia bera zinezaleen gustokoa izan ohi da.

Bukaera pelikula aurrera doan hala somatzen dihoala da filme honek duen akatsik handienetakoa, ondo eramandako desarroiak izan arren ere nola amaituko den argitzen diguten datu eta situazio ugari eskaintzen bait zaizkio ikusleari.

«Hegaitzaren Kondaira» filmeak izandako arrakastak bultzatu zuen bigarren honen erroaketa, hildo beretik abiatua, berrikuntzak ere baditu «Bubraker» honek. Robert Redford bere karrerako interpretazio onena ez da, baina, ikusteko modukoa ETB1ek asteazken gauez pantalaratuko dun hau.

Telebista-Irratia

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Joseba Igarabide: «Irrati profesionala libreen izpirituarekin»

Ordezkatzaileak

Ezaguna izenez, baina hortik aurrera ez genuen bere berririk lizentziarik eskuratu ez zuela baino. Egoera ezegonkorra izan arren, gogoz beteta dagoen proiektua dugu Elizondoko «Xorroxin Irratia». Ixil araziko ez duten esperantzak bizirik dirau oraindik.

ARGIA. Zein programa klase egiten dituzue?

J. IGARABIDE. Dene-tik. Goizetan, bederatzietatik hamaiketarat, ikastetxei buruz aritzen gara. Hamaketatik aurrera magazine erara egiten den saioa dago eguraldiari aipamen egina, kontsumoari, dedikatortoriak... Hamabi t'erdietan informatiboa izaten ahal dena hasten da. Inguru honetako pertsonaiaren bati elkarrizketa dator gero eta jarraian herrietako berri. Hortik aurrera haurrentzat programak, eguneko gaiak eta musikak betetzen dute arratsaldea.

A. Zer dela eta irratia duen arrakasta?

J.I. Informatiboak izugarrizko garrantzia du, bati-pat bertako berriek hau nahiko gaizki komunikatuta bait dago, eta jendeak gutxi irakurtzen duenez gauzak jakiteko irratiara jotzen du. Bertako gauzetan espezializatzen gara hemengo bizia-ri segimendua eginaz.

A. Zer jendeak entzuten du irrati?

J.I. Hasiera batetan gazte jendeak entzun ohi zuen, orain helduek gehiago aditzen dute. Gaztetxoentzako saioa egiten dugu, baina gazteekin hutsune bat dugu nahiz eta harremanak oso onak diren. Hori zuzendu nahiz programa berriak hauei zuzentzekotan gaude.

A. Garai batean beraz irrati libre bat bezala funtzionatu zuen, baina orain dirudien etapa berri batean dago...

J.I. Bai, hala da. Orain profesional mailara salto egin nahi dugu, dena den irrati libreen gauza onak ez ditugu galdu nahi eta horrela jarriko dugun kontrol bakkarra kalitatearena izango da. Honen erakusle arratsaldeko programazioa aldatu eta bertan gazte talde desberdinek parte hartzerik izango dutela da.

A. Lizentzien banaketatik at geratu zarete. Zer asmo duzue horren aurrean.

J.I. Bere garaian gogorki salatu genuen, baina horretaz aparte erantzun handi bat egon zen neurri horren aurka. Hori dela eta badirudi nafar gobernuak bai guri bai Euskalerrira irratia lizentzia bideratu nahi digula, ez dago ezer segururik halere. Guk hori neurri bateraino sinesten dugu, eta horrela inbertsio batzutan hasi gara maila profesionalera iristeko. Alderdi horretatik gizarte osoak eman digun laguntza eskertzekoa da.

A. Orduan zer perspektiba duzue dirulaguntzen alde-tik?

J.I. Oraingoz ez dugu inongo subentziorik jaso, baina itxaropena badugu jasotzeko.

Notiziak gertatzen diren tokian-gure orde-z omenegon beharra du telebistak. Bertan jasoko dituen detaile guztiez -besteak beste: zer, nola, non, noiz eta norosatuko duen albisteak, gertatutakoaren isplitzat agertuko zaigu tele-aparailuetan. Eta horrela, gertaeraren lekuko baino, notiziaren testigu soil bilakatzen gara telebistari begira. Hori bai, Urdiñarben, Livonian, Bagdad-en edo nonahi gertatzen direnen berri izango dugu bapatean. Notizia ikusiaz bat, partaide sentituko gara, parte hartzeko aukera ukatzen zaigun neurri berean. Albisteak esperientzia errearen orde-zkoak diren bezala, komunikabideak lekukotasunaren kontrakoak dira.

Gure orde-z, telebistak korrespontsalak igorriko ditu, han izango dira ustezko testigantza emanez. Iraken kontra iparramerikar agintariekin batera europarrek hasitako gerran, CNN eta munduko telebistetako ordezkariak han ditugu gertatzen direnak jaso eta bidaltzen. Notiziak entzun eta gertaeren trajikotasunaz harriturik etsitzea besterik ez ei zaigu gelditzen. Munduan suertatzen direnak, kristalezko pantaila baten bitartez heltzen zaizkigu. Telebistak, fatalitatea besterik ez duela isladatzen dirudi, gerraren kontrako erreazioa kamustu eta gerra honen aurka oihuak ukatu.

ENAUT APAOLAZA
ALBERTO IRAZU

EDORTA ARANA

Jubilatu baten opera prima bitxia

Zartu Gabe Ezin Bizi. Bixente Barandiaran.

Argitaratzen du: Auspoak.

HERRI euskara altan dago eta bertsolaritza goraki kotizatzen da. Ez da harritzeko, beraz, jendeak Auspoako kolekzioa erroskilak bezala erosi eta leitzen baditu, nolabait herri euskararen eta bertsolaritzaren gordailu baitira. Alabaina, berrehun aletik gora doan bilduma horretan ere gradu eta kalitate des-

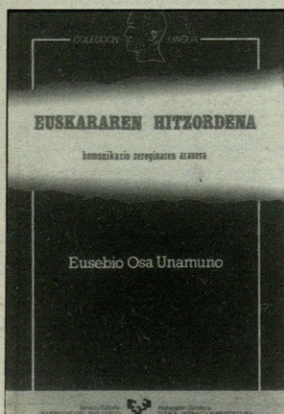
berdineko jeneroak dira. Bixente Barandiaranen «Zartu Gabe Ezin Bizi» hau superlatiboa da euskara aldetik eta, zergaitik ez, literatura aldetik ere, kontalaria, narradore handi baten eskua nabari baita liburuan zehar, idazle orok behar duen karikaturarako joera, bertsolari baten umore surrealista.

Edozein liburuan bertute guztiok egiaztatzeko orrialdeak eta are kapituluak ere pasatu behar izaten dira. Hemen ez, lehen orrialdetik beretik, bere jaiotza kontatzen duen pasartetik sartzen da irakurlea narrazio oralaren mundu distorsionatu horretan eta ez da ateratzen oharkabean liburua bukatzen duen arte.

Bixente, noski, adinez eta obligazioz kristau giroko gizona da eta baditu tarte-ka axioma moralak eta ondorio erlijiosoak ateratzeko maniak, baina gutxitan

egiten du hori. Hori da liburuan dagoen lasto apurra. Beste gutzia ale garbia da eta sarri aurki dezake irakurleak Fellinik filme neorrealista bat edo euskal idazleren batek edo bestek nobela neoruralistaren bat egiteko erabil dezaketen anekdotario ederrik ere. Hitz batean esateko, liburu hau bitxi bat da eta Bixente Barandiaran kontalaria harrigarri bat.

Egilea: Eusebio Osa Unamuno.

Tituloa: Euskararen hitzordena komunikazio

zereginaren arabera.

Argitaratzen du: E.H.U.k
Liburua 312 or.

Testu-egokitasunaren teoriaren barnean kokatuta legoke lan hau, helburua euskarazko esapidearen hitzordena (mintzagaia/galdegaia) jorratzea delarik.

Egilea: Mariasun LANDA

Tituloa: Kleta bizikleta.

Liburua 46 or.

Argitaratzen du:

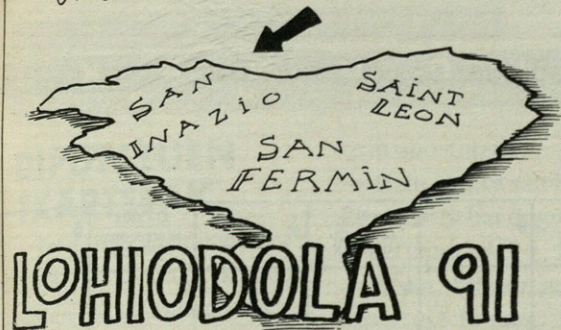
ELKARrek.

Ipuin berri honetan, Kleta izeneko bizikleta sentibera eta kaskagorraren ibilerak kontatzen dizkigu Mariasunek.

JOXEAN AGIRRE

AURTEN SAN INAZIOREN
MENDEURRENA OSPATU BEHAR
OMEN DUTE MENDEBALDEAN

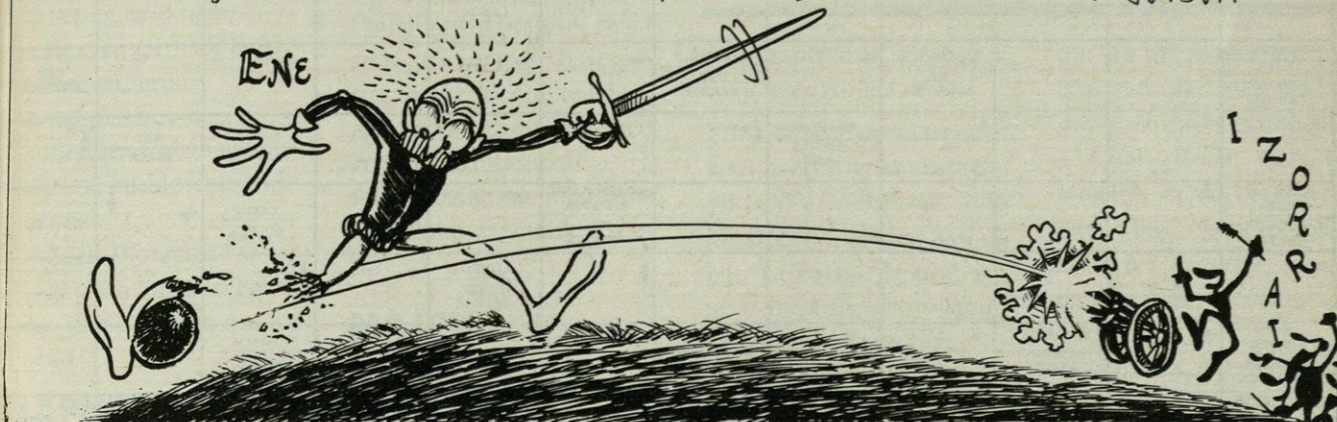
SAN FERMIN ETA SAINT LEON
EZ ZIRELA ESISTITU
JAKINIK ...

... LOIOLAKOAZ
ARDURATUKO
GARA GAUR:

**nor
izan
zen
inazic?**

NAFARREN BERJABETASUNAREN KONTRA BORROKATU ZUEN MERTZENARI SUTSUA ...

... FUNDAMENTALISMO KRISTAUAREN BULTZATZAILE TENTUMOTZA ...

... ETA PROTESTANTISMOAREN GERIZPEAN HERRIAN LORATU BERRIA ZEN
MUGIMENDU KULTURALAREN HONDATZAILE FINA.

D E N B O R A P A S A

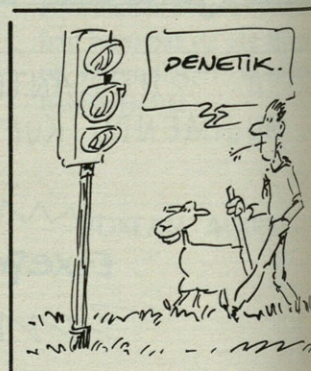
H I T Z G E Z I D U N A K

SENIDEAK ZITAL- KERIAK	↓	GOZO ZANGO ATALA	↓	LASAI ARTO OPIL	↓	DOZENA ERDIA ARROKA ARRAINA	↓	BI DETEKTA- GAILUAK	↓	EGUZKIA KONTINENTE HANDIENA	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
LOTURA ARDI ILEA	→									MUSIKA NOTA IBAI NAFARRA	→
→							DEIALDIA LEHOR	→	↓		
MUSIKA NOTA ...EDO ZART, ERABAKI	→		ZERO UR ZIPRISTINA	→	BERRIKETA BIZK. GEHIEGI	→	↓				GARI BIRRINDUA
→			↓	EMAKUME IZENA MUSU	↓					BAT OGI EGILE	↓
ANTZERKI MOTA BIZKAIKO HERRIA	→			↓		KONTSONANTE BIKOTITZA BIZK. IRATZEA	→			ZAKUR SUFREA	→
→						↓	NAHIKOA IPARRE- TARRAK	→	↓		
LEHEN BOKALA GASOLINA UNITATEAK	→	TITANIOA KONTSO- NANTEA	→		PARTITIBOA- REN MARKA OXIGENOA	→	↓			INDIOA BOKAL BOROBILENA	→
→		↓		↓				ZINTZOA	↕		

ENBIDO

KAXKU

M. Li

DIPUTATUEN TXARTELAK

Tren batean pikadorea etorri eta bileteak eskatzen hasten da, lehenengo eskatzen dion gizonak honela dio, txartel bat erakutsi ondoren:

— Ni Diputatua naiz.

Bigarren gizonak txartela atera eta berdin:

— Ni Diputatua naiz.

Hirugarren gizonari hurbildu eta pikadoreak galde-tzen dio:

— Zu ere Diputatua?

— Ez gizon, nik lana egiten dut, txartel horiek ordaintzeko.

LAPUR GAZTEARENA

Harrapatzen dute lapur gazte bat zapatadenda ba-

tean ohostutzen:

— Hain gaztea eta lapurra! Zer ikusi behar dugu!

Eta lapurrak:

— Aisan, hi! Ser gertatsen saisu, es? Hemen, ni, besteak besala, eguneroko mokaua irabasten ari naun!

— Ai! Baina hain gaztea! Hamabi urte besterik ez da jada pekatuaren hatzaparretan. Ez al hintzen hire amaz gogoratzen lapurtzen ari hintzen bitartean?

— bai, baina ez nuen bere zenbakiko zapatarik aurkitu!

MAISU DESPISTATUA

Ba omen zegoen matematikako irakasle zahar bat, egunero unibertsitate-ra trenez joaten zena eta

A	N	O	•	K	A	O	N	A	L	K	O
N	I	•	K	I	R	•	I	L	•	A	•
I	K	S	A	•	I	R	U	N	A	E	Z
R	O	•	R	R	•	A	M	A	R	D	•
I	•	A	A	R	U	A	L	•	T	R	Z
•	A	G	A	L	A	B	•	O	•	E	•
A	I	E	D	•	A	E	L	I	L	R	A
I	S	•	A	I	R	A	R	A	L	Z	•
K	A	I	A	R	E	K	A	T	Z	A	G
E	•	I	•	S	•	B	•	E	•	H	•

oso despistatua izateagatik ezagutzen zutena.

§Halako batean eta trenean lasai asko eserita dagoela, pika-pika hurbiltzen zaio bilete eske. Gizona hasi da patrika batean begiratzen, gero bestean, alkondaran, galtzetan... eta ezer ez.

— Lasai ibili —esaten dio— pikak —geroxeago pasako naiz—.

Handik ordu erdira itzultzen da eta irakaslea orain-

dik ere bilete bila. Horrela ikustean pika-pika urrikaldu egiten da eta esaten dio:

— Lasai gizona, egun batengatik ez da ezer gertatzen, eta egunero elkar ikusten dugunez, beste egunen batean emango didazu.

— Hori da gutxien axola zaidana. Kezkatzen nauena da, ez naizela gogoratzen non jaitsi behar dudana.

ZIRIA SARTU DIDAZU;
LANDARE NATURALA
DELA ESAN DIDAZU
ETA PLASTIKOZKOA DA!

HORIXE BA,
PLASTIKO NATURALA

Parisen Antigona eta Kreon buruz buru direlarik...

IRUDI penagarria ematen du Pariseko auziak. Frantses agintariek, eta informazio ofiziala hartuko dutenek hor ikusten dute Justizia bat ez alderdikaria, gertakizunen lekuetarik urruti lasaitasunezko baldintzetan ari dena, Frantziaren esku zabala baina fermua agertuz. Itsu eta elkor, gainera bihozgabeak, beharko dute izan holakorik senditzeko.

Auzi honetan herri baten gazteri zauritua nolaz ez daitaie ikus? Duela urte batzu sahetseko Seiner botatu algerianoen orroak nolaz ez litaizke ezagutu auzitegi salan edo atarian daudenen oihuetan? Beren gaztetasuna eta libertatea sakrifikatu duten hainbaten oinazea ez senditzeko, nolako bihotza izan behar da?

Erantzunik gabe diren hainbat galdera egitera ekartzen du auzi honek. Zer pentsa, prokuradore eta presidenten hitzak entzutean, gertakarien arrazoinetarik hain urruti ematen dituztelarik beren oharpen eta kondena? Beldugarri da herri batek Justizian daukan konfiantza galtzen duelarik. Hau litzateke azken urteetako iparraldeko gertakizun nagusietarik. Beste auzi zahar bat aipatuz, balio du oroit araztea Xarritonek eman zuen latinezko lekukotasun bat, duela 25 urte, auzitegiko presidentak nola, kexu gorrian, euskaraz hitzik ez ematea eskatu zion! Jadanik errankorra zen irrien garai hori joana da.

Ikusi ahal izan da auzitegietan dena aurretik egin dela 'euskal arazoarekin zer ikusirik duen ber! Presondegitik ateratuak direnak, beren egoaldiaren negurrira zehazki konde-

LUZIEN ETXETAHARRETA

(Kazetaria)

natzea sistematikoki ez dea eskandala bat? Nork ez daki hori ipar Euskal Herrian egun? «Umee ere badakitezion garai bateko kanta, hegoaldeko garai dorpeetan. Zer diote hemengo preso eta deportatuak etxeko eta lagunek hori ikusirik?

GERRA egoeretan, badugu bat propia orain, 'agresioa' ren egilea ondotik datorren egoera lazgarriaz hobendun ekartzen da. Ez du, ofizialki beintzat, inongo dudarik Felipe Gonzalezek deklaratzeko presoen egoera larriaren ardura duen bakarria ETA dela. Iparraldean ere akusatze asko izan dira, hainbat moldeetan erranak, abertzaleengan ere, «Iparretarrak hor

izan ez balitz, gauzak aspaldian arrotatuak izanen zirela, Seaska ofizializatu, euskal departamendua ardietsia eta...» Etxebeste paralesiatua edo Maddi Hegiren irri tristea afixa beltzetan edo Kartzeletan gaztetasuna usteltzen ari? IKren gatik da, dio zintzoki batek.

Pariseko akusatuek aldiz Euskal Herriarenganako 'agresioa' dute salatzen. «Gerra bat erematen du estatu frantsesak euskal nortasunaren aurka» denek aldarrikatzen dute.

BI legitimitate bata bestearen aurka daude Parisen orain. 'Gaizkile elkarte' baten partaide izateaz akusatuak direnek ez dute ere beren alde 'euskal populu' baten ezagupen ofizialik, Kortsikarrek baluketen bezala. Bi zuzentasun beraz bata bestearen aurka, bata Estatu Frantsesarena, bestea Euskal Populuarena, mendeetan zehar gutaraino ahul baina bizidun etorri denarena. Tragediaren elementuak hor dira, heriotza arte jokatuko dutea antzerkia Antigona eta bere aita Kreon Errege bihozgabeak? Xavier Grallek Bretania Antigona konparatu zuen, bere anaiari lurra eman nahiz, hatzamarrekin lurra zulatzen ari zela. Euskal Herria Antigona litzateke?

Ezin zaio Antigona galde egin bere anaia saiei abandona dezan, ezin zaie galde egin auzitegiratu militantei beren herria uka dezaten. Erregeren esku da heriotzaren obratzea ala ez. Noiz da maitasuna eta errespetua auzitegietan sartuko, azken esperantzak hil ez ditezten?

EUSKARAK

dek

BEHAR DU

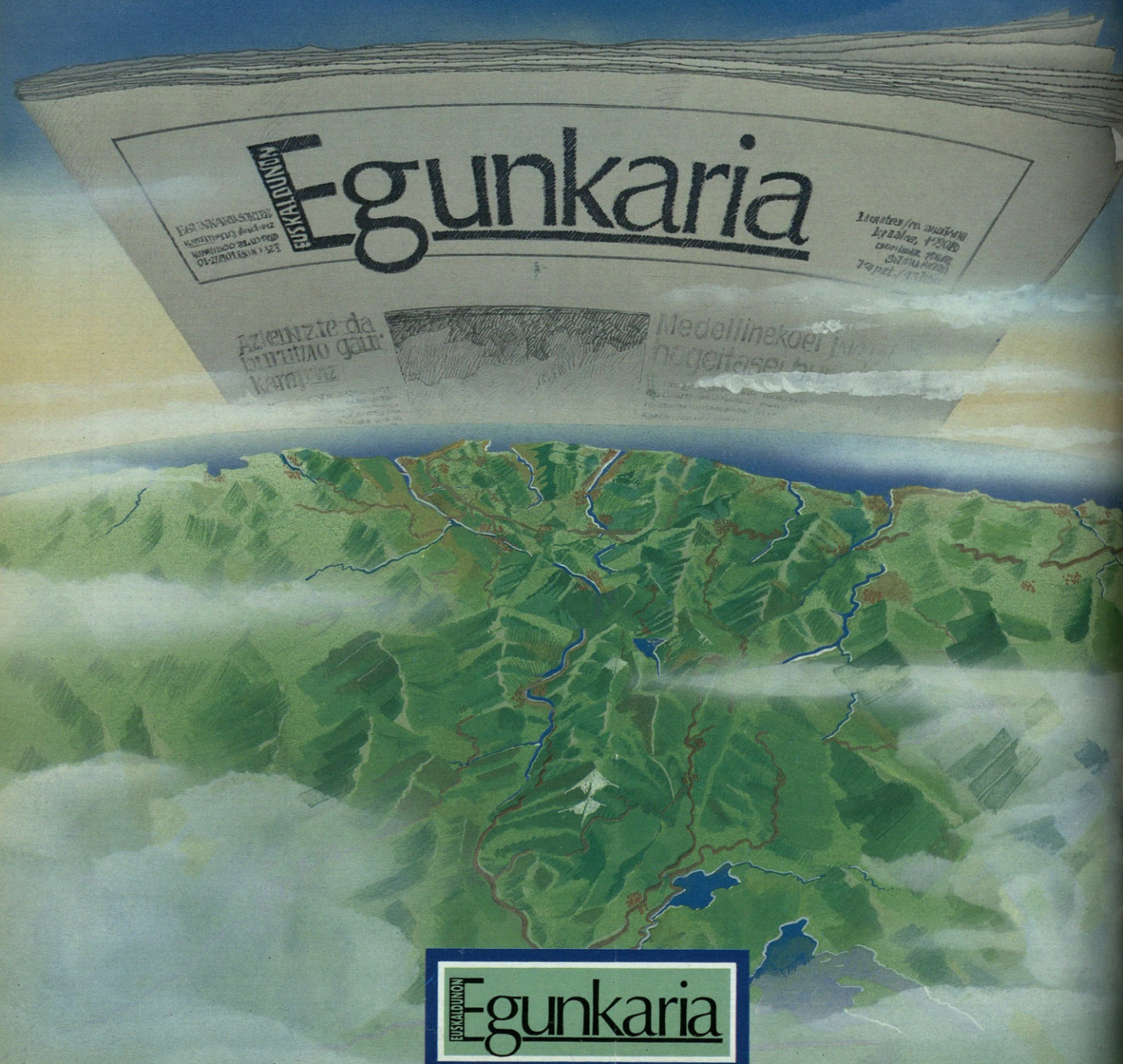
**MANIFESTAZIO
NAZIONALA**

BILBON (La Casilla)

**Otsailak 2, larunbata
arratsaldeko 5,30etan.**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria